

T.C.

BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

COĞRAFYA ANABİLİM DALI

COĞRAFYA TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**BİLECİK KENT TURİZMİ; MEVCUT DURUM, SORUNLAR VE ÇÖZÜM
ÖNERİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ASLI SERPEN

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. TANER KILIÇ

İKİNCİ TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. MUSTAFA ERKAN FİDAN

BİLECİK, 2025

10730683

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI
COĞRAFYA TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**BİLECİK KENT TURİZMİ; MEVCUT DURUM, SORUNLAR VE ÇÖZÜM
ÖNERİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ASLI SERPEN

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. TANER KILIÇ

İKİNCİ TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. MUSTAFA ERKAN FİDAN

BİLECİK, 2025

10730683

BEYAN

“Bilecik Kent Turizmi; Mevcut Durum, Sorunlar ve Çözüm Önerileri” başlıklı yüksek lisans tezinin hazırlık ve yazım aşamasında bilimsel araştırma ve etik kurallarına uyduğumu, Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Faaliyetlerinde Üretken Yapay Zekâ Kullanımına Dair Etik Rehberine uygun olarak tez/dönem projemi hazırladığımı, başkalarının eserlerinden yararlandığım bölümlerde bilimsel etik kurallarına uygun olarak atıfta bulunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, çalışmamın herhangi bir kısmının başka bir tez/dönem projesi olarak sunulmadığını, aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Bu çalışma için Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Etik kurumundan 05.07.2024 tarihli ve E-54674167-050.04-264258 sayılı Etik Kurul Onayı alınmıştır.

Bu çalışma için Bilecik Meteoroloji İl Müdürlüğü’ den, 12.05.2025 tarihli ve E-82249336-100-33004 sayılı veri kullanım izni alınmıştır.

Öğrenci Adı ve Soyadı

Aslı SERPEN

Tarih

.../.../...

İmza

ÖNSÖZ

Bu çalışmada Bilecik kent turizminin mevcut durumunu incelenerek, sorunlar tespit edilmiş ve bu sorunlara yönelik bazı çözümler önerilmiştir. Bilecik ketinin tarihi, doğal ve kültürel birçok önemli çekicilikleri bulunmaktadır. Ancak bu çekiciliklerin turizm bakımından yeterince kullanılmadığı açıktır.

Bilecik kentinin mevcut turizm destinasyonlarını incelendiğinde gelen turistlerin beklentisi karşısında zayıf kaldığı gözlenmektedir. Bu durum hem kentin turizm gelirini etkilemekte hem de turistik cazibesini kaybetmesine neden olmaktadır. Dolayısıyla çalışmamdaki; Bilecik kentinin Mevcut durumu nedir? Potansiyelini değerlendirmede karşılaştığı sorunlar nelerdir? Bu sorunlara ne gibi çözüm önerileri gereklidir? Sorularının cevabı Bilecik'in mevcut kent turizminin gelişimi açıdan açısından değer taşımaktadır. Bu çalışma; Bilimsel bir araştırma yapma yolunda bir araştırma çalışmasının gerekliliklerini yerine getirmek gibi birçok konuda edindiğim bilgi ve tecrübe ile gelişim göstermeme katkısı sağlamıştır. Bu süreçte elde edilen veriler ile Bilecik kentinin turizminin mevcut durumu ve geleceği hakkında önemli çıkarımlar yapılmasını mümkün kılmıştır.

“Bilecik Kent Turizmi; Mevcut Durum, Sorunlar ve Çözüm Önerileri” isimli yüksek lisans çalışmamın planlanması ve yürütülmesinde bilgi ve tecrübesiyle bana yol gösteren, başlama ve bitirme arasındaki tüm aşamalarda görüş ve önerileri ile bana destek veren “Prof. Dr. Taner KILIÇ” hocama en içten teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmam boyunca bilgi ve tecrübesiyle bana destek olan “Prof. Dr. Mustafa Erkan FİDAN” hocama en içten teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca araştırma sürecinde değerli zamanlarını ayırarak mülakat görüşmelerine katılan; bilgi, fikir ve düşüncelerini paylaşan tüm KURUMLARA ve KATILIMCILARINA, katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Lisans ve yüksek lisans eğitimimi tamamladığım ve kendilerinden çok şey öğrendiğim Coğrafya Bölümü’deki öğretmenlerime sonsuz teşekkürler.

Bilecik kentinin sahip olduğu turizm potansiyelinin daha etkin değerlendirilmesi dileğiyle...

Aslı Serpen

2025

ÖZET

BİLECİK KENT TURİZMİ; MEVCUT DURUM, SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Bilecik kenti doğal, tarihi ve kültürel çekicilikler bakımından önemli bir potansiyele sahiptir. Fakat potansiyelini değerlendiremedikçe turizm değerleri zamanla önemini kaybedebilir. Bu çalışma, Bilecik kent turizminin mevcut durumunu kapsamlı bir şekilde analiz etmeyi, sorunlarını tespit etmeyi ve çözüm önerileri geliştirmeyi amaçlamaktadır. Araştırmada ilk olarak konuya ilişkin önceki çalışmaların incelemesi yapılmıştır. Amaçlı örneklem yöntemi kullanılarak alanında uzman olan kişiler ile derinlemesine mülakatlar yapılmıştır. Toplamda mülakat görüşmeleri 25 kişi ile tamamlanmıştır. Bu sayı veri doygunluğunu sağlayacak şekilde belirlenmiştir. Doygunluk noktasına ulaşıldığında yani yeni bilgi elde edilemediğinde mülakatlar sonlandırılmıştır. Mülakat görüşmeleri tamamlandıktan sonra verilerin analizi için MAXQDA analiz programı ve SWOT analizi kullanılmıştır. Analizler sonucunda katılımcı görüşleriyle kendi ulaştığımız sonuçlar esas alınmış ve öneriler ortaya koyulmuş ve araştırma tamamlanmıştır.

Yapılan kurumsal değerlendirmelere göre Bilecik kenti turizminin gelişiminin önünde ciddi sorunların olduğu görülmektedir. Araştırma sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda kentin mevcut turizmini etkileyen 24 tane temel sorun alanı tespit edilmiştir. Sorunlar belirlenmiş 5 ana başlık altında toplanmıştır. Bu başlıklar: altyapı ve hizmet sorunları, turizm deneyimi ve çekicilik sorunları, tanıtım ve pazarlama sorunları, rekabet gücü ve koordinasyon sorunları, kentin turist profili ve bilinç sorunları şeklindedir.

Bulgular incelendiğinde kurumların kentin gelişimine dair engel oluştan tüm unsurların bilincinde olduğu gözlemlenmektedir. Fakat çözüm önerileri ve planları incelendiğinde kurumların birbirilerinden bağımsız hareket etmelerinden kaynaklı turizm alanında bütüncül bir yaklaşım gösterilemediği ortaya çıkmaktadır. Bu durum turizmin gelişimini de yavaşlatmaktadır. Var olan planların ve projelerin hayata geçirilmesi, tüm uygulamalarda sürdürülebilirliğin sağlanması, tespit edilen sorunları gidererek şehrin turizmde verimliliğini arttırmak ve uzun vadeli bir kalkınma modelinin oluşturmak, Bilecik kentinin turizmde önemli bir destinasyona dönüşmesine katkı sağlayacaktır.

Anahtar kelimeler: Kent Turizmi, Sürdürülebilirlik, Bilecik.

ABSTRACT

BILECIK URBAN TOURISM; CURRENT SITUATION, PROBLEMS AND SOLUTION SUGGESTIONS

The city of Bilecik possesses significant potential in terms of its natural, historical, and cultural attractions. However if this potential is not effectively utilized, the city's tourism values may gradually lose their importance over time. This study aims to comprehensively analyze the current state of Bilecik's urban tourism, identify existing problems, and develop solution oriented recommendations. In the research, firstly previous studies on the subject were examined. Using the purposeful sampling method in-depth interviews were conducted with experts in the field. Interviews were completed with 25 people in total. This number was determined to ensure data saturation. Interviews were terminated when the saturation point was reached that is when no new information could be obtained. After the interviews were completed MAXQDA analysis program and SWOT analysis were used to analyze the data. As a result of the analysis the participants opinions and our own conclusions were taken as basis and the research was completed by putting forward suggestions.

In line with the data obtained as a result of the research 24 main problem areas affecting the city's current tourism were identified. The problems are grouped under 5 main headings. These topics are: infrastructure and service problems, tourism experience and attraction problems, promotion and marketing problems, competitiveness and coordination problems, tourist profile of the city and awareness problems.

When the findings are examined it is observed that the institutions are aware of all the elements that hinder the development of the city. However when the solution proposals and plans are examined it is revealed that a holistic approach cannot be shown in the field of tourism due to the independent actions of the institutions. This situation also slows down the development of tourism. Implementing the existing plans and projects, ensuring sustainability in all applications, increasing the efficiency of the city in tourism by eliminating the identified problems and creating a long term development model will contribute to the transformation of Bilecik city into an important destination in tourism.

Keywords: Urban Tourism, Sustainability, Bilecik.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar LİSTESİ.....	viii
GRAFİKLER LİSTESİ.....	ix
HARİTALAR LİSTESİ.....	x
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ	xi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1. Araştırmanın Amacı.....	4
2. Araştırmanın Yöntemi.....	4
2.1. Analiz Süreci.....	5
2.1.1. Araştırma Soruları.....	5
2.1.2. Araştırma Kapsamında Görüşmelere Katılın Katılımcılar.....	6
2.1.3. Kod Kitabının Oluşturulması	7

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE LİTERATÜR TARAMASI

1. Kavramsal Çerçeve	9
1.1. Rekreasyon	9
1.2. Kentsel Alanlarda Rekreasyon	9
1.3. Turizm.....	9
1.4. Turizm Destinasyonu	10
1.5. Alternatif turizm.....	10
1.6. Kent Turizmi	12
1.7. Sürdürülebilir Turizm.....	13
2. Kent Turizminin Gelişimi.....	13
2.1. Dünyada Kent Turizminin Gelişimi	13
2.2. Türkiye’de Kent Turizminin Gelişimi.....	14

2.3. Bilecik’te Kent Turizminin Gelişimi.....	15
3. Bilecik Kent Turizmi İle İlgili Daha Önce Yapılmış Çalışmalar	17

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA ALANININ TURİZMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

1. Bilecik’in Fiziki ve Beşeri Coğrafya Özelliklerin Turizme Etkisi	20
1.1. Fiziki Coğrafya Özelliklerinin Turizme Etkisi.....	20
1.1.1. Jeolojik ve Jeomorfolojik Özellikler	20
1.1.2. İklim Özellikleri	21
1.1.3. Bitki Örtüsü Özellikler	24
1.1.4. Hidrografik Özellikler	25
1.2. Çalışma Alanının Beşeri Coğrafya Özelliklerinin Turizme Etkisi.....	26
1.2.1. Nüfus ve Yerleşim Özelliklerinin Etkisi	26
1.2.2. Arazi Kullanımı.....	27
1.2.3. Ulaşım ve Erişilebilirlik	28
1.2.4. Tarihi ve Kültürel Alanlar	29
1.2.5. Ekonomik Coğrafya Özellikleri	30
2. Bilecik Kentinin Turistik Çekicilikleri.....	31
2.1.Tarihi Çekicilikleri	32
2.1.1. Eski Bilecik Kent Alanı.....	32
2.1.2.Tarih Şeridi.....	33
2.1.3. Bilecik Valiliği Hizmet Binası (Hükümet Konağı).....	34
2.1.4. Belediye Hizmet Binası (Eski Rüştiye Mektebi)	34
2.1.5. İl Turizm Müdürlüğü Hizmet Binası (Eski Aşevi).....	35
2.1.6. Saat Kulesi.....	35
2.1.7.Tarihi Tren İstasyonu	36
2.1.8. Diğer Çekicilikler.....	37
2.1.8.1. Kayı Boyu Anıtı.....	37
2.1.8.2. Üç Boyutlu Osmanlı Arması.....	38
2.1.8.2. Yüzüncü Yıl Duvarı.....	38
2.2. Kültürel Çekicilikler.....	39
3.2.2.1. Şeyh Edebalı Türbesi ve Haziresi	40
3.2.2.2. Orhan Gazi Camisi	41
3.2.2.3. Bala Hatun Türbesi.....	42

3.2.2.4. Yaşayan Şehir Müzesi	42
3.2.2.5. Bilecik Müzesi.....	43
3.2.2.6. Arkeoloji Müzesi.....	44
2.2.6.1. Bahçelievler Yerleşmesi	45
2.3. Doğal Çekicilikler	46
2.3.1. Abadiye Şelalesi	46
2.3.2. Kınık Şelalesi	47
2.3.3. Edebalı Vadisi Doğa Yürüyüş Parkı	48
2.3.4. Zincirli Kaya	48
2.3.5. Diğer Suni Çekicilikler.....	49
2.3.5.1. Pelitözü Göleti.....	49
2.3.5.2. Çavuşköy Göleti.....	51
2.3.5.3. Selöz Göleti.....	51
2.3.5.4. Kurtköy Göleti.....	51
2.3.5.5. Kent Ormanı.....	52
2.3.5.6. Tepebaşı Park.....	52
2.3.5.7. Vadi Park Sosyal Tesis	52
3. Bilecik Kentindeki Etkinlikler ve Festivaller	53
3.1. Bisiklet Turu.....	53
3.2. Bilecik Gölpark Festivali	54
3.3. Motofast Festivali.....	54
3.4. Biber Festivali	54
3.5. Lila Lavanta Bahçesi	55
3.6. Kestane Kabağı Festivali.....	55
4. İl Geneline Ziyaret Edilebilecek Diğer Çekicilikler	56
4.1. Köprülü Mehmet Paşa Kervansarayı.....	56
4.2. Çelebi Sultan Mehmed Camii	56
4.3. Ertuğrul Gazi Türbesi.....	56
4.4. Dursun Fakih Türbesi.....	57
4.5. Agroturizm (Zeytinliboğaz Permakültür Çiftliği)	57
4.6. Gölpararı Paraşüt Atlama.....	59
4.7. Ertuğrul Gazi'yi Anma ve Yörük Şenlikleri	59
5. Bilecik Kentinin Erişim Özellikleri	61

5.1. Karayolu ile Ulaşım	61
5.2. Havayolu ile Ulaşım.....	61
5.3. Demiryolu ile Ulaşım	62
5.4. Şehir İçi Ulaşım.....	63
6. Bilecik Kentinin Konaklama Özellikleri	64
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
BULGULAR VE DEĞERLENDİRME	
1. Mevcut Durum	68
1.1. Tarihi Çekicilikler	69
1.2. Kültürel Çekicilikler.....	70
1.3. Doğal Çekicilikler	71
1.4. Bilecik Kenti Turizm Potansiyelini Değerlendirebiliyor mu?	72
2. Bilecik Kent Turizminde Mevcut Sorunlar	74
2.1. Turizm Deneyimi ve Çekicilik Sorunları	75
2.2. Altyapı ve Hizmet Sorunları	76
2.3. Rekabet Gücü ve Koordinasyon Sorunları.....	79
2.4. Tanıtım ve Pazarlama Sorunları	81
2.5. Turist Profili ve Bilinç Sorunları.....	83
3. Mülakat Yapılan Kurumların Bilecik Kent Turizminin Gelişimi ve Sürdürülebilirliği için Sundukları Çözümler	85
3.1. Bilecik Kent Turizminin Gelişimi için Önerilen Çözüm Öneriler	86
3.2. Bilecik Kent Turizminin Sürdürülebilirliğine Yönelik Öneriler	87
4. SWOT Analizi.....	90
4.1. Bilecik Kent Turizminin Güçlü ve Zayıf Yönleri Üzerine Kurumsal Görüşler.....	90
4.2. Bilecik Kent Turizminin Fırsat ve Tehditleri Üzerine Kurumsal Görüşler	93
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	95
KAYNAKÇA	105

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1.1. Bilecik Kent Turizmi Mülakat Görüşmelerinde Sorulan Sorular.....	6
Tablo 1.2. Mülakat Görüşmelerine Katılan Katılımcılar.....	7
Tablo 1.3. MAXQDA Kod Kitabının Tablosu.....	8
Tablo 2.1. Alternatif Turizm Çeşitleri.....	11
Tablo 2.2 Kentlerde Yapılan Turizm Aktiviteleri.....	12
Tablo 3.1. Bilecik Kentinde Bisiklet Rotaları.....	53
Tablo 3.2. Bilecik Kentine Demiryolu ile Ulaşım.....	62
Tablo 3.3. Bilecik Kentinde Konaklama Tesisleri	64
Tablo 3.4. İşletme ve Basit Belgeli Konaklama Tesislerinde Tesislere Geliş, Geceleme, Ortalama Kalış Süresi ve Doluluk Oranlarının Bilecik İline Göre Dağılımı (2024).	65
Tablo 3.5. İşletme ve Basit Belgeli Konaklama Tesislerinde Tesislere Geliş, Geceleme, Ortalama Kalış Süresi ve Doluluk Oranlarının Bilecik Kentine Göre Dağılımı (2024).	66
Tablo 3.6 İşletme ve Basit Belgeli Konaklama Tesislerinde Tesislere Geliş, Geceleme, Ortalama Kalış Süresi ve Doluluk Oranlarının Bilecik İline Göre Dağılımı (2025 Mayıs).	67
Tablo 4.1. Bilecik Kentinin Kurumsal Görüşler Üzerinden SWOT Analizi	90

GRAFİKLER LİSTESİ

	Sayfa
Grafik 3.1. Bilecik Kentinin Yıllık Ortalama Sıcaklık Değerleri.....	21
Grafik 3.2. Bilecik Kentinde Aylık Maksimum Kar Yüksekliği	22
Grafik 3.3. Bilecik Kentinde Yağışlı Gün Sayısı.....	22
Grafik 3.4. Kuvvetli Rüzgârlı Gün Sayısı.....	24
Grafik 3.5. Aylık Hâkim Rüzgâr Radarı.	24
Grafik 3.6. Bilecik Kentinin 1927- 2024 Yılları Arasında Nüfus Değişimi.	27
Grafik 4.1. Tarihi Değerler Grafiği.....	69
Grafik 4.2. Kültürel Değerler Grafiği	70
Grafik 4.3. Doğal Güzellikler Grafiği	71
Grafik 4.4. Bilecik Kentinin Turizm Potansiyelini Değerlendirebilmesine Yönelik Cevapların Grafiği	73
Grafik 4.5. Turizm Deneyimi ve Çekicilik Sorunları Grafiği	75
Grafik 4.6. Altyapı ve Hizmet Sorunları Grafiği	75
Grafik 4.7 Rekabet Gücü ve Koordinasyon Sorunları Grafiği.....	80
Grafik 4.8. Tanıtım ve Pazarlama Sorunları Grafiği.....	82
Grafik 4.9. Turist Profili ve Bilinç Sorunları Grafiği.....	84

HARİTALAR LİSTESİ

	Sayfa
Harita 1.1. Bilecik Lokasyon Haritası.....	3
Harita 3.1. Bilecik Kentine Karayolu ve Demiryolu ile Ulaşım Haritası.....	28
Harita 3.2. Bilecik Kenti Turizm Haritası.....	31
Harita 3.3. Şehir İçi Ulaşım Haritası.....	63
Harita 4.1. Bilecik Kent Turizminin Mevcut Durumunun Hiyerarşik Kod-Alt Kod Modelinin Kavram Haritası.....	68
Harita 4.2. Bilecik Kent Turizminin Mevcut Turizmde Karşılaşılan Sorunlar Hiyerarşik Kod-Alt Kod Modeline Ait Bulguların Kavram Haritası	74

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Sayfa

Fotoğraf 3.1. Bahçelievler Yerleşmesi Kazıma-Çizi Bezemeli Çanak Çömlekler.	30
Fotoğraf 3.2. Eski Bilecik Kent Alanının Yıkılmadan Önceki ve Günümüzdeki Görünümü.	33
Fotoğraf 3.3. Tarih Şeridi.	33
Fotoğraf 3.4. Bilecik Valiliği Hizmet Binası.	34
Fotoğraf 3.5. Belediye Hizmet Binası.	34
Fotoğraf 3.6. İl Turizm Müdürlüğü Hizmet Binası.	35
Fotoğraf 3.7. Saat Kulesi.	36
Fotoğraf 3.8. Tarihi Tren İstasyonu.	37
Fotoğraf 3.9. Kayı Boyu Anıtı.	37
Fotoğraf 3.10. Üç Boyutlu Osmanlı Arması.	38
Fotoğraf 3.11. Yüzüncü Yıl Duvarı.	38
Fotoğraf 3.12. Şeyh Edebali Türbesi ve Haziyesi.	40
Fotoğraf 3.13. Orhan Gazi Camisi.	41
Fotoğraf 3.14. Bala Hatun Türbesi.	42
Fotoğraf 3.15. Yaşayan Şehir Müzesi.	43
Fotoğraf 3.16. Bilecik Müzesi.	44
Fotoğraf 3.17. Arkeoloji Müzesi.	45
Fotoğraf 3.18. Bahçelievler Kazısı Hava Fotoğrafı.	46
Fotoğraf 3.19. Abadiye Şelalesi.	47
Fotoğraf 3.20. Kınık Şelalesi.	47
Fotoğraf 3.21. Edebali Vadisi Doğa Yürüyüş Parkı.	48
Fotoğraf 3.22. Edebali Vadisi Doğa Yürüyüş Parkının Günümüzdeki Durumu.	48
Fotoğraf 3.23. Zincirli Kaya.	49
Fotoğraf 3.24. Pelitözü Göleti.	50

Fotoğraf 3.25. Çavuşköy Göleti.....	51
Fotoğraf 3.26. Kurtköy Göleti.....	51
Fotoğraf 3.27. Kent Ormanı.....	52
Fotoğraf 3.28. Tepebaşı Park.....	52
Fotoğraf 3.29. Motofast Festivali.....	54
Fotoğraf 3.30. Biber Festivali.....	55
Fotoğraf 3.31. Agroturizm-Permakültür Alanı.....	58
Fotoğraf 3.32. Gölpazarı Parşüt Atlama Alanı.....	59
Fotoğraf 3.33. Ertuğrul Gazi’yi Anma ve Yörük Şenlikleri.....	60

KISALTMALAR LİSTESİ

BEBKA: Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı

CBS: Coğrafi Bilgi Sistemi

GSMH: Gayri Safi Milli Hasıla

GSTC: Küresel Sürdürülebilir Turizm Konseyi

İRAP: Bilecik İl Afet Risk Azaltma Planı

MAXQDA: Maximum Qualitative Data Analysis (Nitel Veri Analizi Yazılımı)

MICE: Meetings, Incentives, Conferences and Exhibitions (Toplantılar, Teşvik Etkinlikleri, Konferanslar ve Fuarlar)

OECD: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı

STK: Sivil Toplum Kuruluşları

SWOT: Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats (Güçlü Yönler, Zayıf Yönler, Fırsatlar ve Tehditler)

TDK: Türk Dil Kurumu

TGA: Türkiye Turizmi Geliştirme Ajansı

TTA: Türkiye Turizm Ansiklopedisi

TUSİAD: Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

TÜRSAB: Türkiye Seyahat Acentaları Birliği

UNWTO: The United Nations World Tourism Organization (Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü)

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Günümüzde kentler sadece insanların yaşadığı yerleşim alanları değil aynı zamanda ekonomik, sosyal, kültürel ve turistik faaliyetlerin yoğunlaştığı çok boyutlu mekânlar olarak öne çıkmaktadır. Kentlerin kimliğini oluşturan temel unsurlar arasında coğrafi konumları, fiziksel yapıları, iklim özellikleri ve sosyo-kültürel değerleri yer almaktadır. Her kentin kendine has bir kimliği bulunmaktadır ve bu kimlik söz konusu kentin sürdürülebilirliğini, çekiciliğini ve rekabet gücünü doğrudan etkilemektedir. Küreselleşmenin etkisiyle şehirler hem kendi özgünlüklerini korumak hem de dünyadaki gelişmelere uyum sağlamak zorundadır. Özgünlüğünü kaybeden ya da toplumsal yapıya uygun olmayan dışsal yenilikleri doğrudan benimsemeye çalışan kentler çoğu zaman kimlik bunalımı yaşamakta ve gelişim süreçlerinde durağanlık göstermektedir. Toplumun özümseyemediği her yeni uygulama sürdürülebilir kentsel gelişim açısından sorunlar doğurmaktadır.

Bu bağlamda kentlerin yaşamsal döngüsünü sürdürebilmeleri; stratejik planlamalara ve yenilikçi yaklaşımlara olanak tanımaları ile doğrudan ilişkilidir. Stratejik planlama yalnızca fiziksel dönüşüm değil aynı zamanda ekonomik, kültürel ve sosyal kalkınmayı da içine alan çok yönlü bir yaklaşımı gerekli kılmaktadır. Turizm bu kapsamda şehirlerin canlanmasında, ekonomilerinin güçlenmesinde ve ulusal rekabet gücünün artırılmasında önemli bir araç olarak değerlendirilmektedir. Turizmin Gayri Safi Milli Hasıla (GSMH)'ya, istihdama, ithalat ve ihracata olan katkıları sektörün sadece bir gelir kapısı değil aynı zamanda kalkınmayı destekleyen bir güç olduğunu ortaya koymaktadır. Nitekim ithalat ve ihracat için gerekli döviz ihtiyacının karşılanması, yeni iş alanlarının oluşması ve hizmet sektörünün genişlemesi gibi katkılar turizmin ekonomik büyümeye olan doğrudan etkilerindendir.

Şehirlerin kendileri başlı başına önemli destinasyonlardır. Birçok turizm çekiciliğini bir arada sunarlar. Demiryolu, havayolu, karayolu ve hava yolu ağları turistleri istedikleri yöne kanalize ederler. Bu yüzden herhangi bir şehrin ulaşım ve konaklama alt yapısı turistler için de kolaylıklar sağlar. Gezip görme, kültürel çekiciliklere ziyaret, dışarıda yiyip-içme, dost ve arkadaşlar ile buluşma ve onlara ziyaret, özel düzenlemelere katılma ve rekreasyonel alışverişlere kadar uzanan çeşitliliğe sahiptir (Özgüç, 2023: 163-164). Bu çeşitlilik sadece metropol şehirlerde değil küçük ve orta büyüklükteki kentlerde de turizmin gelişmesine zemin hazırlamaktadır. Kentin iyi bir imaja sahip olması için yenilikçi stratejiler uygulandığında turizm sektörü hem turistlere hem de yerel halka katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda kente

bölgesel kalkınma, çevresel koruma ve toplumsal bütünleşme açılarından da etkileri bulunmaktadır. Dolayısıyla turizm, kentleşme süreçleriyle paralel olarak gelişmektedir. Kentleşmenin artması turistik faaliyetleri tetikler iken turizmin gelişmesi de kentlerin yapısal dönüşümüne doğrudan etki etmektedir (İçellioğlu, 2014: 37-55). Bu etkileşim döngüsü turizmin sadece ekonomik bir faaliyet değil aynı zamanda kentsel dönüşümün ve sürdürülebilir kalkınmanın temel dinamiklerinden biri olduğunu göstermektedir.

“Turizm faaliyetleri, mekân temelli bir yapıya sahiptir. Şehir içi hareketlerden uluslararası turizm akımlarına kadar tüm süreçler, belirli bir coğrafi mekânda gerçekleşmektedir. Bu nedenle turizm, coğrafya biliminin başlıca inceleme alanlarından biri olarak değerlendirilmektedir. Özellikle turizm faaliyetlerinin mekânsal dağılımı, çekicilik alanları, ulaşım bağlantıları ve fiziksel çevre ile olan ilişkisi coğrafi analizler açısından büyük önem taşımaktadır. Turizm, ekonomik ve toplumsal faaliyetler içinde mekânsal boyutu en güçlü olanlardan biridir” (Özgüç, 2023: 18). Bu nedenle turizmin coğrafi bir bakış açısıyla değerlendirilmesi planlama stratejileri ve sürdürülebilirlik açısından büyük önem taşımaktadır.

Bu kapsamda Türkiye’nin Marmara Bölgesi’nde yer alan ve Osmanlı İmparatorluğu’nun doğduğu yer olarak tarihsel öneme sahip olan Bilecik kenti sahip olduğu doğal ve kültürel mirasla dikkat çekmektedir. Kentin mevcut turizminin sürdürülebilir turizm stratejileriyle geleceğe hazırlanması hem yerel halk için hem de kent ekonomisi için önemli faydalar sağlayacaktır.

Marmara Bölgesi’nin güneydoğusunda bulunan Bilecik: Marmara Karadeniz, İç Anadolu ve Ege bölgelerinin kesiştiği alanında yer almaktadır. Bilecik ülkemizin dört farklı coğrafi bölgede toprağı bulunan tek ildir. 39° 40’ 31 kuzey enlemleri ile 29° 43 ve 30° 41’ doğu boylamlar arasında bulunmaktadır. Doğudan Bolu ve Eskişehir, güneyden Kütahya, batıdan Bursa, kuzeyden Sakarya illeri ile çevrilidir” (Ocak, Öztürk ve Kara, 2017: 13). Kentin coğrafi sınırlarını; batısında Pazaryeri, kuzeybatısında Bozüyük, doğusunda İnhisar, kuzeydoğusunda Gölpazarı ve güneydoğusunda Söğüt ilçeleri oluşturmaktadır. Bilecik kentine bağlı 20 mahalle ve 46 köy bulunmaktadır. (Harita 1.1)’ de Bilecik’in lokasyonu yer almaktadır.

Bilecik Türkiye’nin yüz ölçümü bakımından en küçük illeri arasında yer almaktadır. Tarih boyunca birçok farklı medeniyetlerin izlerini taşıyan Bilecik, Osmanlı Devleti’nin kurulduğu topraklara ve Milli Mücadele’de İnönü Savaşlarına ev sahipliği yapmasından dolayı “Kuruluş ve Kurtuluşun Şehri” olarak adlandırılmaktadır (Karacaoğlu, 2023:1). Ayrıca Atatürk’ün Kurtuluş Savaşında siz burada yalnız düşmanı değil, Türk Milleti’nin makus

kaderini de yendiniz dediği yerdir. En eski isimleri Agrilion ve Agrillum'dur. Doğu Roma (Bizans) döneminde şehir Belekoma ismiyle anılmıştır (Ocak, Öztürk ve Kara, 2017: 14).

Çalışma alanının yeri Bilecik'tedir. Araştırma "Bilecik kenti" ile sınırlıdır. Bu sınırlılık araştırmanın derinlemesine analiz yapmasını ve bölgeye özgü sonuçlar çıkarmasını sağlamaktadır.

Araştırma da "şehir" yerine "kent" kavramını tercih edilmesinin nedeni: kent kelimesinin sosyal bilimler literatüründe sadece fiziki yapıdan ibaret olmayan aynı zamanda toplumsal, ekonomik, kültürel ve siyasal boyutları da içeren daha geniş ve analitik bir anlam taşımasıdır. "Coşkun ve Okuyucu'nun (2024) sistematik literatür taramasına göre de Türkiye'de şehir (kent) turizmi üzerine akademik çalışmalar sayıca az ve kavramsal olarak da karışıklıktan mustariptir. Şehir daha çok günlük dilde ve idari bir birim olarak kullanılırken kent kavramı sosyolojik ve mekânsal analizlerde daha yaygın ve işlevsel bir terim olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle araştırmanın akademik bağlamına uygun olarak kent kavramı tercih edilmiştir.

1. Araştırmanın Amacı

Bilecik kent turizminin mevcut durumunu kapsamlı bir şekilde analiz etmek, alandaki sorunları tespit etmek ve çözüm önerileri sunmaktır.

2. Araştırmanın Yöntemi

İlk aşamada Bilecik kenti ile ilgili ile ilgili yapılan akademik çalışmalar incelenmiştir daha sonrasında kentte turizm ile ilgili çalışma yapan kurumlar belirlenmiştir. Bu aşamada turizm sektöründe faaliyet gösteren kamu ve özel sektör kurumları ile sivil toplum kuruluşları (STK) tespit edilmiştir. Araştırmada Bilecik kent turizminin mevcut durumu, sorunları ve çözüm önerilerine dair amaçlı örneklem yöntemi kullanılarak Bilecik'te kamu ve özel sektör kurumları ile sivil toplum kuruluşlarında çalışan alanında uzman olan kişiler ile derinlemesine mülakatlar yapılmıştır. Mülakat görüşmeleri 25 kişi ile tamamlanmıştır. Bu sayı veri doygunluğunu sağlayacak şekilde belirlenmiştir. Doygunluk noktasına ulaşıldığında yani yeni bilgi elde edilemediğinde mülakatlar sonlandırılmıştır.

Literatür incelemeleri ve mülakat görüşmeleri tamamlandıktan sonra verilerin analizi için MAXQDA programı kullanılmıştır. Bu analiz programı; katılımcıların görüşlerini ortak başlıklar altında toplanmasına ve araştırmaya bir bütün halinde incelenmesine yardımcı olmuştur. Sonrasında Bilecik kent turizminin güçlü ve zayıf yönlerini, fırsatlarını ve tehditlerini belirlemek için SWOT analizi kullanılmıştır. Analizler sonucunda katılımcı görüşleriyle, kendi ulaştığımız sonuçlar esas alınarak sorunların çözümüne yönelik öneriler ortaya konulmuş ve araştırma tamamlanmıştır.

MAXQDA aslında “Maxsimum Qualitative Data Analysis” kavramına dayansa da zaman içinde hem nitel (qualitative) hem nicel (quantitative) hem de karma (mixed methods) verilerin analizleri için geliştirilmiş bilgisayar destekli bir analiz yazılım programıdır. Özellikle veri tabanlı (görüşmeler, belgeler ve açık uçlu anketler gibi) verilerin analiz edilmesi için kullanılmaktadır. Araştırmacıların verileri kodlamasına, temalar oluşturmaya, veriler arasında ilişki kurmasına ve bunları görselleştirmesine olanak tanımaktadır. Çalışma için toplanan verilerin kodlamasına, temalar oluşturmaya, veriler arasındaki ilişkilerin ortaya konulmasına yardımcı olmuştur. Kodlar arasındaki ilişkileri incelenerek kavramsal haritalar ve kategoriler oluşturulmasına olanak tanımıştır. Sıklık, yoğunluk, karşılaştırmalı analiz gibi sayısal ögeler ile desteklenmiş sonuçlar elde edilmesini, değerlendirilmesini ve elde edilen sonuçların yorumlanmasını desteklemiştir.

SWOT analizi: bir kurumun, projenin, bölgenin veya durumun güçlü, zayıf, fırsat ve tehdit yönlerini belirleyerek stratejik değerlendirme yapılmasını sağlayan sistematik bir analiz yöntemidir. Mevcut durumu anlamak, kaynakları verimli kullanmak, riskleri ön görmek ve stratejik planlamalar geliştirmek için sıkça tercih edilen bir yöntemdir. Dolayısıyla bu çalışmada Bilecik kent turizminin mevcut turizmini değerlendirmek amacıyla Bilecik kentinin mevcut turizmi üzerine kurumsal görüşlerin SWOT Analizine de yer verilmiştir. SWOT analizi çalışmanın amacına uygun olarak veriye dayalı ve yönlendirici bir yöntem olarak tercih edilmiştir. SWOT analizinin bir bölgenin veya sektörün içsel ve dışsal faktörlerini sistematik bir şekilde inceleyerek stratejik bir çerçeve sunma imkânından yararlanılarak; Bilecik kentin mevcut turizmini ve potansiyelini bütüncül bir şekilde değerlendirilmesi, güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenmesi, mevcut fırsatlarının tanımlanması ve tehditlerin fark edilmesi, sürdürülebilir bir turizm planlaması açısından önem taşımaktadır. Bu analiz sayesinde hem mevcut durum objektif bir şekilde ortaya konmuş hem de geliştirilebilecek alanlara yönelik stratejik çözüm önerileri geliştirilmiştir.

2.1. Analiz Süreci

2.1.1. Araştırma Soruları

Araştırma soruları belirlenirken öncelikle Bilecik kent turizmi ile ilgili daha önce yapılmış çalışmalar incelenerek literatür taraması yapılmıştır. Daha sonrasında çalışma alanının ihtiyaçları ve güncel sorunları dikkate alınarak sorular hazırlanmıştır. Son olarak uzman görüşleri (danışman hocalar) ile araştırmanın amacına ve alt problemlerine cevap aranacak şekilde sorular taranarak soruların bilimsel derinliğini arttıracak şekilde yeniden düzenlenmiştir. Böylelikle mülakat görüşmelerine hazır hale getirilmiştir.

Tablo 1.1. Bilecik Kent Turizmi Mülakat Görüşmelerinde Sorulan Sorular

Soru No	Bilecik Kent Turizmi Mülakat Görüşmelerinde Sorulan Sorular
1	Bilecik kentindeki mevcut turizmi doğal, kültürel ve tarihi özellikleri bakımından nasıl değerlendiriyorsunuz?
2	Sizce Bilecik kenti mevcut turizm potansiyelini yeterince değerlendirebiliyor mu? Neden?
3	Bilecik kentinin turizmle ilgili karşılaştığı en önemli sorunlar nelerdir? Sizce en önemlisi hangisidir?
4	Bu sorunlara yönelik hangi çözüm önerilerini sunabilirsiniz? Önerileriniz nelerdir?
5	Bilecik kentini ziyaret eden turist profili hakkında ne düşünüyorsunuz? Turistler genellikle nereden geliyor? Bu profilden memnun musunuz? Turist profilini çeşitlendirmek için neler yapılabilir?
6	Bilecik kent halkının turizme bakış açısını ve turizm bilincini nasıl değerlendiriyorsunuz?
7	Bilecik kent turizmini geliştirmeye yönelik mevcut planlarınız var mı? Yoksa sizce neler yapılabilir?
8	Bilecik'teki mevcut konaklama sektörünü tür, sayı, kalite ve hizmet bakımından nasıl değerlendiriyorsunuz? Açıklar mısınız?
9	Bilecik'e gelen turistlerin konaklama süresi sizce yeterli mi? Daha uzun süre konaklamaları için hangi aktiviteler yapılabilir?
10	Bilecik kent turizminin tanıtım ve pazarlanmasında nasıl bir strateji uygulanmaktadır?
11	Tanıtım ve pazarlama şekillerini yeterli buluyor musunuz?
12	Bilecik kentinin turizm imajı hakkında ne düşünüyorsunuz?
13	Bilecik kent turizminin çekiciliklerinin dijital ortamda (sosyal medya, web siteleri, haber siteleri) yeterince yer aldığını düşünüyor musunuz? Neden?
14	Bilecik kent turizminin sürdürülebilir olması için alınabilecek tedbirler sizce nelerdir?
15	Eklemek istediğiniz başka bir şey var mı?

2.1.2. Araştırma kapsamında Görüşmelere Katılan Katılımcılar

Araştırma kapsamındaki görüşmeler yüz yüze yapılmış olup çalışmaya katılmayı kabul eden 25 kişinin çoğunluğu kimliğinin gizli kalması isteği üzerine K1, K2, K3...K25 şeklinde kodlar atanmıştır. Kurumlarda görüşmelere katılan kişi sayıları (Tablo 1.2)'de yer almaktadır.

Tablo 1.2 Mülakat Görüşmelerine Katılan Katılımcılar

Kurumsal Mülakat Görüşmeleri yapılan Katılımcılar	
Bilecik Valiliği	Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü
K1	K14
Bilecik İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	K15
K2	K16
K3	K17
Bilecik Belediyesi	Müze Müdürlüğü
K4	K18
K5	K19
K6	Tarım Müdürlüğü
K7	K20
K8	Kent Konseyi
K9	K21
K10	Dernekler
Bilecik Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü	K22
K11	K23
Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı (BEBKA)	K24
K12	Söğüt Belediyesi
Bilecik Esnaf ve Sanatkarlar Odası	K25
K13	

2.1.3. Kod Kitabının Oluşturulması

Verilerin nasıl analiz edileceği karar verildikten sonra verilerin çözümlenmesine başlanmıştır. Bunun için verilerin kodlanması (işlenmesi) gerekmektedir. Bu yüzden ilk olarak verileri kodlamasına, temalar oluşturmaya, veriler arasında ilişki kurmasına ve bunları görselleştirmesine olanakları olan MAXQDA analizi gerçekleştirilmiştir. Veri içerisindeki en küçük anlamlı birime “kod” denilmektedir. Metinlerin içerisindeki anlamlı birimlerin başlıklandırılması için gerekli olan bir etikettir. Kod kitabının oluşturulması sürecinde üç tane seçenek bulunmaktadır. Tümegelelimsel kodlama, tümevarımsal kodlama veya her ikisini de eş zamanlı kullanarak kodlama yapılabilmektedir. Bu yöntem Straus ve Corbin’in kodlama paradikmasıdır (URL 1). Kod Kitabının Oluşturulmasında tümevarımsal kodlama yöntemi kullanılmıştır. Nedeni ise verilerin toplanmasına başlar iken veri içerisindeki aranacak olan başlıkların belirlenmiş olmasıdır. Hangi başlıklar altında neler arayacağımızı biliyor olmak daha sonrasında da hangi başlıkları ortak etiketler altında toplayabileceğimize karar öngörmek bu yöntemi tercih etmemizde etkili olmuştur. İlk olarak (Tablo 1.3)’ de verildiği gibi selective code (seçici kodlama) ile temalaştırma yapılarak veri içerisinde aranacak olan başlık belirlenmiştir. Daha sonra eşzamanlı olarak opencode (açık kodlama) ve exen code(aksiyel kod/eksen kod) yapılarak kodlama ve tema alt başlıkları kategorileştirilmiştir.

Tablo 1.3 MAXQDA Kod Kitabı Tablosu

TEMA	KATEGORİ	KOD	ALT KOD
Bilecik Kent Turizminde Mevcut Durum	Tarihi Değerler	Olumlu Değerlendirmeler	
		Olumsuz değerlendirmeler	
	Kültürel Değerler	Olumlu Değerlendirmeler	
		Olumsuz değerlendirmeler	
	Doğal Değerler	Olumlu Değerlendirmeler	
		Olumsuz değerlendirmeler	
	Potansiyel	Evet	
		Hayır	
Bilecik Kent Turizminde Karşılaşılan Sorunlar	Turizm Deneyimi ve Çekicilik	Tur Rotalarının eksikliği	
		Alternatif Turizm Türlerinin Eksikliği	
		Tarihi, Kültürel ve Doğal Mirasın Etkin Kullanılamaması	
	Altyapı ve Hizmet sorunları	Çarpık Kentleşme Sorunu	Konaklama Sürelerinin Yetersizliği
		Ulaşım Sorunu	
		Konaklamanın Yetersizliği	
		Nitelikli Turistik Tesislerinin Olmaması	
	Rekabet Gücü ve Koordinasyon		Yöresel Yemek Yeme Yerlerinin Eksikliği
		Koordinasyon Eksikliği	
		Yatırım Eksikliği	
		Yerel Yönetim Stratejileri	
		Yetersiz Planlama	
		Günübirlik Turizmin Olması	
	Tanıtım ve Pazarlama Sorunları	Sürdürülebilirlik Sorunu	Hediyelik Eşya Alma Yerlerinin Olmaması
		Tarihi, Kültürel ve Doğal Mirasın Tanıtım Eksikliği	
		Dijital Pazarlama (Sosyal Medya Kullanımı)	
		Turizm İmajı	
		Markalaşma Sorunu	
	Turist Profili ve Bilinç Sorunları	İsminin Karıştırılması Sorunu	
		Yerel Halkın ve Esnafın Turizm Bilincinin Eksik Olması	
		Turist Profiline Zayıflığı	

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE LİTERATÜR

1. Kavramsal Çerçeve

1.1. Rekreasyon

Bireylerin temel yaşamsal gereksinimleri olan uyuma, beslenme ve zorunlu çalışma faaliyetlerinin (örneğin işe gidiş geliş, çocukların eğitimi ya da ev içi sorumluluklar) dışında kalan bireyin kendi tercihiyle değerlendirebildiği zaman dilimini ifade etmektedir. (Özgüç, 2003:3). Bu zaman dilimi bireyin dinlenme, eğlenme, kendini geliştirme veya sosyal etkileşim gibi gönüllü etkinliklerde bulunduğu bir alan olarak kabul edilir. Rekreasyon sadece fiziksel bir etkinlik değil aynı zamanda bireylerin sosyal, kültürel ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılayan çok yönlü bir faaliyettir.

Rekreasyonel faaliyetlerin özelliklerine bakıldığında; insanların günlük yaşantı ve aktivitelerinin dışında boş zamanlarda yapılan kişiye göre amaç güden, içerisinde birçok etkinlik barındıran ve bu etkinliklere devam ve iştirak etme zorunluluğunun olmaması, her türlü açık ya da kapalı alanlarda yapılabilen her mevsim ve iklim koşullarında uygulanabilen etkinlik türlerine denilmektedir. İnsanlara yeni deneyimler kazandırmaktadır. Kişilerin kendini yenileme, ödüllendirme, gözlem, iletişim, bütünleşme ve kültürel etkileşim gibi gereksinimlerini karşılamaktadır. Rekreasyonel faaliyetler; açık veya kapalı alanlarda, katılımcı veya izleyici olarak, aktif ya da pasif bir şekilde kır veya kentlerde yapılabilmektedir (Özgüç, 2003: 4-5). Rekreasyonun çok geniş bir yelpazesi bulunmaktadır. Sadece boş zaman değerlendirmesi olarak değil aynı zamanda bireylerin gelişimine katkı sağlayan bir süreçtir. Dolayısıyla birey ve toplum ilişkisine bakıldığında rekreasyon, bireylerin yaşam kalitesini artırma, toplumsal rollenmeyi güçlendirme ve sosyal bütünleşmeyi sağlamada faydası olduğu görülmektedir.

1.2. Kentsel Alanlarda Rekreasyon

Kentlerde yer alan rekreasyonel faaliyetlerin kişilerin boş zamanlarda ve yakın çevrelerinde yapabilecekleri faaliyetler olması ve bu faaliyetlerin lokasyonları, konut ya da işyerlerine yakın olmasını gerektirmektedir. Kentlerde yapılabilecek başlıca rekreasyonel faaliyetler içerisinde Sinema, tiyatro, park, hayvanat bahçesi sanat galerine gitmek, müze ziyaretlerinde bulunmak vb. aktiviteler yer almaktadır.

1.3. Turizm

İnsanların yaşadıkları yer dışında başka bir yere 24 saatten az olmamak şartıyla veya en az bir gece konaklamak koşulu ile zevk, eğlence dinlenme, iş, merak vb. sebepler ile bireysel, kitlesel veya toplu olarak seyahat etmelerine turizm denilmektedir. (Özgüç, 2003: 14-16). Bir

ülkeye veya bir bölgeye turist çekmek için alınan ekonomik, kültürel, teknik önlemlerin, yapılan çalışmaların tümü (URL 2) olarak da ifade edilmektedir. İnsanlar kendi yaşam alanlarından çıkarak yeni coğrafyaları kültürleri ve deneyimleri keşfetmektedir. Turizm sadece mekânsal bir yolculuk değil aynı zamanda zihinsel ufku genişleten, empati ve yaratıcı düşünceyi besleyen, yerel ekonomiyi destekleyen ve sürdürülebilir yaklaşımlar ile hem insani hem de çevresel değerleri korumayı destekleyen bir sektördür. Dolayısıyla turizm sayesinde bireyler içinde bulundukları dünyayı bütüncül bir göz ile anlamlandırma olanağı bulmaktadır.

1.4. Turizm Destinasyonu

Turistlerin doğal, kültürel, tarihi ya da rekreasyonel çekicilikler nedeniyle yöneldiği belirli coğrafi alanlar “destinasyon” olarak tanımlanmaktadır. Bu alanlar yalnızca mekânsal cazibeler sunmakla kalmaz aynı zamanda konaklama, ulaşım, yeme-içme ve eğlence gibi hizmetlerle ziyaretçilere bütüncül bir deneyim sağlamaktadır. Destinasyonun başarısı yalnızca sahip olduğu kaynaklarla değil aynı zamanda bu kaynakların nasıl sunulduğu ve algılandığıyla da yakından ilişkilidir. Bu noktada destinasyon pazarlaması devreye girmektedir. Pazarlamanın temel bileşenleri olan konumlandırma (ürünle ilgili zihinsel çağrışımlar oluşturma), imaj (kamuoyundaki genel algı) ve markalaşma (slogan, logo, simge gibi ayırt edici unsurlar) destinasyonun rakipleri karşısında öne çıkmasında belirleyici rol oynamaktadır. Günümüzde destinasyon yönetimine yönelik ulusal ve uluslararası birçok proje ve stratejinin hızla artması, turizmde rekabetin giderek daha planlı ve profesyonel bir zemine taşındığını göstermektedir (Vatan, ve Zengin, 2010: 273). Bu artış destinasyonların küresel ölçekte tanınırlığını ve tercih edilirliliğini etkileyen temel bir faktör haline gelmiştir. Dolayısıyla gelişmeler destinasyon yönetimi ve tanıtımına yönelik stratejik yaklaşımların gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu durum destinasyonların rekabet gücünü arttırmak ve sürdürülebilir turizm gelişimi sağlamak adına pazarlama stratejilerinin önemini her geçen gün daha da arttırmaktadır.

1.5. Alternatif Turizm

Alternatif turizm ilk defa dünyada 1970’li, Türkiye’de ise 1980’li yıllarda kitle turizmine bir alternatif olarak ortaya geliştirilmiştir. Temeli deniz, kum ve güneşe dayanan kitle turizmine bir alternatif turizm biçimidir (Çavdarlı, 2019). Alternatif turizm; sürdürülebilirlik ilkesine dayanan, çevreye duyarlı, kültürel değerleri koruyan ve yerel kalkınmayı destekleyen bir turizm anlayışını temsil etmektedir. Turizmin olumsuz etkilerini en aza indirerek ziyaretçilere daha özgün ve anlamlı deneyimler sunmayı amaçlamaktadır. (Tablo 2.1) alternatif turizm çeşitlerine yer verilmiştir.

Tablo 2.1. Alternatif Turizm Çeşitleri Kaynak: Doğanay, H. (2001), TÜRSAB (2020), Kozak, M. ve Kozak, N. (2022), Gürsoy, D. ve Bal, H. (2016), T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2023)

Alternatif Turizm Çeşitleri		
Turizm Türü	Alt Başlık	Örnek Uygulama Alanları
Doğa ve Çevre Temelli Turizm	Eko-Turizm Sürdürülebilir Turizm Doğa Yürüyüşü (Trekking) Volkan Turizmi	Kaçkarlar, Munzur Dağları, Bolu Yedigöller, Manyas Kuş Cenneti, Çamlık Mağarası
Kırsal ve Tarım Temelli Turizm	Kırsal Turizm Agro-Turizm (Tarım Turizmi) Yayla Turizmi	Safranbolu köyleri, Rize yaylaları, Ayvalık zeytinlikleri, Isparta lavanta tarlaları
Tarihi, Kültürel ve İnanç Temelli Turizm	Kültür Turizmi İnanç Turizmi Somut Olmayan Kültürel Miras Turizm Arkeolojik Turizm (Arkeoturizm) Antik Kent Turizmi Tarihi Müzeler Tarihi Şehir ve Mimari Turları	Göbeklitepe, Kapadokya, Mevlana Müzesi, Şeyh Edebali Türbesi, Hac yolu rotaları
Sağlık ve Spor Temelli Turizm	Termal Turizm Medikal Turizm Spor Turizmi Macera Turizmi	Afyon, Yalova kaplıcaları; Antalya golf sahaları; Erzurum kayak merkezleri
Deniz ve Su Sporları Temelli Turizm	Yat Turizmi Dalış Turizmi Rafting Su kayağı	Fethiye, Göcek, Kaş, Kekova, Manavgat, Dalaman Çayı
Gastronomi ve Festivaller Turizmi	Yöresel Yemek Turizmi Yöresel Ürün Festivalleri Bağcılık / Şarapçılık Turizmi	Gaziantep, Hatay, Afyon, Urla bağ rotası, Adana Kebap Festivali
İş ve Eğitim Amaçlı Turizm	Kongre Turizmi Eğitim Turizmi Gönüllü Turizmi	İstanbul Lütüf Kırdar, Antalya Expo, yaz okulları, Erasmus değişim programları
Kutuplar ve Uç Coğrafya Turizmi	Kuzey Kutbu / Antarktika Turları Buzul ve Tundra Turları	Antarktika keşif gemileri, Norveç Kuzey Işıkları turları, Alaska doğa turları
Teknoloji ve Bilim Tabanlı Turizm	Uzay Turizmi (başlangıç aşamasında) Jeoturizm Astronomi Turizmi	Arizona gözlemevleri, İzlanda jeotermal alanları, SpaceX test izleme turları
Kreatif ve Deneyimsel Turizm	Fotoğrafçılık Sanat Atölyesi Katılımı Zanaat Deneyimi	Mardin taş işçiliği atölyeleri, Kütahya çini atölyeleri, İstanbul fotoğraf rotaları

1.6 Kent Turizmi

Kentsel/şehir turizmi, yönetim, üretim, ticaret ve hizmetler gibi tarıma dayalı olmayan ekonomi ve ulaşımın düğüm noktaları olma gibi doğal nitelikleriyle kentsel bir alanda gerçekleşen bir turizm faaliyetinin türüdür. Şehir destinasyonları, eğlence ve iş için geniş ve heterojen bir kültürel, mimari, teknolojik, sosyal ve doğal deneyimler ve ürünler yelpazesi sunar (UNWTO, 2019: 48). Dolayısıyla kentsel turizmin kentlerin sunduğu çeşitlilik ve olanaklar sayesinde turizm sektöründe önemli yeri bulunmaktadır. Bu bağlamda kentsel turizm şehirlerin sahip olduğu çok yönlü olanaklarıyla hem yerel ölçekte hem de uluslararası ölçekte turistler için cazip hale gelmektedir. Bu zenginlik şehirleri sadece turistik çekim merkezi değil aynı zamanda kültürel etkileşim ve ekonomik dinamizm alanları haline getirmektedir.

Kentlerde Yapılan Turizm Aktiviteleri

Kent turizmi; kültürel, tarihi, ticari, dini ve sosyal aktiviteleri içeren çok boyutlu bir turizm türü olup özellikle büyük ve orta ölçekli kentlerde çeşitli biçimlerde ortaya çıkmaktadır. Aşağıdaki tabloda kent turizmi kapsamında değerlendirilebilecek başlıca turizm türleri, hem genel uygulama örnekleri hem de Bilecik kenti özelinde somut karşılıklarıyla birlikte sunulmuştur.

Tablo 2.2 Kentlerde Yapılan Turizm Aktiviteleri

Kentlerde Yapılan Turizm Aktiviteleri		
Turizm Türü	Genel Örnekler (Türkiye/Dünya)	Bilecik Örneği
Kültür-Tarih-İnanç Turizmi	İstanbul (Tarihi Yarımada), Roma, Atina Konya (Mevlana), Vatikan, Kudüs	Şeyh Edebalı Türbesi, Ertuğrul Gazi Türbesi, Orhangazi Camii, Etnografya Müzesi, Arkeoloji Müzesi,
Etkinlik/Kültürel Turizm	Salzburg Müzik Festivali, İzmir Festivali	Ertuğrul Gazi'yi Anma ve Söğüt Şenlikleri, Kabak Festivali, Biber Festivali
Alışveriş Turizmi	İstanbul Kapalıçarşı, Londra Oxford Street	Yöresel Ürün Pazarları, El Yapımı Çömlek Atölyeleri (Küplü Köyü, Pazaryeri)
İş Turizmi (MICE)	İstanbul Kongre Merkezi, Frankfurt Fuarı	Şeyh Edebalı Kültür ve Kongre Merkezi, Üniversite Akademik Etkinlikleri
Gastronomi Turizmi	Gaziantep Mutfağı, Lyon Gastronomi Turları	Kestane Kabağı Tatlısı, Tarhana Çorbası, Gözleme, Yufkalı Et, Nohutlu Mantı
Şehir Turları	Prag Şehir Turları, Paris Mimari Yürüyüşü	Tarihi Sokaklar, Hamsu Vadisi Yürüyüşü, Osmanlı Kuruluş Rotası
Eğitim Amaçlı Turizm	Ankara'da Anıtkabir Gezisi, Anadolu Medeniyetleri Gezileri	BŞEÜ, Bilecik Müzesi, İnönü ve Kurtuluş Savaşı İzleri
Tematik-Fotoğraf Turizmi	Kyoto Tapınakları, Havana Sokak Sanatı	Bilecik Osmanlı Dönemi Mimarisi, Tarihi Tren Garı, Hamsu Vadisi

1.8. Sürdürülebilir Turizm

Sürdürülebilir turizm yalnızca olduğu dönemin turistik istek ve ihtiyaçları gözetmesi değil aynı zamanda gelecek nesilleri de gözetmesi ile bütüncül bir kalkınma yaklaşım sergilemektedir. Dünya Turizm Örgütü'nün tanımına göre bu yaklaşım kültürel bütünlüğün korunmasını, ekolojik dengenin devamlılığını, biyolojik çeşitliliğin sürdürülebilirliğini ve yaşam destek sistemlerinin işleyişini esas almaktadır. Aynı zamanda ekonomik, sosyal ve estetik ile ilgili ihtiyaçların da dengeli bir biçimde karşılanmasını amaç edinmektedir. Bu doğrultuda sürdürülebilir turizm ürünleri bulunduğu çevreye zarar vermek yerine yerel toplumla, çevreyle ve kültürel değerlerle uyum içerisinde gelişen yapılar olarak öne çıkmaktadır. (TUSİAD, 2012:17). Bu yaklaşım turizmi geçici bir ekonomik kazanç alanı değil, uzun vadeli toplumsal refahı ve çevresel dengeyi sağlayan bir kalkınma aracı olarak ele almaktadır.

2. Kent Turizminin Gelişimi

2.1. Dünyada Kent Turizminin Gelişimi

Turizmin başlangıcı bazılarına göre Sümerlere yani M.Ö. 4000'li yıllara kadar dayandığı düşünülmektedir. Tekerleğin bulunuşundan itibaren insanlar kısa mesafelerde de olsa kendi yaşadıkları çevrenin dışındaki çevrelere seyahat etmişlerdir. M.Ö. 3000 yıllarında Mısır'ın piramitleri ve tapınakları insanların ilgisini çekmesiyle oluşan ziyaretçi akımları için Eski Mısır ve Babil krallığında seyahat eden gezginler için konaklama ve güvenlik imkânları sağlanmıştır. Daha sonrasında eski Yunanda Olimpiyat Oyunları'nın ortaya çıkışıyla Roma İmparatorluk döneminin sağladığı gelişmiş ulaşım ağı sayesinde kitlesel hareketlilik ortaya çıkmış, bu durumda erken dönemde kent merkezlerinde turizmin temellerini atmıştır (Özgüç, 2023: 205).

Modern anlamda kent turizmi ise 20. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkmıştır. Özellikle 1950'li yıllardan sonra turizmin ekonomik potansiyelinin fark edilmesiyle birlikte şehirler, yalnızca yaşamak ve çalışmak için değil aynı zamanda ziyaret edilmesi gereken destinasyonlar olarak görülmeye başlanmıştır. 1980'li yıllarda sanayisizleşme sürecine giren birçok Batı Avrupa ve Kuzey Amerika şehri (örneğin Manchester, Liverpool, Detroit), eski endüstri kimliklerini kültür, sanat ve miras odaklı turizmle dönüştürmüştür (Kılıç Akoğlu, 2023: 3). Bu dönüşüm, kent turizmini yeni bir kentsel kalkınma stratejisine dönüştürmüştür.

Günümüzde kent turizmi, dünyada en hızlı büyüyen turizm türlerinden biridir. UNWTO (2022) verilerine göre, uluslararası turistlerin yaklaşık %45'i şehir merkezlerine seyahat

etmektedir. Bu bağlamda kentler sadece tarihi ve kültürel miraslarıyla değil, alışveriş, iş turizmi, etkinlik turizmi ve gastronomi gibi alanlarda da öne çıkmaktadır.

Avrupa’da Paris, Londra, Roma ve Barselona gibi şehirler kültür, tarih ve sanat destinasyonları olarak öne çıkarken; Berlin, Prag ve Budapeşte gibi şehirler hem uygun maliyet hem de alternatif kültür sunumlarıyla genç gezginleri çekmektedir (Richards ve Palmer, 2010), (UNWTO, 2022).

Kuzey Amerika’da New York, Los Angeles ve Toronto, yüksek çeşitlilikte etkinlik, müze, konser ve iş turizmi imkânları ile küresel kent turizmi ağında öncüdür. Özellikle MICE (Meetings, Incentives, Conferences and Exhibitions) turizmi önemli yer tutar (UNWTO, 2022), (Hall, 2006).

Asya ve Orta Doğu’da Singapur, Seul, Tokyo ve Dubai gibi şehirler, modern mimari, alışveriş, gastronomi ve lüks turizm yatırımlarıyla öne çıkmaktadır. Dubai, Burj Khalifa gibi simge yapılarla küresel kent turizminin çekim merkezlerinden biri hâline gelmiştir (Govers ve Go 2009), (OECD, 2020).

Latin Amerika ve Afrika’da Rio de Janeiro, Buenos Aires, Cape Town ve Marakeş gibi kentler kültürel çeşitlilikleri, yerel yaşam tarzları ve festival turizmi ile dikkat çekmektedir. Bu bölgelerde kent turizmi, kalkınma ve tanıtım aracı olarak da işlev görmektedir (Hall 2006, UNWTO, 2022).

21. yüzyılda kentler, sadece fiziksel olarak değil, aynı zamanda işlevsel olarak da dönüşmektedir. Dijitalleşmenin artması, ulaşım altyapılarının gelişmesi ve şehir markalaşmasının yükselişi ile birlikte kentler, uluslararası rekabet içerisinde öne çıkmak için özgün stratejiler geliştirmektedir. Kentlerin turizm alanında öne çıkabilmesi için: kültürel mirasın korunması, etkinlik bazlı planlamalar (festivaller, kongreler), akıllı şehir teknolojileri ve sürdürülebilirlik gibi araçlar öne çıkmaktadır.

Kent turizminin gelişimi sadece ekonomik değil aynı zamanda sosyal ve kültürel dönüşümün de önünü açmaktadır. Şehirler, bu yönüyle artık sadece ziyaret edilen değil; deneyimlenen ve anlam yüklenen mekânlar hâline gelmiştir.

2.2. Türkiye’de Kent Turizminin Gelişimi

Türkiye’de kent turizmi 1980’lerden itibaren özellikle İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük kentler başta olmak üzere hızlı bir gelişim sürecine girmiştir. İstanbul, tarihi ve kültürel mirasıyla dünyanın en çok ziyaret edilen kentlerinden biri haline gelirken, Ankara başkent

olmanın getirdiği siyasi ve akademik etkinliklerle öne çıkmıştır. İzmir ise fuar ve kongre turizmiyle önemli bir destinasyon olmuştur. Türkiye’de Turizm olarak insanlar 90’lı yıllara kadar ağırlıklı olarak dinlenme amaçlı kıyı alanlarını tercih etmiştir. Tercihen otel veya tatil köylerinde her şey dahil sisteminde konaklamıştır. 1990’lı yıllardan sonra ise kalkınma planları ve bölgesel teşvikler sayesinde turizmde çeşitlilik ön plana çıkmaya başlamıştır. Bu dönemle birlikte sadece dinlenme ve gezme amaçlı yapılan turizmin ötesine geçilmiş; doğa, kültür, gastronomi, inanç ve sağlık gibi temalarla zenginleşen alternatif turizm türleri gelişmiştir. Tatil için yalnızca yaz mevsiminin beklenmesi gerekliliği ortadan kalkmış; böylelikle hem iç kesimlerdeki destinasyonlara hem de kent merkezlerine yönelim hız kazanmıştır.

Bu gelişmeler aynı zamanda Türkiye’de köyden kente göçün hızlanmasıyla bağlantılıdır. Tümmertekin ve Özgüç (2002)’ün de belirttiği üzere; Türkiye’de 20. yüzyıl boyunca kırsaldan kente yönelen göç hareketleri, kentlerin nüfusunu artırmış ve mekânsal yayılımını hızlandırmıştır. Bu durum kentlerin ekonomik işlevlerini çeşitlendirmiş ve özellikle hizmet sektörü ile turizm alanında yeni olanaklar yaratmıştır. Artan kentleşme beraberinde turistik tüketimin mekânsal olarak kent merkezlerine kaymasına neden olmuştur.

Son yıllarda Türkiye’de kent turizmi, yerel yönetimlerin turizmi destekleyici politikalar geliştirmesi, kültürel mirasın korunması ve tanıtım faaliyetlerinin artırılmasıyla daha da güçlenmiştir. Özellikle gastronomi turizmi, festivaller ve kongre turizmi gibi alanlarda çeşitlilik sağlanarak kent turizmi sürdürülebilir hale getirilmeye çalışılmaktadır. “UNESCO Dünya Mirası Listesi’ne giren şehirler ve tarihi bölgeler, uluslararası turistlerin ilgisini çekerek Türkiye’nin kent turizmine katkı sağlamaktadır” (UNESCO, 2023).

2.3. Bilecik’te Kent Turizminin Gelişimi

Bahçelievler kazıları kentin tarih öncesinden itibaren nasıl bir gelişim gösterdiğini anlamamıza yardımcı olmaktadır. Arkeolojik bulgular neolitik dönemde bölgede gelişmiş bir toplum yapısının ve zengin bir kültürel hayatın varlığını göstermektedir. Fidan (2020) ve Sarıaltun, Fidan ve Ağaç (2023) tarafından yapılan araştırmalar, Bilecik’in tarihi ve kültürel mirasını anlamak açısından önemli bulgular sunmaktadır. Neolitik döneme ait bulgular şehrin Anadolu’daki en eski yerleşim yerlerinden biri olduğunu göstermektedir.

Bilecik kenti ve çevresi tarih öncesi çağlardan itibaren yerleşim görmüştür. Neolitik, Roma ve Bizans dönemlerine ait kalıntılar bulunmuştur. Ancak bu dönemlerde turizm anlayışı olmadığından, kültürel miras korunmamış ya da sistematik olarak sunulmamıştır. Kent bölgesi ve çevresi Osmanlı Beyliği’nin kuruluşunda önemli bir rol oynayan yerlerden biridir. Şeyh

Edebalı Türbesi ve Ertuğrul Gazi Türbesi gibi tarihi yapıların yanı sıra ilk Osmanlı fetihlerinin yapıldığı toprakların da yer alması bu dönemin mirasını oluşturmaktadır. Ancak bu dönemde modern anlamda turizm gelişmemiştir daha çok dini ziyaretler ve yerel halkın ilgisiyle sınırlı kalmıştır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında kent tarım ve sanayi ağırlıklı bir gelişme izlemiştir. Turizm öncelikli kalkınma alanı olarak görülmemiştir. Bu dönemde yalnızca sınırlı yerel ziyaretler ve milli bayramlar sırasında türbe ziyaretleri gerçekleşmiştir. Bu dönemde Türkiye’de turizm daha çok kıyı bölgelerinde gelişirken Bilecik gibi iç kesimlerde yer alan şehirler geri planda kalmıştır. Kentte tarihî miraslar genellikle yerel halkın manevi değeriyle sınırlı kalmış ve turizm için profesyonel tanıtım, ulaşım altyapısı ya da yatırım yapılmamıştır.

1990’lı yıllardan itibaren yerel girişimler ve ilk tanıtım faaliyetleri başlamıştır. Kentte özellikle Şeyh Edebalı Türbesi ve Osmanlı’nın kuruluş teması üzerinden tanıtım çabaları başlamıştır. Kültürel mirasa sahip çıkılmasına yönelik ilk adımlar atılmış ve bazı yapılar restore edilmiştir. Ancak bu çabalar dağınık ve süreklilikten uzak olmuştur.

2000 yılından itibaren kurumsallaşma ve strateji dönemi başladığı gözlemlenmektedir. Kent BEBKA (Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı) gibi kurumların desteğiyle bölgesel kalkınma planları içinde turizm de yer bulmuştur. Bilecik Valiliği ve belediye tarafından tanıtım videoları, kitapçıklar ve organizasyonlar yapılmaya başlanmıştır. Yine de konaklama altyapısı ve ulaşım yetersizlikleri nedeniyle bu dönemlerde potansiyel yeterince değerlendirilememiştir.

2010’lar da kentte tematik turizm ve proje bazlı gelişim gösterilmeye başlanmıştır. Somut olmayan kültürel mirasa (örneğin Ahilik, Yörük kültürü) dayalı tanıtım çabaları artmıştır. Şeyh Edebalı Kültür ve Tanıtım Günleri, festivaller ve anma etkinlikleri düzenlenmeye başlanmıştır. Arkeopark, Kent Belleği Projesi gibi turizm altyapısını destekleyecek fikirler üretilmiş ancak bazı projeler uygulamaya geçirilememiştir.

2020’lerden itibaren kentte entegre kalkınma ve tanıtım çabaları gerçekleşmiştir. 2024-2028 BEBKA Kalkınma Planı, Bilecik Tabiat Turizmi Master Planı gibi belgelerde Bilecik’in turizm potansiyeli daha stratejik biçimde ele alınmıştır. Tanıtımda sosyal medyanın etkin kullanılması, kadın kooperatifleri ve gençlere yönelik projeler gündeme gelmiştir. Ancak hâlâ turizm destinasyonu olabilmek için konaklama, ulaşım, çeşitlilik ve tanıtım eksiklikleri gibi sorunların giderilmesi gerekmektedir.

3. Bilecik Kent Turizmi İle İlgili Daha Önce Yapılmış Çalışmalar

Yapılan literatür taraması sonucunda Bilecik kent turizmi ile ilgili 1 Kitap 1 tez 8 bildiri ve 8 makaleye ulaşılmıştır. İncelen çalışmalara aşağıda yer verilmiştir.

Vatan, 2015: ‘Destinasyon Pazarlaması Kapsamında Bilecik İli Turizminin Değerlendirilmesine Yönelik Paydaş Analizi’ çalışmasında destinasyon pazarlaması kapsamında Bilecik İlinin bir turizm destinasyonu olarak daha etkin nasıl pazarlanabileceğinin paydaşlar bakış açısı ile tespit edilmiştir. Çalışma sonucunda paydaşların Bilecik iline dair pazarlama çalışmalarını yeterli bulmadıkları gözlenmiştir.

Vatan, 2017: ‘Bilecik İlinin Turizm Envanteri’ çalışmasında Bilecik İlinde bulunan doğal, tarihi ve kültürel değerler ile turizm altyapı ve üstyapı potansiyelinin turizm çerçevesi içerisinde değerlendirilerek, turizm literatürüne kazandırılarak ilin turizm envanteri çıkartılmıştır. Sonucunda Bilecik İli turizm potansiyelinin azımsanmayacak oranda olduğu turizm arzlarından yeterince faydalanamadığı sonucuna varılmıştır.

Kılıç ve Başkaya, 2018: Agro-Tourism potential in Bilecik province. Makalesinde kırsal turizm içerisinde ele alınan agro-turizm faaliyetleri, Bilecik ili genelinde değerlendirilerek, ilin agro-turizm potansiyeli ortaya konulmuştur. Bilecik, agro-turizm faaliyetleri açısından; tarım festivalleri, hıdrellez, Ertuğrul Gazi’yi Anma ve Söğüt şenlikleri, kendin topla faaliyetleri ve çiftlik aktiviteleri bakımından önemli bir potansiyele sahip olması bakımından Agro-turizm çeşidinin gelişmesine elverişli şartlara sahiptir. Çalışmada kırsal nüfusu azalmakta olan Bilecik’ in, kır nüfusunu koruyabilmesi için alternatif öneri sunulmaktadır. Agro-turizm geliştirilebilirse; kırsal kalkınmaya destek sağlayarak, önemli bir istihdam alanı olacak ve yöre halkının ekonomisine önemli katkılar sağlayacağını bu sayede de hem tarım hem de turizm faaliyetleri gelişeceğini ve yöre halkı için alternatif bir gelir kaynağı olacağını belirtmektedir. Agro-turizm alanında faaliyet gösteren tek çiftlik olan Zeytinliboğaz bu duruma iyi bir örnek olarak gösterilmiştir.

Okuyucu, 2019: Rekreasyonel Talepler ve Sosyo-Demografik Özellikler Arasındaki İlişkiler Bilecik Şehri Örneği. Adlı çalışmasında rekreasyonel talep ve eğilimler konusunda yerel halkın algıları ortaya konulduğunda kaynakların doğru yere yönlendirilmesine yardımcı olacağı düşüncesinden yola çıkılarak yapılan araştırmada yerel halkın başlıca rekreasyonel eğilimleri; evde dinlenme, kafe-restoranlarda vakit geçirme, mesire alanlarına gitme ve alışveriş yapmak olduğu tespit edilmiştir. Kentte ki olanakların yetersiz olması nedeni ile yakın

çevre illeri tercih ettikleri ortaya çıkmıştır. Kentin bu ekonomik sızıntısına karşı çalışmanın sonunda öneriler sunulmuştur.

Okuyucu ve Kılıç, 2019: ‘Motives of Visitors Attending Festival Events The Case of Commemorating Ertuğrul Gazi and Söğüt Festival Bilecik-Turkey’. Adlı makalesinde etkinlik turizmi kapsamında Ertuğrul Gazi’yi Anma ve Söğüt Şenliklere katılımda etkili olan motivasyonlar üzerinde durulmuştur.

Okuyucu, 2020: ‘Bilecik Şehrinde Kültürel Turizmin Gelişmesinde Etkili Olacak Fırsatlar ve Güçlükler Hakkında Yerel Halkın Görüşleri’ Çalışmasında Bilecik şehrinde kültürel turizmin gelişmesi için yerel halkın görüşleri şehrin kültür ve miras özelliklerine uygun turizm anlayışı geliştirmesine katkı sağlayacağı düşünülerek yola çıkılmıştır. Yerel halk destinasyonu ve buradaki kaynakları en iyi bilen paydaştır. Bu nedenle bu çalışmada Bilecik şehrindeki kültürel turizm çekiciliği yaratan unsurlar ve kültürel turizmin gelişmesi önündeki güçlükler konusu yerel halkın perspektifinden değerlendirilmiştir.

Kahveci, Hergül, Göker ve Altınok Çalışkan, 2021: ‘Bilecik Pelitözü Göleti yakın çevresinin rekreasyonel kullanımına yönelik peyzaj tasarım önerisi’. Pelitözü Göleti, Bilecik kentinin kuzeybatı kısmında, Kentlinin ve ziyaretçilerin rekreasyonel etkinliklerini gerçekleştirdikleri alanlardan biridir. Fakat bu aktiviteler özellikle hafta sonlarında kullanıcı yoğunluğunu ve taleplerini karşılayamamaktadır. Bu doğrultuda yapılan çalışmada tarihi ve kültürel özellikleri ile dikkat çeken Bilecik kenti için yakın çevresinde kullanıcı odaklı sürdürülebilir rekreasyonel alan tasarımı önerisi gerçekleştirilmiştir.

Artun, 2022: Osmanlı Kuruluş Mitosu ve Bilecik Kent Belleği kitabında: Osmanlı Devleti’nin kuruluşuna dair mitolojik anlatıların Bilecik kent kültüründeki yansımalarını derinlemesine inceleyen ve mitotarihsel bir perspektif sunan önemli bir çalışmadır. Kitap Bilecik’in kültürel miras yönetiminde yaşadığı krizlere de dikkat çekmekte ve bu konuda eleştiriler sunmaktadır.

Gülcan, Sakal, Karaçar ve Karacaoğlu, 2023: ‘Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası’. İlin özellikle doğal kaynak potansiyeli başta olmak üzere, diğer potansiyel kaynaklarını da hesaba katarak, başta ekoturizm, macera ve sağlık turizmi ile kültürel miras, inanç ve gastronomi turizmi gibi turizm türlerinde, Türkiye turizminde marka değeri yaratma potansiyeli yüksek olan Bilecik’e yönelik özet biçimde ve odaklı bir yaklaşımla hazırlanmıştır. Yol Haritası, ayrıca Covid-19 salgını sürecinde ortaya çıkan, yeni turizm eğilimleri dikkate alınarak güncellenen Türkiye Turizm Ana Planı kapsamında ortaya konan amaç ve hedeflerle

uyumlu biçimde hazırlanmış ve Bilecik'in turizmdeki geleceğini inşa edecek yapı taşları niteliğindeki başlıkları ortaya koymayı amaç edinmiştir.

Karacaoğlu, 2023: 'Bilecik İlinin Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi': Yerel Paydaşları Üzerine Bir Araştırma' makalesinde Bilecik ilinin turizm potansiyelinin farklı paydaşların bakış açısıyla ele alınmıştır. İldeki turizmin zayıf ve güçlü yönleri ile fırsatları ve tehditlerine ilişkin bir tespit yapılmıştır. Araştırma sonucunda Bilecik ilinin turizm potansiyelinin geliştirilmesi ve söz konusu turizm gelişiminin başarılı bir biçimde sürdürülebilmesine yönelik bölgedeki turizm paydaşlarının bazı sorumlulukları yerine getirmesi gerektiği düşünülmektedir.

Bilecik turizmine ilişkin il olarak turizm açısından bazı araştırmalar olduğu aşikârdır. Fakat bu araştırmalarda Bilecik kent turizmine ya yüzeysel olarak değinilmektedir ya da kentin turizminin sadece bir unsurunu ele almaktadır. Ayrıca var olan çalışmalar çoğunlukla potansiyeli ve potansiyelinin daha da geliştirilmesine yöneliktir. Bilecik kent turizminin mevcut durumuna ilişkin doğrudan bir araştırma bulunmamakla birlikte var olan çalışmalar sadece dolaylı yoldan kentin mevcut durumuyla ilişkileri kurulabilir. Dolayısıyla çalışmadaki; Bilecik kentinin Mevcut durumu nedir? Karşılaştığı sorunlar nelerdir? Bu sorunlara ne gibi çözüm önerileri gereklidir? Sorularının cevabı Bilecik kentinin mevcut kent turizminin gelişimi açıdan açısından değer taşımaktadır. Çünkü potansiyelini değerlendiremedikçe turizm değerleri zamanla önemini kaybedebilir. Ayrıca bu çalışma, literatürdeki bu eksikliği de giderecektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA ALANININ TURİZMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

1. Bilecik'in Fiziki ve Beşeri Coğrafya Özelliklerin Turizme Etkisi

1.1. Fiziki Coğrafya Özelliklerinin Turizme Etkisi

Bir destinasyonun sahip olduğu doğal çevre özellikleri turizminin gelişmesinde temel belirleyiciler arasında yer almaktadır. Dağlar, ormanlar, nehirler, göller, vadiler, iklim özellikleri ve doğal peyzaj unsurları; hem rekreasyonel faaliyetlere olanak sunmakta hem de ziyaretçiler için çekim unsuru oluşturmaktadır. Bu unsurlar özellikle doğa turizmi, ekoturizm, macera turizmi ve kırsal turizm gibi alternatif turizm türlerinin gelişimini desteklemektedir.

1.1.1. Jeolojik ve Jeomorfolojik Özellikler

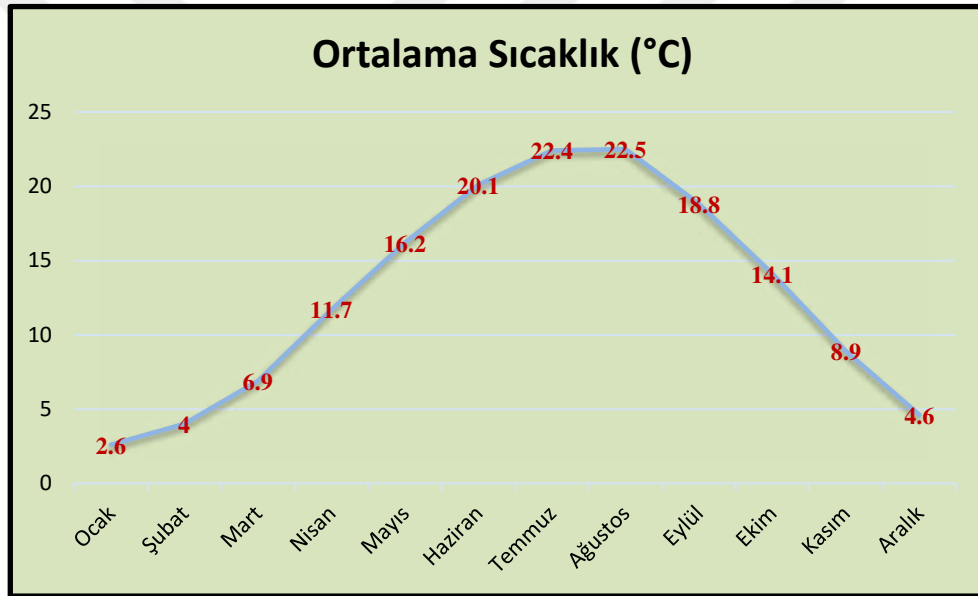
Bilecik jeolojik olarak Kuzey Anadolu Fay Hattı'nın güneyinde yer almasından dolayı tektonik hareketlerin etkisi altında olan bir bölgededir. Bu durum kentin hem jeolojik hem de jeomorfolojik özelliklerini doğrudan etkileyebilmektedir. Kentte Paleozoyik, Mesozoik, Kuvaterner ve Tersiyer dönemlerinden kalma kayaç türleri mevcuttur. Jeolojik yapısı ağırlıklı olarak sedimanter kayaçlar ve genç tortul kayaçlarla karakterize edilmektedir. Bölgede kumtaşı, kıltaşı, ve kalker gibi çeşitli tortul kayaçlar yaygındır. Aynı zamanda granit ve bazalt gibi magmatik kökenli kayaçlara da rastlanmaktadır. Karasu Çayı boyunca meydana gelen alüvyonlar Kuvaterner yaşlıdır yani oldukça genç oluşumlara sahiptir. Buna karşın kireçtaşları daha eski bir döneme yani Jura dönemine aittir (Bilecik İRAP, 2022). Bu çeşitlilik kentin jeolojik yapısını zenginleştirmekte ve bölgenin doğal kaynak potansiyelini artırmaktadır. Yalnızca doğal kaynaklar açısından değil doğa temelli turizm türleri bakımından da önemli bir değer taşımaktadır. Özellikle farklı jeolojik dönemlere ait kayaçların yaygın biçimde gözlemlenebildiği alanlar, jeoturizm kapsamında değerlendirilebilecek niteliktedir (Atalay, 2002).

Kent çeşitli jeomorfolojik özelliklere sahiptir. Arazisi genel olarak dalgalı ve engebelidir. Bu durum Batı Anadolu'nun topografik yapısını yansıtmaktadır. Kentin jeomorfolojik yapısı; doğa yürüyüşü, dağ bisikleti, kaya tırmanışı gibi etkinliklere olanak tanımaktadır. Engebeli arazi yapısı macera turizmi için elverişli koşullar sağlamaktadır. Doğanay (2001), bu tür fiziki koşulların doğa temelli turizmde önemli avantajlar sağladığını belirtmektedir. Hem jeoturizm ve jeomorfoturizm kapsamında değerlendirilme potansiyeli hem de sedimanter, magmatik ve tortul kayaç çeşitliliği ile bilimsel gözlem ve eğitim amaçlı geziler için önemli bir kaynak sunmaktadır. Bu durum yalnızca sarkeolojik bir müze fırsatı değil aynı

zamanda UNESCO Jeopark kriterlerine uygun alanların tespit edilmesi hâlinde; güzel bir değerlendirme ile yapay ama içerisi doğal bir jeopark fırsatı da sunmaktadır.

1.1.2. İklim Özellikleri

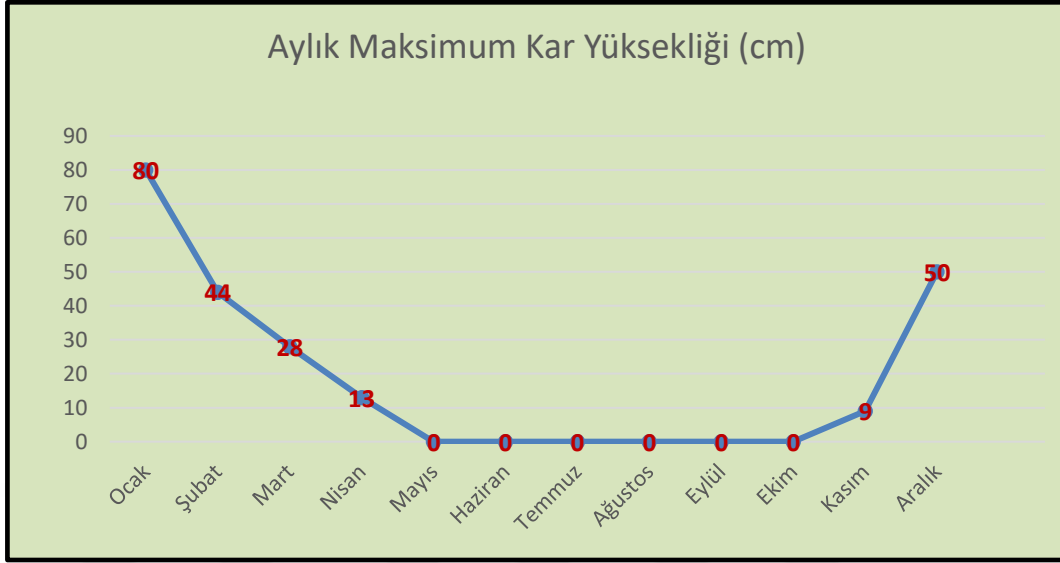
Bilecik Meteoroloji İstasyonu Müdürlüğü'nden alınan 1974-2024 yılları verilerine göre; Bilecik kentinin 50 yıllık ortalama sıcaklık değeri 12.7°C'dir. Bu durum kentin ılıman iklim kuşağında yer aldığını göstermektedir. (Grafik 3.1)' de görüldüğü gibi yıllık en sıcak ayın (Ağustos) sıcaklık ortalaması 22.5°C iken en soğuk ayın (Ocak) sıcaklık ortalaması 2.6°C'dir. Aşırı sıcakların veya aşırı soğukların yaşanmaması kenti turizm sektöründe elverişli kılmaktadır. Ağustos ayında sıcaklık ortalamasının 22 °C olması kentin yaz aylarında ziyaretçileri için rahat bir ortam sunduğunu göstermektedir. Sıcaklık değeri yüksek olsa da aşırı sıcakların olmaması açık hava etkinlikleri ve doğa turizmi için ideal bir ortam sunmaktadır.

Grafik 3.1. Bilecik Kentinin Yıllık Ortalama Sıcaklık Değerleri Kaynak: (Bilecik Metroloji Müdürlüğü 1974-2024)

En soğuk ay olan 2.6°C'lik sıcaklık değeri ile Ocak ayıdır. Bu değer kış aylarının soğuk ancak çok sert kış koşullarının olmadığına işaret etmektedir. (Grafik 3.2)'deki aylık maksimum kar yüksekliği incelendiğinde kentte kar yağışının dönemsel olarak mümkün olsa da yüksek rakımlı kayak merkezleri için yeterli olmayabilir. Ancak yine de doğa yapısı ve iklim göz önüne alındığında Pelitözü, Kurtköy ve Selöz gibi göllerin çevresi karla kaplandığında kış yürüyüşleri için uygun parkurlar yapılması mümkündür. Özellikle kış aylarında doğanın sunduğu manzara, fotoğrafçılık ve doğa gözlemi için cazip olan alanlar, yeterli kar yağışı meydana geldiği dönemlerde yüksek rakımlı köylerde ya da yeterli eğime sahip olan alanlarda raftingine benzer

etkinlikler ve kış kampları göz önüne alındığında kış turizmi, kentin alternatif turizm türleri arasında yerini alma potansiyeli barındırmaktadır.

Grafik 3.2. Bilecik Kentinde Aylık Maksimum Kar Yüksekliği. Kaynak: (Bilecik Metroloji Müdürlüğü, 1974-2024)

Bilecik kentinde yıllık ortalama yağış miktarı 114,27 mm'dir. (Grafik 3.3)'de verilen verilere göre en çok 13.96 mm. ile Ocak ayında yağış gerçekleşirken en az 3.80 mm. ile Ağustos ayında gerçekleşmektedir. Yağışların genel olarak düşük olması yılın büyük bir bölümünde açık hava etkinlikleri yapılabileceğini göstermektedir. Özellikle kültürel geziler, köy turizmi kamp gibi turizm türleri için elverişli bir iklim sunmaktadır.

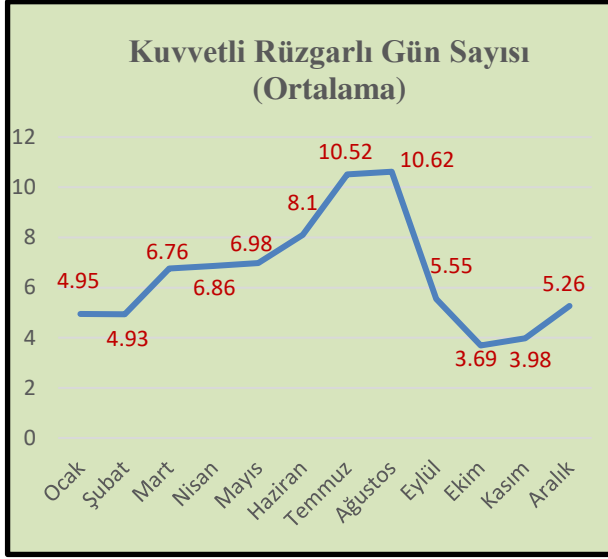

Grafik 3.3. Bilecik Kentinde Yağışlı Gün Sayısı. Kaynak: (Bilecik Metroloji Müdürlüğü, 1974-2024)

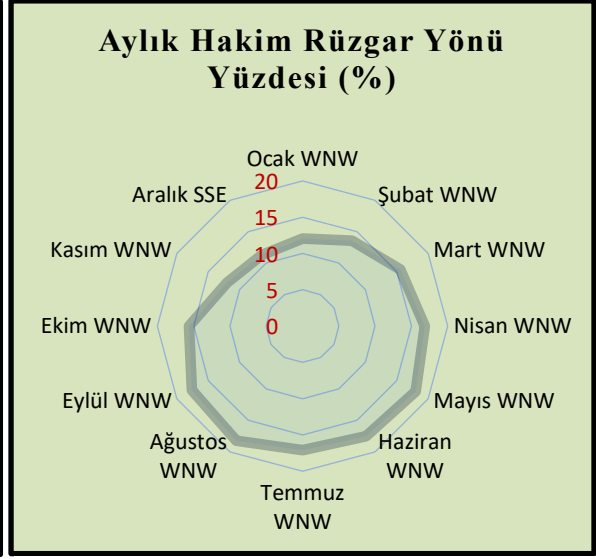
Bilecik kentinde yıllık ortalama rüzgâr hızı 2.1 En kuvvetli rüzgârlı ay 2.5 ile Temmuz en az kuvvetli rüzgârlı ay 1.8 ile ekim ve kasım aylarıdır. Bilecik kentinde yıllık ortalama rüzgârlı gün sayısı 78.20'dir. (Grafik 3.4)' de verilen verilere göre; en fazla kuvvetli rüzgârların yaşandığı aylar; Ağustos (10.62 gün) ve Temmuz (10.52 gün)'dür. Bu aylar turistik faaliyetlerin

yoğun olduğu yaz sezonuna denk gelmektedir. Kuvvetli rüzgârların olduğu gün sayısı fazla olması açık hava etkinlikleri için aksama riski oluşturabilir. Fakat aşırı sıcakların bunaltıcı etkisini azalttığı için serinletici bir avantaj da sunmaktadır. İlkbahar ve Sonbahar dönemlerinde dengeli bir rüzgâr durumu gözlenmektedir. Mart, Nisan, Mayıs aylarında kuvvetli rüzgârlı günler artış eğilimindedir (6-7 gün civarında). Bu aylar doğa yürüyüşü, kültürel turlar ve kırsal turizm için uygundur. Rüzgâr rahatsız edici seviyede değildir. Ekim (3.69 gün) ve Kasım (3.98 gün) olarak en az kuvvetli rüzgâr gözlenen aylardır. Bu aylarda doğa gözlemi, kültürel etkinlikler ve sonbahar doğasıyla bütünleşen turizm faaliyetleri için oldukça elverişlidir.

(Grafik 3.5)' de verilen aylık hâkim rüzgâr yönü yüzdesi radar grafiği yıl boyunca WNW yönünün (Batı- Kuzeybatı) olduğunu ve yalnızca Aralık Ayında SEE (Güney-Güneydoğu) yönünün öne çıktığını göstermektedir. WNW yönlü rüzgârlar yılın 11 ayında hâkim olması kentin istikrarlı ve tahmin edilebilir bir rüzgâr rejimi olduğunu göstermektedir. Bu durum kentte doğa temelli turizm faaliyetleri için planlama yaparken hava koşullarının ön görülebilir olması açısından avantaj sağlamaktadır. Ortalama rüzgâr hızı yıl boyunca genellikle düşük- orta seviyede (2.0-2,5 m/sn) seyretmektedir. Rahatsız edici ya da tehlikeli rüzgârlar olmadığı anlamına gelmektedir. Bu hızlar açık hava etkinlikleri ve rehberli turlar için elverişlidir. Rüzgâr hızları yamaç paraşütü yapmak gibi etkinlikler için elverişli değildir. Aralık ayında yön değiştirmesi yılın sadece bir ayında görüldüğü için turizm sezonunu büyük ölçüde etkilemez ancak kış dönemi için kırsal konaklama etkinliklerinde dikkate alınmalıdır. Kısacası kentin hâkim rüzgâr yönü ve ortalama hızları özellikle doğa temelli ve kırsal turizm faaliyetleri için elverişli dengeli ve öngörülebilir bir çevresel ortam sunmaktadır. Bu durumda turistik deneyimlerin planlaması ve sürdürülebilirliği açısından önemli bir avantajdır.

Grafik 3.4. Kuvvetli Rüzgarlı Gün Sayısı. Kaynak: (Bilecik Metroloji Müdürlüğü, 1974-2024)

Grafik 3.5. Aylık Hâkim Rüzgar Radarı. Kaynak: (Bilecik Metroloji Müdürlüğü, 1974-2024)

1.1.3. Bitki Örtüsü Özellikler

Kentin bitki örtüsü genel olarak Marmara bölgesinin tipik bitki örtüsünü benzetmektedir. Çam, meşe, kızılğaç ve kestane gibi türlerden oluşan karışık ormanları bulunmaktadır. Dağları genellikle ormanlık arazidir. Alçak ve düz alanlarda otsu bitkiler ve çalılıklar görülmekte iken orta yüksekliğe sahip alanlarda kıvılcım ve meşelere yüksek kesimlerde ise karaçam ve kayın görülmektedir (URL 3). Ocak, Öztürk ve Kara (2017); Bilecik Florasının zengin bitki çeşitliliğini ortaya koymuştur. Çalışmaya göre Bilecik kenti “Mediterranean bölge ile Karadeniz bölgesi arasında geçiş özelliğinde olan Marmara Bölgesi Flora Elementleri bakımından niteliklerini yansıtmaktadır. Bilecik ilinde yapılan teşhisler sonucunda; 13 familla, 446 cins 1079 tür ve türaltı takson tespit edilmiştir. Araştırma alanından saptanan tür ve tür altı taksondan 99’ u endemik alandaki tür ve türaltı taksonların endemizm oranı %9,17’ dir”.

Bitki örtüsünün bu çeşitliliği kentin doğa temelli turizm potansiyelini arttırmaktadır. Özellikle karışık ormanlarla kaplı dağlık alanlar doğa yürüyüşleri, trekking, kampçılık ve fotoğrafçılık gibi elverişli ortamlar sunmaktadır. Yabani gül, papatya ve lavanta gibi çiçek türleri de Bilecik kentinin florasını zenginleştirmekte olup ekosistemini çeşitlendirmektedir. Dolayısıyla hem peyzaj hem de aromaterapi temelli turizm aktiviteleri için değerlendirilebilecek alanlar sunmaktadır. Tarım alanlarında buğday, kabak, biber, mısır vb. ürünler yetiştirilmekte ve bahçelerde de meyve ağaçları yaygın olarak bulunmaktadır. Ziyaretçiler bu alanlarda düzenlenen etkinliklere ve hasat festivallerine katılarak yerel yaşamı

deneyimleme şansı bulabilmektedir. Kentteki kabak festivali ve biber festivali en güzel örnekleridir. Bu bağlamda Bilecik kentinin bitki örtüsü sunduğu alternatif turizm türleriyle kentin turizm potansiyelini desteklemektedir.

1.1.4. Hidrografik Özellikler

Bilecik kenti coğrafi yapısı gereği sahip olduğu hidrografik özellikleri kentin hem ekolojik yapısını hem de turizm potansiyelini doğrudan etkilemektedir. Doğayla iç içe sürdürülebilir turizm anlayışı çerçevesinde bu su kaynakları çeşitli turizm faaliyetlerinin temel unsurlarını oluşturmaktadır. Akarsular, göletler ve kaynak suları gibi suların varlığı kentte doğa turizmi, ekoturizm ve rekreasyonel faaliyetler açısından çeşitli olanaklar sunmaktadır. Dolayısıyla hidrografik özelliklerin kentin turistik çekiciliğini artırmada önemli bir rolü bulunmaktadır.

Kentin en önemli akarsuyu ise Sakarya Nehri'nin kolu olan Karasu'dur. Doğa yürüyüşleri, fotoğrafçılık, kıyı rekreasyonları ve ekoturizm açısından uygun alanlarda oluşturulabilecek yürüyüş rotaları ve kamp alanları doğa turizmine katkı sağlayabilecek potansiyel taşımaktadır. Kentin sahip olduğu Pelitözü, Selöz, Kurtköy, Çavuşköy göletleri ve Abadiye ve Kınık şelalesi gibi su birikintileri rekreasyonel faaliyetler için kullanılmaktadır.

Özellikle Pelitözü Gölet'i Bilecik kentinin en önemli rekreasyon alanlarından biridir. Günöbirlik turizm, hafta sonu kaçamakları ve doğa ile iç içe dinlenme gibi ihtiyaçları karşılamaktadır. Doğal peyzajla bütünleşmiş alanlar kente turizm açısından önemli fırsatlar sunmaktadır. Fakat Okuyucu ve Menteşe (2019) "Pelitözü Göleti ve Çevresinin Rekreasyonel Kullanımı ve Doğal Çevre Üzerine Etkileri" çalışmasında: çevresindeki rekreasyonel kullanımın yoğunluğu nedeniyle Gölet'in birçok çevresel baskı altında olduğunu saptamış; kontrolsüz kullanımın önüne geçmek için altyapı iyileştirmeleri, düzenlemeler ve sürdürülebilir stratejiler önermiştir.

Kentte şu anda aktif olarak işletilen bir termal kaynak bulunmamakla birlikte jeotermal kaynak potansiyelinin araştırılması hâlinde sağlık turizmine yönelik projeler geliştirilmesi mümkündür.

Kentte yer alan bazı doğal kaynak suları ve bunlara bağlı çeşmeler ile köylerdeki eski su yapıları kültürel anlam taşımaktadır. Özellikle kırsal alanlarda geleneksel su yapıları (çeşmeler, suyolları, küçük bentler) kültürel peyzaj öğeleri olarak değerlendirilebildiğinde, kültürel miras turizmi ile doğa turizminin bütünleştiği alanlar meydana getirebilmektedir.

Bu hidrografik unsurlar kentin günübürlük ve hafta sonu turizmini destekler, doğa temelli turizm (ekoturizm) faaliyetlerini teşvik eder, Kültürel su yapıları ile geçmişi bugüne taşır, aynı zamanda doğal çekicilik unsurları sayesinde kentin yaşam kalitesini artırır. Dolayısıyla alanların korunarak geliştirilmesi ve tanıtımının yapılması kentin turizm gelirini ve marka değerini artırma potansiyeli bulunmaktadır.

1.2. Çalışma Alanının Beşeri Coğrafya  zelliklerinin Turizme Etkisi

Bir destinasyonun sahip olduğu beşeri özellikler, bölgenin turizm faaliyetleri doğrudan etkileyen unsurlar arasında yer almaktadır. Bir bölgenin nüfusu, yerleşimi, erişim özellikleri, arazi kullanımı, ekonomik coğrafya özellikleri, tarihi ve kültürel birikimi gibi beşeri faktörleri, turistlerin tercih etmesinde önemli rolü bulunmaktadır. Beşeri  zelliklerin güçlü olduğu kentler turizm açısından daha cazip hale gelirken; eksikliklerin olduğu yerlerde turizm potansiyeli sınırlı kalabilmektedir. Bu nedenle turizmin sürdürülebilir şekilde gelişmesi için beşeri altyapının güçlendirilmesi büyük önem taşımaktadır.

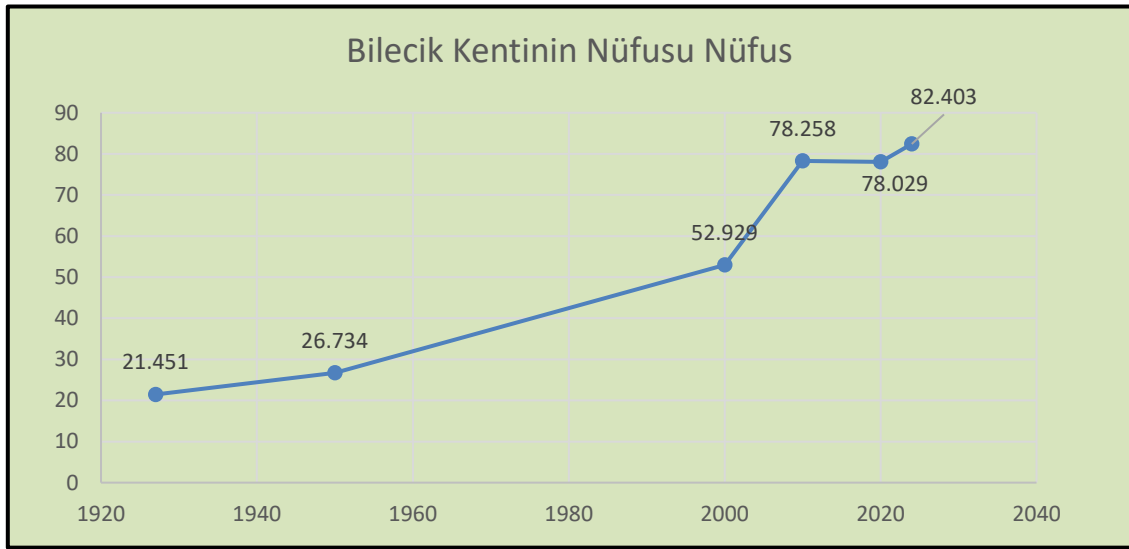
1.2.1. Nüfus ve Yerleşim  zelliklerinin Etkisi

Bilecik kentinin nüfusu 1927 ile 1950 yılları dönemde yavaş nüfus artı ı görülmekte olup nüfusta sadece 5.283 kişi artmıştır. Bu durum kentin erken cumhuriyet döneminde sınırlı g   aldığını ve sanayileşmenin henüz kente etkisi olmadığını göstermektedir. 1950-2000 yılları arasında kademeli büyüme görülmektedir. Nüfus 26.734 ‘ten 52,939’a çıkararak neredeyse iki katına çıkmıştır. Bu artış Türkiye genelinde hızlanan kırdan kente g  ler,  ehirle me ve kamu yatırımlarının etkisi ile ilişkilendirilebilir. 2000-2010 yılları arasında hızlı bir artış görülmektedir. Sanayi alanında gelişmeler,  niversitenin katkısı ve g   alma potansiyeli bu artı ta etkisi bulunmaktadır. 2010-2020 yılları arasında 10 yıllık süreçte hafif bir d     gösterilerek nüfus 78.258’ den 78,029’a gerilemiştir. Bu durum kentte i  olanaklarının sınırlı kalması ve genç nüfusun başka şehirlere yönelmesi gibi nedenler ile açıklanmaktadır. 2020-2024 yıllarında nüfus tekrar atı  göstermiştir. Pandemi sonrasında küçük ve sakin şehirlerin tercih edilmesi, 2023’deki depremin etkisiyle doğudan batıya olan g  ler ve kentin sağladığı ulaşım ve yaşam kolaylıkları bu dönemde nüfusun yeniden canlanmasında etkili olmuştur. (Grafik 3.6)’ da 1927 ile 1950 yılları arasındaki nüfus değişimleri gösterilmektedir (URL 4). Bilecik kentinin nüfus yoğunluğu Türkiye ortalamasının altındadır. Bu durum kente kalabalık olmayan sakin ve huzurlu bir turizm ortamı sağlamaktadır.

Kent stratejik konumu ile tarih boyunca önemli bir yerleşim yeri olmuştur. Ayrıca kırsal yerleşmelerin korunmuş olması kırsal turizm, eko-turizm ve yavaş  ehir (Cittaslow) anlayışına

uygun bir yapı oluşturmaktadır. Kırsal mahallelerde yerel yaşamın sürdürülebilirliği otantik bir turizm deneyimi isteyen ziyaretçilerin ilgisini çekmektedir.

Bu bağlamda Bilecik kent merkezine sonradan bağlanan Pelitözü ve Gülümbe mahalleleri, kentsel doku ile kırsal yaşamın iç içe geçtiği önemli alanlardandır. Pelitözü doğal yapısı, göleti ve yürüyüş alanlarıyla doğa turizmi ve rekreasyonel faaliyetler açısından öne çıkarken Gülümbe Mahallesi ise geleneksel kırsal yaşamın hâlen sürdüğü yapısıyla otantik köy kültürünü yansıtan bir destinasyon potansiyeli taşımaktadır.

Grafik 3.6. Bilecik Kentinin 1927- 2024 Yılları Arasında Nüfus Değişimi. Kaynak: (TÜİK,2025)

1.2.2. Arazi Kullanımı

Kent genellikle düz ve hafif eğimli arazilere sahiptir. Şehir içi yerleşim alanları ticari ve sosyal merkezlerle çevrilidir. Konut alanları genellikle çeşitli tiplerde ve büyüklüklerde olup modern apartmanlar, eski dönemlere ait evler ve yeni konut projeleri içermektedir. Kent içindeki arazi kullanımı konut, ticaret ve kamu hizmetleri alanlarına yayılmıştır. Tarım arazileri kentin çevresinde yer almaktadır. Çevresindeki yerleşim yerlerinin tarımsal üretime uygun olmayan engebeli yerlerinde tarihsel olarak hayvancılık faaliyetlerinin yoğunlaştığı bir bölge olmuştur. Kılıç ve Başkaya (2016) tarafından yapılan “Bilecik İlinde Saya Yerleşmeleri” çalışmada da belirtildiği üzere bu yapısal özellikler özellikle kırsal alanlarda “saya” adı verilen mevsimlik hayvancılık yerleşimlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu geleneksel yerleşim biçimi günümüzde terk edilme sürecine girse de kırsal yaşam biçimini, kültürel mirası ve yerel üretim tarzlarını yansıtmaları bakımından önemli bir kırsal turizm potansiyeli taşımaktadır.

1.2.3. Ulaşım ve Erişilebilirlik

Bilecik Kentine Karayolu ve Demiryolu ile Ulaşım Haritası

Lejant

- Bilecik Kenti
- İlçe Sınırları
- İl Sınırları
- Demiryolu
- Karayolu

0 95 190 380 570 Km

28

1.2.4. Tarihi ve Kültürel Alanlar

Bilecik Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk başkentlerinden biri olarak önemli tarihi ve kültürel değerlere sahiptir. Bilecik kenti yalnızca Neolitik Çağ'da değil Hititler, Frigler, Roma ve Bizans dönemlerinden Osmanlı'ya kadar birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Özellikle Osmanlı Devleti'nin kuruluş yeri olması şehrin tarihi önemini daha da artırmaktadır. Kent merkezinde düzenlenen çeşitli kültürel etkinlikler, festivaller ve sergiler, yerel halk ve ziyaretçiler için sosyal bir yaşantı sunmaktadır. Kentte bulunan tarihi unsurlar kültürel miras turizmi kapsamında daha stratejik olarak değerlendirilebildiğinde turizme ve kent ekonomisine katkı sağlama potansiyeli barındırmaktadır.

- **Fikirtepe Kültürü ve Bilecik Kenti**

Bilecik kentinde bulunan Neolitik döneme ait kalıntılar Fikirtepe Kültürü ile bağlantılıdır. Fidan (2020); Bahçelievler yerleşimindeki buluntuların Marmara Bölgesindeki Fikirtepe kültürüyle benzerlik gösterdiğini vurgulamaktadır. Bu kültür avcı-toplayıcı topluluklarından yerleşik tarım topluluklarına geçiş sürecini temsil etmektedir.

- **Neolitik Seramik Geleneği ve Sanatsal Değerler**

Kazılarda ortaya çıkarılan çanak çömlekler, Bilecik kentinde Neolitik dönemden itibaren zengin bir seramik geleneğine sahip olduğunu kanıtlamaktadır. Sarıaltun, Fidan ve Ağa (2023) Çanak çömleklerde kullanılan tekniklerin dönemin sanatsal anlayışını ve üretim becerileri hakkında önemli ipuçları verdiğini ifade etmektedir. Bu eserler (Fotoğraf 3.1)' de verildiği gibi geometrik desenler ve oyma teknikleriyle süslenmiş ve dönemin estetik zevkini yansıtmaktadır. Yapılan araştırmalarda Bahçelievler yerleşmesinde ortaya çıkarılan çanak çömleklerin üretim teknikleri ve bezeme özellikleri Anadolu'daki diğer Neolitik yerleşimlerle benzerlik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Kazılarda ele geçen seramikler üzerinde kazı, baskı ve çizgi teknikleriyle süslemelerin uygulandığı tespit edilmiştir. Bu seramikler dönemin estetik anlayışını yansıttasının yanı sıra kültürel devamlılık ve bölgenin kültürel bağlarını anlamak açılarından da önem taşımaktadır.

Fotoğraf 3.1. Bahçelievler Yerleşmesi Kazıma-Çizi Bezemeli Çanak Çömlekler. Kaynak: (Prof. Dr. Erkan Fidan'ın Arşivi)

1.2.5. Ekonomik Coğrafya Özellikleri

Bilecik kenti çok yönlü bir ekonomik yapıya sahip olarak sanayi, tarım ve hizmet sektörü gibi farklı alanlarda önemli bir gelişim göstermektedir. Sanayi sektörü özellikle mermer, seramik ve inşaat malzemeleri üretimiyle öne çıkmakta ve bu alanlar Bilecik'in ulusal ve uluslararası pazarlarda tanınmasını sağlamaktadır. “Özellikle kentte yer alan ve insan faaliyetleriyle şekillenen taş ocakları, bu jeolojik zenginliğin ekonomik olarak değerlendirildiği alanlar arasında yer almaktadır. Taş ocaklarının yer seçiminde jeomorfolojik özellikler belirleyici olmuş zaman içerisinde bu faaliyetlerin mekânsal dağılımı değişim göstermiştir” (Uncu ve Karakoca, 2021: 120-125). Organize sanayi bölgelerinde yoğunlaşan sanayi faaliyetleri kentin ekonomisine büyük katkı sunarken aynı zamanda önemli bir istihdam kaynağı oluşturmaktadır. Tarım sektörü de Bilecik kentinde güçlü bir şekilde varlığını sürdürmektedir. Verimli topraklar ve uygun iklim koşulları sayesinde buğday, arpa, mısır, meyve ve sebze gibi çeşitli tarım ürünleri yetiştirilmektedir. Tarımın yanı sıra hayvancılık da özellikle kırsal alanlarda ekonomik hayatın önemli bir parçasıdır ve süt ile süt ürünleri üretimi de bölgenin ekonomisine katkıda bulunmaktadır.

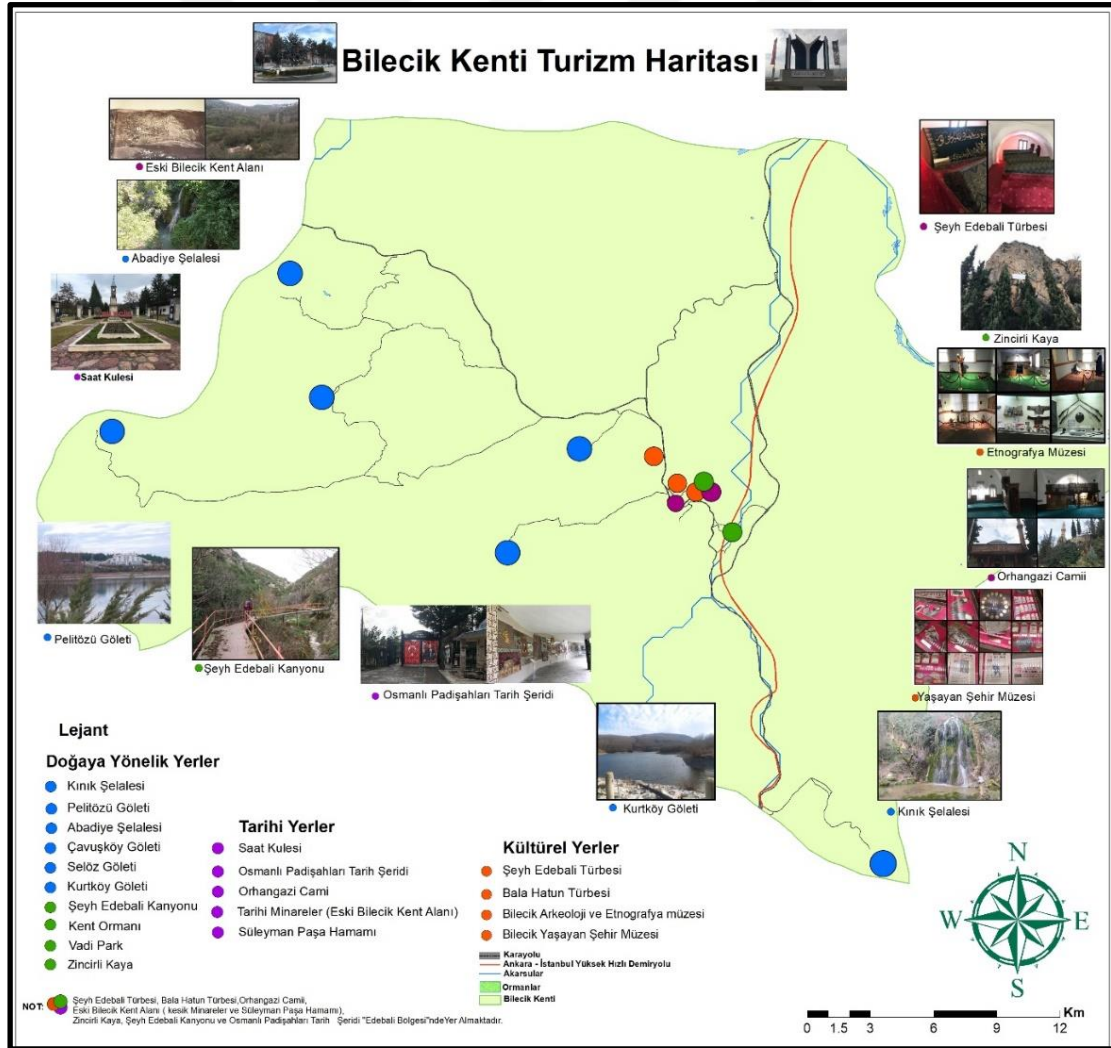
Bilecik kenti aynı zamanda ticaret ve hizmet sektörlerinde de dinamik bir yapıya sahiptir. Yerel ticaret, tarım ve sanayi gibi ürünlerinin pazarlanması bu çalışmaların küçük ve orta ölçekli işletmeler tarafından yapılan faaliyetler ile desteklemesinin yanı sıra hizmet sektöründeki faaliyetler ile de kentin ekonomik yapısının çeşitliliği ve dayanıklılığı güçlendirilmektedir. Bununla birlikte kentin tarihi ve kültürel zenginlikleri özellikle Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluş topraklarında yer alması nedeniyle turizm açısından büyük bir

potansiyele sahiptir. Şeyh Edebalı Türbesi ve Bilecik (Belekoma) Kalesi gibi tarihi mekânlar turistler için çekim merkezleri oluşturmaktadır.

Ancak Bilecik kentinin ekonomisi bazı zorluklarla da karşı karşıya kalabilmektedir. Özellikle genç nüfusun büyük şehirlere göç etmesi yerel işgücü piyasasında eksiklikler yaratmıştır. Buna karşın kentin stratejik konumu, doğal zenginlikleri ve tarihi önemi kentin ekonomik kalkınması için büyük fırsatlar sunmaktadır. Sanayi, tarım ve turizm sektörlerindeki büyüme potansiyeli Bilecik kentinin ekonomik geleceğini parlak kılmaktadır. Bu durumda yerel ve bölgesel kalkınmanın sürdürülebilir bir şekilde devam etmesi gerektiğine işaret etmektedir.

2. Bilecik kentinin Turistik Çekicilikleri

Turizmin çekicilik, erişim ve konaklama ilkeleri dikkate alınarak; Bilecik kentinin turistik çekim alanlarına, ulaşım imkânlarına ve konaklama tesislerine yer verilmiştir. Turistik çekiciliklere ulaşım coğrafi bilgi sisteminde (CBS) hazırlanmış olan (Harita 3.2)'de verilmiştir.

2.1.Tarihi Çekicilikleri

Tarihi özellikler bir bölgenin turizm potansiyelini artıran en önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Tarihi özellikleri olan alanlar özellikle kültür ve miras turizmi açısından büyük bir çekim gücü oluşturmaktadır. Bu tür alanlar ziyaretçilerin tarihi atmosferi deneyimlemesini sağlarken aynı zamanda yerel ekonomiyi canlandırarak konaklama, yeme-içme, rehberlik gibi sektörlerle de katkı sunmaktadır. Tarihi değerler kentlerin kimlik kazanmasına ve marka değeri oluşturmaya yardımcı olur iken farkındalık katma ve kültürü koruma bilinci de kazandırmaktadır. Ayrıca bu mekânlar sayesinde yerli ve yabancı turistler arasında sosyo-kültürel etkileşimin gelişmesi ve turizmin yılın her dönemine hitap etmesi bakımından da dikkat çekmektedir. Ancak bu süreçte tarihi mirasın korunarak bilinçli ve sürdürülebilir bir şekilde turizme kazandırılması büyük önem taşımaktadır.

2.1.1. Eski Bilecik Kent Alanı

Eski Bilecik kent alanında 2001-2002 yılları arasında kazı çalışması gerçekleştirilmiştir. Aşağı Mahalle olarak bilinen bölgede gerçekleştirilen bu kazılarda; Büyük Kervansaray, Pazarcı Hanı, İpekçi Hanı, Pirinççi Hanı gibi ticaret yapıları ile birlikte dükkânlar, kahvehane, Kadı Evi ve bu yapıları birbirine bağlayan yollar ortaya çıkarılmıştır. Bununla birlikte 2008-2009 yıllarında, Bilecik Müzesi Müdürlüğü başkanlığında Akkaldırım Camii, Emirler Hamamı, Emirler Camii, Karacalar Camii, Süleyman Paşa Hamamı ve Osmangazi Camii çevresinde de kazı faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. Sınırlı alanlarda yapılan bu çalışmalar sonucunda gün yüzüne çıkarılan han yapıları, ticarethaneler, konut mimarisi örnekleri ile seramik ve sikke buluntuları, Osmanlı dönemi kent yaşamı ve kültürel yapısı hakkında değerli bilgiler sunmaktadır (Fidan, Mean ve Mean, 2022). 9 mahallesi bulunan eski Bilecik kent alanı Kurtuluş savaşında Yunan’lılar tarafından işgal edilerek yakılıp yıkılmıştır. Bölgede karacalar ve emirler adlı iki caminin restore edilmiş hali bulunmaktadır. O dönemi yansıtmak amaçlı minareleri tamamlanmamış şekilde bırakılmıştır. Bölgede Süleyman Paşa Hamamı bulunmaktadır. Bu hamam Birinci Murat’ın abisi Orhan Gazi’nin büyük oğlu Süleyman Paşanın şehit olması anısına yapılmıştır. Bölgede bulunan Osman gazi imarethanesi de Osmanlının bu topraklarda yaptığı ilk eserlerden birisidir. Eski Bilecik kent alanının yıkılmadan önceki ve günümüzdeki görünümü (Fotoğraf 3.2)’de verilmiştir.

Fotoğraf 3.2. Eski Bilecik Kent Alanının Yıkılmadan Önceki ve Günümüzdeki Görünümü.

2.1.2.Tarih Şeridi

2016 yılında hizmete açılmıştır. (Fotoğraf 3.3)' de verilen mekânda 36 padişahın üç boyutlu resmi bulunmaktadır. Yürürken padişahlar izliyorlarmış hissiyatı vermektedir. Resimlerin önünde her padişah için kısa kısa bilgiler verilmiştir. Duvarlarda seramik panolar bulunmaktadır. Önemli olaylar bu panoların üzerine işlenmiştir. Ayrıca her padişah dönemine ait siyasi haritalar da bulunmaktadır.

İkinci Mahmut dönemine kadar olan fotoğraflar temsili fotoğraflardır. Yani anlatılan görünümüleri çizilmiştir. 2. Mahmut ve sonrası padişahların fotoğrafları gerçek fotoğraflardır. Bunun nedeni ise 2. Mahmut dönemine kadar geline süreçte İslami geleneklere göre hoş görülmediği için resim çizdirilmemesine dayanmaktadır. O dönem padişahlarından sadece Fatih Sultan Mehmet'in fotoğrafı vardır. Nedeni ise yenilikçi bir padişah olmasından dolayıdır. Daha sonrası 2. Mahmut zamanında fotoğraf makinası çıktığı için bu dönemden itibaren padişahların gerçek fotoğrafları bulunmaktadır.

Fotoğraf 3.3. Tarih Şeridi.

2.1.3. Bilecik Valiliği Hizmet Binası (Hükümet Konağı)

Bilecik kentinin idari merkezi olan bu mekân hem tarihsel mimari hem de şehrin tarihsel gelişimi hakkında bilgi edinmek isteyenler için ilgi çekici bir noktadır. 1905-1907 yılları arasında inşa edilmiştir. 1922 yılında gerçekleşen yangında büyük hasar gören yapı, 1924 yılında tekrardan inşa edilmiştir. (Fotoğraf 3.4)' de verildiği gibi binanın iç ve dış kısmının mimari detayları Bilecik' in tarihi ve kültürel geçmişine dair önemli izler taşımaktadır. Yapı Osmanlı döneminin ve Cumhuriyet döneminin mimari özelliklerini gözler önüne sermesi bakımından büyük önem taşımaktadır (URL 5). İçerisi “Bilecik Valiliği Hizmet Binası” olarak kullanıldığı için turizme açık değildir.

Fotoğraf 3.4. Bilecik Valiliği Hizmet Binası.

2.1.4. Belediye Hizmet Binası (Eski Rüştîye Mektebi)

Günümüzde Bilecik Belediyesi'nin hizmet binası olarak kullanılan tarihi yapı, 1905 yılında Sultan II. Abdülhamit'in talimatıyla Rüştîye (ortaokul) olarak inşa ettirilmiş zarif bir eğitim yapısıdır. Uzun yıllar boyunca eğitim kurumu olarak işlev gören bu yapı, 2005 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın katkılarıyla Bilecik Belediyesi tarafından restore edilerek belediye hizmet binası olarak yeniden işlevlendirilmiştir. (URL 6). Bu yüzden şuanda turizme açık değildir. (Fotoğraf 3.5)' de verildiği gibi dış cephede kullanılan yerel taşlar ve zarif süslemeler Bilecik'in yerel kültürünü yansıtarak hem geçmişin hem de bugünün birleşimini simgelemektedir.

Fotoğraf 3.5. Belediye Hizmet Binası.

2.1.5. İl Turizm Müdürlüğü Hizmet Binası (Eski Aşevi)

18. yüzyılın sonlarında inşa edilmiştir. Uzun yıllar boyunca aşevi, askerlik mağazası ve lojman olarak hizmet veren bu yapı, 2002 yılında restore edilerek kullanıma açılmıştır. Günümüzde ise Bilecik İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü hizmet binası olarak kullanılmaktadır. Yapı, Osmanlı mimarisinin özelliklerini yansıtmaktadır (URL 7). Geçmişi ve işlevselliğiyle oldukça etkileyicidir. Klasik Osmanlı mimarisi ile erken Cumhuriyet dönemi izlerini bir arada barındırmasıyla tarihi ve mimari açıdan önemli bir yapısı bulunmaktadır. Zaman içerisinde çeşitli yenilenmelerden geçerek (Fotoğraf 3.6)' da verildiği gibi günümüzdeki haline gelmiştir. Bu onarımlar hem orijinal mimarinin korunmasına hem de işlevselliğini sürdürmesine olanak sağlamıştır. Yalnızca içerisi İl Turizm Müdürlüğü Hizmet Binası olarak kullanıldığı için turizme açık değildir.

Fotoğraf 3.6. İl Turizm Müdürlüğü Hizmet Binası.

2.1.6. Saat Kulesi

II. Abdülhamit döneminde İpek yolunda seyahat eden kişilere zamanı bildirmek amacıyla yapılmıştır. Günümüzde Belediye Hizmet Binası olarak kullanılan Rüştüye Mektebinin yakınına kentin İstasyon Mahallesi' ne inşa edilmiştir. (Fotoğraf 3.7)' de görseli verilen saat kulesi on beş metre yüksekliğinde ve dört dikdörtgen parçadan oluşmaktadır. İlk iki katının yapımında maloz taş ve kesme taş diğer iki katında ise ahşap kullanılmıştır. İlk katında kemerli bir kapısı ve hemen üzerine aynı şekilde yapılmış bir penceresi bulunmaktadır. İkinci katta bir balkonu ve balkonunun üzerindeki kısımda dört yüzeyinde de birer saat bulunmaktadır. Üzeri piramit şeklinde külah ile kapatılmıştır. “1997 ve 2008 yılları arasında restore edildiğine dair kapısı üzerinde bir bilgi bulunmaktadır” (URL 8).

Fotoğraf 3.7. Saat Kulesi.

2.1.7.Tarihi Tren İstasyonu

Bilecik Tren Garı yalnızca bir ulaşım noktası değil aynı zamanda Milli Mücadele'nin devamlılığını sürdüren önemli olaylara sahne olmuş tarihi bir mekândır. (Fotoğraf 3.8)' de görseli verilen bu istasyonun özellikle 5 Aralık 1920 tarihinde yapılan Bilecik Mülakatında ve Türk Milli Mücadele döneminde önemli bir rolü bulunmaktadır. Burada gerçekleşen Bilecik Mülakatı ile İstanbul ve Ankara hükümetleri arasındaki ayrılığı netleştirmiştir. İstanbul'dan gelen heyet, Mustafa Kemal Paşayı ve TBMM'yi Sevr Antlaşması'nı kabul etmeleri için ikna etmeye çalışırken, görüşmelerden beklenen sonucu alamamıştır. Buna karşılık olarak Mustafa Kemal Paşa'nın organize hamlesi ile heyet Ankara'ya götürülerek Milli Mücadele'ye katıldıkları ilan edilmiştir. Böylece Sevr Antlaşması'nın reddedildiği dünyaya duyurulmuştur. Stratejik konumu ve ulaşım ağıyla Batı Cephesi'ne destek sağlayan Bilecik Tren Garı aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti'nin temellerinin atıldığı tarihi bir dönüm noktası olarak da büyük önem taşımaktadır. Bilecik tren istasyon binasında birkaç saat süren görüşmelere dışarıdan bakıldığında, çok önemli değilmiş gibi görülse de İstanbul ile Ankara hükümetlerinin arasının iyice açılmasına hatta kopmasına neden olmuştur. Bununla birlikte en önemlisi Sevr Antlaşması'nın asla imzalanmayacağına Dönemin Düvel-i Muazzaması'na ilanı burada gerçekleşmiştir. Bu yüzden Bilecik Mülakatı Milli Mücadele döneminde önemli kırılma noktalarından biridir. Nitekim görüşmelerden bir ay gibi kısa bir süre sonra Yunan işgal ordusu ileri harekâtına başlayacaktır (Bilgin, 2020). Tüm bu yönleriyle Bilecik Tren Garı yalnızca bir ulaşım noktası değil, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş sürecine yön veren kararların alındığı yer olarak tarihsel hafızada derin izler bırakan bir mekândır. Bugün hâlâ ayakta duran bu yapı ziyaretçilerine sadece bir tren istasyonu değil aynı zamanda bağımsızlık mücadelesinin sessiz tanığı olan bir tarih sahnesi sunmaktadır. Bu nedenle Bilecik Tren Garı'nın tarihi miras olarak korunması ve

gelecek kuşaklara aktarılması yalnızca yerel değil ulusal bir sorumluluk olarak değerlendirilmelidir.

Fotoğraf 3.8. Tarihi Tren İstasyonu.

2.1.8. Diğer Çekicilikler

Bu başlık altında Bilecik kentin de bulunan tarihi bir yapı olmayan ama tarihi değerleri yansıtan turistik çekiciliklere yer verilmiştir.

2.1.8.1. Kayı Boyu Anıtı

Bozüyük'ten Bilecik kentine doğru olan girişte yer almaktadır. Anıt kentin tarihi ve kültürel mirasını vurgulamak amacıyla inşa edilmiştir. (Fotoğraf 3.9)' da görseli verilen Kayı Boyu Anıtı, Osmanlı Devleti'nin kuruluşunda önemli bir rolü olan Kayı boyunun simgesini temsil etmektedir. Kente gelen ziyaretçileri etkileyici bir şekilde karşılamaktadır.

Fotoğraf 3.9. Kayı Boyu Anıtı.

2.1.8.2. Üç Boyutlu Osmanlı Arması

Osmanlı İmparatorluğu'nun gücünü, adaletini ve halkıyla olan bağınyı simgeleyen unsurlar bu 3 boyutlu yapıyla somutlaştırılmıştır. Bilecik'in Osmanlı geçmişini sembolize etmektedir. Sadece şehrin tarihiyle değil aynı zamanda Osmanlı İmparatorluğu'nun kültürel ve sanatsal üretimleriyle de özdeşleşmiş bir yapıdır. (Fotoğraf 3.10)' da görseli verilen arma geleneksel Osmanlı simgelerinden olan hilal ve yıldız ile çevrelenmiştir. Kalkanın zarif aralıkları ve detaylı açılımları bulunmaktadır. Altın ve gümüş renkleri ile renklendirilmiştir. Metal yansıma ve kabartma teknikleriyle tasarlanan arma tarihi zarafetin modern bir şekilde yansımasıdır. Armadaki hilal ve yıldız Osmanlı İmparatorluğu'nun İslam dünyası ile olan bağınyı ve gücünü simgelemektedir. Altın rengi ve kırmızı renk ise Osmanlı İmparatorluğu'nun gücünü ve zaferini yansıtmaktadır. Kalkan Osmanlı'nın askeri gücünü ve koruyuculuğunu sembolize eder. Armanın ortasında yer alan zeytin dalları barışı simgeler iken kılıç figürleri ise Osmanlı'nın zaferini ve kudretini temsil etmektedir.

Fotoğraf 3.10. Üç Boyutlu Osmanlı Arması.

2.1.8.3. Yüzüncü Yıl Duvarı

Kentin Tevfikbey Caddesi girişinde Mustafa Kemal Atatürk'ün anısına yapılmıştır. (Fotoğraf: 3.11)'deki duvar çalışmasında Atatürk'e ait fotoğraflar Bilecik mermeri ve sera çiçekleri kullanılmıştır.

Fotoğraf 3.11. Yüzüncü Yıl Duvarı.

2.2. Kültürel Çekicilikler

Kültürel değerler bir toplumun tarih boyunca oluşturduğu yaşam biçimi, gelenek-görenekleri, inançları, sanatı, mimarisi ve sosyal yapısının bütünüdür ve bu değerler turizm açısından güçlü bir çekicilik unsurudur. Bir destinasyonun kültürel özellikleri turistlere yalnızca yeni yerler görmeyi değil farklı yaşam tarzlarını tanıma, kültürel mirası deneyimleme ve otantik deneyimler yaşama fırsatı da sunmaktadır. Bu bağlamda tarihi yapılar, geleneksel el sanatları, yerel yemekler, müzik ve dans gösterileri, festivaller ve dini törenler gibi unsurlar, kültürel turizmin temelini oluşturmaktadır.

Kültürel değerler sayesinde bir bölge, sıradan bir gezi alanı olmaktan çıkarak bir kimlik kazanmakta ve özgün bir destinasyon haline gelmektedir. Ayrıca kültürel değerlerin tanıtımı hem turistik çeşitliliği artırmakta hem de yerel halkın kendi kültürüne sahip çıkmasını teşvik etmektedir. Bu nedenle kültürel değerler turizmin sadece ekonomisini değil aynı zamanda sosyo-kültürel sürdürülebilirliğini de destekleyen temel unsurları arasında yer almaktadır. “Kültürel turizm; ziyaretçilerin bir destinasyonda yer alan maddi ya da manevi kültürel unsurları tanıma, keşfetme, deneyimleme ve bunlardan faydalanma amacıyla gerçekleştirdiği turizm türüdür. Bu kapsamda; toplumların sanatı, mimarisi, tarihi mirası, mutfak kültürü, edebiyatı, müziği, yaratıcı endüstrileri ile yaşam tarzlarını, değerlerini ve geleneksel yaşantılarını yansıtan tüm özgün kültürel özellikler, kültürel turizmin ilgi alanına girmektedir”(UNWTO, 2019: 30). Bu bağlamda “kültürel turizm; turistlere farklı toplulukların kültürel geleneklerini, dini ritüellerini, folklorik değerlerini, örf ve adetlerini ve bazı etnik grupların sosyal yaşam biçimlerini birer çekim unsuru olarak sunmaktadır. Oldukça geniş bir içeriğe sahip olan bu turizm türü kapsamında ziyaretçiler; tarihi yapılar, anıtlar, arkeolojik alanlar, kültürel miras öğeleri, müzeler, mimari eserler ve sanat galerilerini gezmenin yanı sıra geleneksel sanat ve el sanatları etkinliklerine, tiyatro gösterimlerine, kültürel şenliklere ve dini törenlere katılmayı da hedeflemektedir” (Richards, 2001; Rasoolimanesh vd., 2017, akt. Okuyucu, 2020:74). Bu çerçevede inanç turizmi de kültürel turizmin bir alt türü olarak değerlendirilebilir. “İnanç turizmi kapsamında değerlendirilen faaliyetler arasında; hac yolculukları, türbe ve kutsal mekân ziyaretleri, dini törenler ve bayramlara yönelik festivaller vb. faaliyetler yer almaktadır. Bu tür etkinliklere katılan bireylerin motivasyonları ise farklı inanç sistemleri hakkında bilgi edinmek, gönüllü yardım faaliyetlerine katılmak, dua ve meditasyon yoluyla manevi huzur arayışına girmek, günahlarından arınmak ya da kişisel dileklerini ifade etmek gibi çeşitli dini ve spiritüel nedenlere dayanabilmektedir” (Agiş, 2019). Dolayısıyla kültürel değerler, sadece turistik ürün çeşitliliğini artırmakla kalmayıp, aynı

zamanda destinasyonlara özgünlük kazandırarak sürdürülebilir turizm gelişimine önemli katkılar sunmaktadır.

2.2.1. Şeyh Edebali Türbesi Ve Haziresi

Şeyh Edebali Türbesi, Bilecik kent merkezinde, Osmanlı'nın manevi kurucusu kabul edilen Şeyh Edebali'ye ait en önemli yapılardan biridir. Osman Gazi'nin kayınpederi olan ve Ahi teşkilatının liderliğini yapan Edebali hem Osmanlı'nın ilk kadısı hem de ilim ve tasavvufun önde gelen isimlerindendir. Türbe Orhan Gazi'nin döneminde inşa edilmiştir ve II. Abdülhamid döneminde yenilenmiştir. En son 2013 yılında kapsamlı bir restorasyon geçirmiştir. Tarihi ve manevi değeri yüksek olan bu yapı son yıllarda kültürel turların önemli duraklarından biri hâline gelmiştir (KILIÇ, 2020). “Şeyh Edebali Türbesi'nde (Fotoğraf 3.12)’ de gösterildiği gibi Şeyh Edebali'nin sandukasının yanı sıra Dursun Fakih, Molla Hattab Karahisari, Şeyh Muhlis Baba ve Şehzade sandukaları vardır. Bu sandukalar dışında Şeyh Edebali yakınlarına ait 6 sanduka daha bulunmaktadır. Sadece Dursun Fakih' in sandukası gerçek değildir. Gerçeği Söğüt ilçesinde bulunmaktadır. Kapının girişinde Şeyh Edebali'nin Osman Gazi'ye olan öğüdü bulunmaktadır” (URL 9). Türbe bir salon ve iki odadan oluşmaktadır. Bir odası mihrabı mescid olarak diğer odası ise sohbethane ve misafirhane olarak kullanılmaktadır. Türbe kesme taş ve tuğladan inşa edilmiştir. Mimari olarak içyapısı kare, dış yapısı ise sekizgen bir yapıya sahiptir. Türbe bünyesinde düzenlenen çeşitli etkinlikler sempozyumlar ve anma törenleri ziyaretçi sayısını arttırmaya ve yerel halkın katılımına teşvik etmektedir.

Fotoğraf 3.12. Şeyh Edebali Türbesi ve Haziresi.

2.2.2. Orhan Gazi Camisi

Yapım tarihi kesin olmamakla birlikte 14. yüzyıla ait olduğu düşünülmektedir. Yapı geçmişten bu yana birçok kez tadilatın geçerek (Fotoğraf 3.13)' de verildiği gibi bugünkü halini almıştır. Çeşitli dönemlerde süslemeleri tahrip olmuş olsa da cami orijinallliğini büyük ölçüde korumuştur. 365 kişilik kapasiteye sahip olan yapı, dini işlevinin yanı sıra çevresindeki Osmanlı Padişahları Tarih Şeridi, çay bahçeleri ve hediyelik eşya dükkânları ile hem yerel halkın hem de turistlerin sıkça ziyaret ettiği bir kültür ve dinlenme alanıdır (Okuyucu, 2019).

Şeyh Edebalı türbesine 50 metre uzaklıkta bulunan caminin minaresi diğer minareler gibi camiye yapışık değildir. Minaresi 30 metre uzağında bir kaya üstüne inşa edilmiştir. Ayrıca Osmanlı Türk mimarisinde kubbeli yapı tasarımının ilk örneğini teşkil etmektedir. Halk arasında Kurşunlu Cami olarak bilinmektedir. Bunun nedeni ise yarım küre şeklindeki kubbenin onarım sırasında kurşunla kaplanmış olmasıdır (URL 10). “Sultan I. Bayezid dedesi Orhan Gazi adına yaptırılmıştır. Yunan İşgalinde hasar gören cami daha sonraki senelerde birkaç defa daha tamir edilmiştir. Kutsal gün ve gecelerde hem Bilecik’ten hem de ülkemizin çeşitli şehirlerinden ziyaretçilerin akımına uğramakta ve huzur içinde ibadet etme imkânı sunmaktadır” (URL 11). Tarihi ve mimari özellikleriyle Osmanlı erken dönem cami mimarisinin nadide örneklerinden biri olan bu yapı yalnızca geçmişin izlerini taşıyan bir ibadet mekânı değil aynı zamanda kültürel bir miras olarak Bilecik kentinin kimliğini yansıtan önemli bir değerdir. Geçirdiği onarımlara rağmen özgünlüğünü büyük ölçüde koruyan cami günümüzde de hem yerel halk hem de ziyaretçiler için manevi bir çekim merkezi olmaya devam etmektedir.

Fotoğraf 3.13. Orhan Gazi Camisi.

2.2.3. Bala Hatun Türbesi

Şeyh Edebalı'nın kızı ve Osman Gazi'nin eşi olan Rabia Bala Hatunun türbesi Şeyh Edebalı Türbesi'nin yanında yer almaktadır. Mimari olarak kare plan üzerine inşa edilmiştir. Üzeri kubbe ile örtülüdür. (Fotoğraf 3.14)' deki türbenin içerisinde Rabia Bala Hatun'a ve annesi Ildız Hatun'a ait olmak üzere iki sanduka bulunmaktadır.

Fotoğraf 3.14. Bala Hatun Türbesi.

2.2.4. Yaşayan Şehir Müzesi

Bilecik Yaşayan Şehir Müzesi kentin kültürel, geleneksel ve geleneksel mirasını tanıtmak amacıyla 2017 yılında açılmıştır. Müze Neo-Osmanlı ve Neo-Klasik yapılar inşa edilmiş iki katlı bir binada yönetime hizmet vermektedir. (Fotoğraf 3.15)' deki görselde verildiği gibi ilk katta “Geçmiş Yüzyıllarda Bilecik” ve “Son Yüzyıllarda Bilecik” galerileri bulunmaktadır. Galerinin içeriği, Bilecik'in Osmanlı İmparatorluğu'ndan Cumhuriyet Dönemi'ne kadar uzanan süreçte gelişen küresel değişimlerini kapsamaktadır. İkinci katta ise Sosyal Yaşam ve Zanaatlar galerileri yer almaktadır. 2019 yılında yapılan Cumhuriyet Odası galerisi de ikinci katta bulunmaktadır (URL 12). Kentin tarihsel, sosyal ve kültürel dönüşümünü katmanlı bir biçimde sunarak ziyaretçilerine hem bilgi verici hem de duygusal bir deneyim sunmaktadır. Geçmiş ile günümüz arasında köprü kuran müze kentin kimliğini ve kültürel zenginliğini gelecek nesillere aktarma konusunda önemli bir rol üstlenmektedir.

Fotoğraf 3.15. Yaşayan Şehir Müzesi.

2.2.5. Bilecik Müzesi

“Mülkiyeti hazineye bağlı olan bina, 1794 yılında Jandarma Binası olarak kullanılmak üzere iki katlı inşa edilmiş olup binanın alt katı daha sonra hapishaneye dönüştürülmüştür. 1921-1922 Yunan işgali sırasında tamamen yakılarak enkaz haline gelen yapı, Kurtuluş Savaşı sonrasında temelleri üzerine yeniden iki katlı inşa edilerek üst katı adliye alt katı ise hapishane olarak kullanılmıştır. 1995 yılına kadar hapishane olarak kullanılan bina, adliye ve hapishanenin başka yere taşınmasından sonra müze binası olarak kullanılmak üzere, 1996 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı’na devredilmiştir. 2007’de Söğüt Müze Müdürlüğü’ne bağlı bir birim iken 2010’da “Bilecik Müzesi Müdürlüğü” olarak hizmet vermeye başlamıştır” (URL 13). “Müzede Bilecik ve çevresine ait arkeolojik ve etnografik eserler sergilenmektedir. (Fotoğraf 3.16)’ da gösterildiği gibi etnografik eşyalar için 10 adet teşhir salonu yapılmıştır. Bu salonlarda Osmanlı Devleti’nin kuruluşu ile ilgili tasvirler, oba ve ev yaşantılarından kesitler sunulmakla birlikte; silahlar, seramik, giysiler, süs eşyaları vb. eşyalar sergilenmektedir. Ayrıca Bilecik ve ilçelerinde bulunan sivil mimari örnekleri de panolar şeklinde sergilenmektedir” (Vatan, 2017: 193).

Bilecik Müze Müdürlüğü’nden elde edilen verilere göre; 2020 yılında toplam 3.709, 2021 yılında 6.487, 2022 yılında toplam 9.976, 2023 yılında ise ilk 8 aylık süreçte 5.631 kişi müzeye ziyarette bulunmuştur. 2020 yılı Covid-19 pandemisinin etkisiyle kültürel faaliyetlerin durma noktasına geldiği bir yıl olduğu için ziyaretçi sayılarında hızlı düşüş görülmektedir. 2021 yılında pandeminin etkilerinin azaldığı ve insanların sosyal hayata yeniden entegre olduğu bir yıl olarak öne çıkmaktadır. Ziyaretçi sayılarında yıl boyunca artış göstermiştir. 2022 yılı,

pandeminin etkilerinin tamamen ortadan kalktığı ve müzelerin yeniden yoğun ziyaretçi aldığı bir yıl olduğu görülmektedir. Pandemi sonrası dönemde insanlar kültürel ve tarihi yerlere olan ilgilerini yeniden kazanmıştır. Dolayısıyla Bilecik Müzesi’ de bu ilgiden yararlanmaktadır.

Fotoğraf 3.16. Bilecik Müzesi.

2.2.6. Arkeoloji Müzesi

Bilecik kenti tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmış bir şehirdir. Osmanlı İmparatorluğu’nun temellerinin atıldığı topraklar olmasıyla birlikte geçmişi çok daha eskilere Hititler, Frigler, Lidyalılar ve Roma İmparatorluğu’na kadar uzanmaktadır. Müzede bu dönemlere ait Taş tabletler, seramikler, heykeller ve daha birçok arkeolojik buluntular bulunmaktadır (Fotoğraf 3.17). Arkeoloji Müzesi eski uygarlıklara ve farklı dönemlere ait kültürel ve sanatsal zenginlikleri inceleme fırsatı sunmaktadır. Şehirdeki kazılardan çıkan buluntular ve bilimsel anlatımlar Bilecik’in yapısal zenginliğini daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır.

“Müze bünyesinde yer alan üç ayrı teşhir salonunda; ağırlıklı olarak Roma Dönemi’ne ait olmakla birlikte Paleolitik, Neolitik, Tunç Çağı, Hellenistik, Roma, Bizans ve Osmanlı dönemlerine ait eserler ziyaretçilerin ilgisine sunulmaktadır. Müzenin ön bahçesi ile iç avlularında ise çoğunluğu kalkerden yapılmış Roma ve Bizans dönemlerine ait mezar taşları sütun başlıkları, pithoslar, az sayıda heykel ile iki adet vaftiz teknesi sergilenmektedir” (Vatan, 2017: 193). Ziyaretçilerine kentin tarihi geçmişini yakından tanıma ve geçmiş medeniyetler ile bağ kurma fırsatı tanımaktadır. Bu yönüyle müze yalnızca bir sergileme alanı değil aynı zamanda kentin tarihi belleğini yansıtan ve kültürel mirasını koruyarak gelecek kuşaklara aktaran önemli bir bilim ve kültür merkezidir.

Fotoğraf 3.17. Arkeoloji Müzesi.

2.2.6.1. Bahçelievler Yerleşmesi

Bilecik’ in en büyük mahallesi olan Bahçelievler mahallesinin ortasında, etrafı apartmanlarla çevrili bir alanda yer alan Bahçelievler yerleşmesinde, 2019-2021 yılları arasında kurtarma kazıları gerçekleştirilmiştir (Fotoğraf 3.18). Bilecik Arkeoloji Müzesi’nin başkanlığında ve Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Arkeoloji Bölümü’nden Prof. Dr. Erkan Fidan’ın bilimsel danışmanlığında gerçekleştirilen kazılarda çıkan bulgular Bilecik kentinin Neolitik Çağ’da (MÖ 7000-5500) önemli bir yerleşim alanı olduğunu göstermektedir (Fidan 2020).

MÖ 7000, başka bir anlatımla günümüzden 9000 yıl öncesine kadar uzanan yerleşim yeri, Batı Anadolu’nun en eski yerleşmelerinden bir tanesidir. Tarım, hayvancılık ve çanak çömlek üretimini bilen, bu anlamda gelişkin özellikler sunan Bahçelievler yerleşikleri, mimari olarak basit bir anlayışı tercih etmişlerdir. Burada yuvarlak planlı zaman zaman çukur tabanlı evler, arkeolojik literatürde dal örgü yöntemi denilen teknikle inşa edilmiştir. Yaklaşık 800 yıl boyunca yuvarlak mimarinin devam ettiği alanda, MÖ 6200’ler dolaylarında dörtgen mimariye geçilmiştir. MÖ 6000 yılında terk edilen ve çok uzun bir süre yerleşilmeyen Bahçelievler, MÖ 500’lerde (Demir Çağı) kısa süreli bir iskân söz konusudur.

Batı Anadolu’nun ilk tarım ürünleri, ilk hayvan evcilleştirme ve ilk seramik kullanımı gibi önemli ilkleri barındıran Bahçelievler yerleşmesinde bulunan 11 birey, bölgenin bilinen ilk insan kalıntıları olması açısından da literatürdeki yerini almıştır (Gemici v.d. 2024, Fidan 2020, Fidan ve Seçer Fidan 2023).

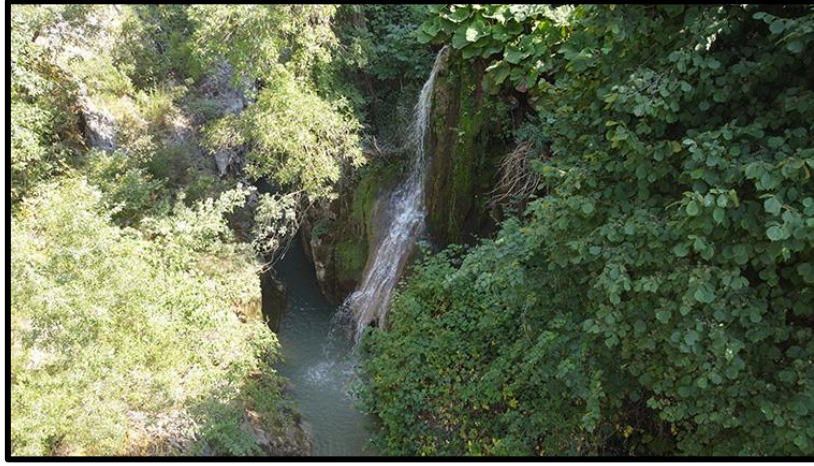
Fotoğraf 3.18. Bahçelievler Kazısı Hava fotoğrafı. Kaynak: (Bahçelievler Kazısı Arşivi)

2.3. Doğal Çekicilikler

Doğal çekicilikler turizmin gelişmesinde temel unsurlardan biridir. Dağlar, vadiler, denizler, göller, ormanlar ve şelaleler gibi doğal unsurlar yerli ve yabancı turistler için önemli bir cazibe oluşturmaktadır. Bu alanlar; doğa turizmi, macera turizmi, ekoturizm ve sağlık turizmi gibi farklı turizm türlerinin gelişmesine olanak tanımaktadır. Doğal güzellikler ziyaretçilere hem dinlenme hem de keşfetme fırsatı sunarak turistik talebi artırmaktadır. Ancak bu alanların korunması ve sürdürülebilir kullanımı uzun vadeli turizm başarısı için büyük önem taşımaktadır.

2.3.1. Abadiye Şelalesi

Bilecik şehrine 36 km. uzaklıkta olan Abadiye şelalesi kentin doğal güzelliklerinden biridir. Abadiye köyü civarında yer almaktadır. Şelale çevresindeki yer alan (Fotoğraf 3.19)'da görüldüğü gibi dik kayalıklar ve kanyonlar doğa tutkunları için eşsiz bir manzara sunmaktadır. Bölgede birkaç küçük şelale daha bulunmaktadır. Şelalenin döküldüğü bölgelerde doğal havuzlar mevcuttur. Abadiye Şelalesi'nin bulunduğu kanyon, yürüyüş ve tırmanışa uygundur. Zengin bir bitki örtüsü ve çeşitli hayvan türlerine ev sahipliği yapan bu alan doğa fotoğrafçıları için hem de piknik ve kamp için ideal yerlerden biridir.

Fotoğraf 3.19. Abadiye Şelalesi. Kaynak: (Arslan, 2023: URL 14).

2.3.2. Kınık Şelalesi

Bilecik’ de iki tane Kınık Köyü bulunmaktadır. Bu köylerden birisi Pazaryeri ilçesinin yanındaki çömllekleriyle meşhur Kınık köyü diğeri ise Yenişehir tarafında olan şelalesi ile ünlü Kınık köyüdür. Bilecik kentine 25 km mesafedeki şelale Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından tabiat parkı olarak ilan edilmiştir. Tabiat parkı 1111 dekar büyüklüğündedir. Kınık şelalesinin yüksekliği 10m civarındadır. Suyun debisi mart ve nisan aylarında artmaktadır (URL 15). (Fotoğraf 3.20)’ de görüldüğü gibi Manzara seyrine, yürüyüş, kamp ve piknik gibi aktivitelerin yapılabileceği, kendine has bir ortam sağlamaktadır.

Fotoğraf 3.20. Kınık Şelalesi.

2.3.3. Edebalı Vadisi Doğa Yürüyüş Parkı

Edebalı vadisi doğa yürüyüş alanı rekreasyonel faaliyetlere ve doğa yürüyüşü için hazırlanmıştır. Görseli (Fotoğraf 3.21)’ de verilmiştir. Tarihin ve doğanın birleştiği bu alanda kentin içinde iken kent hayatından uzaklaşmak ve doğanın tadını çıkarmak isteyenler için bir kaçış noktasıdır. Bölge günümüzde çevresel tedbirler alınmadığı için yürüyüş yolunda bozulmaların meydana gelmesi ve askeriyeğin giderinin suya karışması gibi nedenlerle kullanılamamaktadır. (Fotoğraf 3.22)’de günümüzdeki görünümüne yer verilmiştir. “ Yürüyüş zemininin döşeme kısmı çok sağlam bir malzemeye benzememektedir. Ayrıca soğuk havada bile kanalizasyon kokmaktadır. Zemin kaplamasının değiştirilmesi, Dere yatağındaki kokunun giderilmesi, vadi yürüyüş yolu boyunca aralıklı çöp kutuları konulması, olası durumlar temel alınarak insan güvenliği için kameralar konulması, değirmenin aktif hale getirilmesi ve çarkının döndürülmesi, türbe ve değirmen arası yolun ışıklandırılarak değirmenin bulunduğu alanda çay-kahve satılması gibi çalışmalara yapılmalıdır” (URL 16). Doğal ve tarihi zenginliğe sahip bu alan gerekli çevresel ve yapısal düzenlemelerle yeniden işlevlendirilmesi hem kent sakinleri hem de ziyaretçiler için önemli bir rekreasyon ve turizm noktası hâline gelmesini sağlayacaktır.

Fotoğraf 3.21. Edebalı Vadisi Doğa Yürüyüş Parkı. Kaynak (Aynur, 2015: URL 17)

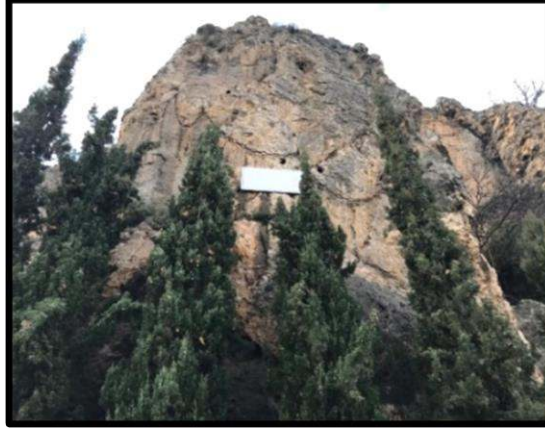

Fotoğraf 3.22. Edebalı Vadisi Doğa Yürüyüş Parkının Günümüzdeki Durumu.

2.3.4. Zincirli Kaya

Zincirli kaya Şeyh Edebalı Türbesi’ne inerken sol tarafta kalmaktadır. (Fotoğraf 3.23)’ de görüldüğü gibi oldukça dik ve yüksek olan kaya, hemen arkasındaki dağdan ayırık biçimde durmaktadır. Üzerinde uzun bir zincir çakılıdır. Olası depremler için önlem amaçlı zincirlendiği düşünülse de Osmanlı döneminde yapılan idamların zincirli kayada yapıldığına dair rivayetler

ve kervanların güvenliği için zincir takıldığına dair görüşler de bulunmaktadır. Fakat bu bilgileri doğrulayan herhangi bir belge ya da arşiv bulunmamaktadır.

Fotoğraf 3.23. Zincirli Kaya.

2.3.5. Diğer Suni Çekicilikler

2.3.5.1. Pelitözü Göleti

Günümüzde kentin kuzeybatısında 7 km uzağında yer alan Pelitözü Gölet'i başlangıçta sulama amaçlı oluşturulmuştur. Günümüzde ise "Gölpark" haline getirilerek rekraasyonel faaliyetleri ile hizmet vermektedir. Adını Pelitözü mahallesinden almıştır. Gölet'in iki farklı girişi bulunmaktadır. İlk giriş Pelitözü Mahallesinin içerisinden geçerek göle ulaşılabilirken diğer giriş ise Çakırpınar Mahallesi tarafından yapılabilmektedir. Kamp yapılmaya elverişli olan bu alan da çadır ve karavan alanları mevcuttur. Hafta sonları veyahut gününbirlik vakit geçirmeye de elverişli bir donatıma sahiptir. Gölet'in etrafı yürüyüş ve bisiklet yoluyla çevrelenmiştir. (Fotoğraf 3.24)' de görüldüğü gibi gölet; Kamelyalar, piknik masaları, amfi tiyatro, lunapark, kafe ve restoranlar ile her yaşa uygun aktiviteler sunmaktadır. Bir adet de misafirhane bulunmaktadır. Bu donatılar sayesinde Pelitözü Gölet'i hem yerel halkın hem de ziyaretçilerin doğayla iç içe vakit geçirebildiği çok yönlü bir rekreasyon alanı hâline gelmiştir.

"Gelen turistler kentteki kültürel ve tarihi mekanları ziyaret ettikten sonra genellikle dinlenmek veya konaklamak için doğal rekreasyon alanlarına yönelmektedir. Bu noktada Pelitözü Göleti ve çevresi sahip olduğu doğal güzellikleri ve sunduğu rekreatif imkânlarla öne çıkmaktadır. Ayrıca Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi'nin sosyal tesisleri de bu bölgede yer almakta ve alanın kullanım yoğunluğunu artırmaktadır. Pelitözü Göleti ve çevresi barındırdığı doğal ve kültürel kaynak değerleriyle çeşitli rekreasyonel etkinliklere elverişli bir yapıya sahiptir. Ancak bu hassas ekosistemlerin korunması ve sürdürülebilir bir şekilde kullanılması büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda alanın doğal kaynaklarını koruyarak ziyaretçilere

keyifli bir deneyim sunmak amacıyla koruma-kullanım dengesini gözeten bütüncül bir peyzaj öneri projesi geliştirilmiştir” (Kahveci, H. Hergül, Ö. Göker, P. Altınok Çalışkan, S. 2021:199). Bu yönüyle Pelitözü Göleti kentin doğal çekiciliğini artıran ve turizmde dengeleyici bir unsur olarak öne çıkan önemli bir peyzaj alanıdır.

“Rekreasyonel aktiviteler, doğal unsurların korunmasıyla sürdürülebilir hale gelmektedir. Ancak bu alanların bilinçsiz ve kontrolsüz yapılaşmaya maruz kalması ve aşırı kullanım nedeniyle doğal özelliklerin tahrip olmasına yol açmaktadır. Bilecik halkının yaklaşık on yıldır rekreasyon amacıyla kullandığı Pelitözü Göleti ve çevresi de bu tehditlerle karşı karşıyadır. Kontrolsüz kullanım sonucu alanda çöp birikimi, göl kirliliği, bitki örtüsünün zarar görmesi ve hava kirliliği gibi çevresel sorunlar ortaya çıkmıştır. Bölgenin kente sağladığı ekonomik katkı önemli olmakla birlikte, ziyaretçilerin bu tür olumsuzluklardan rahatsızlık duyması, gerekli önlemler alınmadığı takdirde alanın rekreasyonel cazibesinin azalmasına neden olacaktır. Bu nedenle, Pelitözü Göleti ve çevresinin sürdürülebilir şekilde korunması ve kullanımının düzenlenmesi büyük önem taşımaktadır”(Okuyucu ve Menteşe,2019:408). Aksi halde hem çevresel bozulmalar artacak hem de bölgenin turizm potansiyeli zamanla kaybolacaktır.

Fotoğraf 3.24. Pelitözü Göleti.

2.3.5.2. Çavuşköy Göleti

Bilecik kentine 21 Km uzaklıkta Çavuşköy sınırları içerisinde yer almaktadır. Alanda mesire yerleri mevcuttur. (Fotoğraf 3.25)’ deki bu alan off-road sporu için oldukça uygunluğu ile macera sporları sevenlerin dikkatini çekmektedir.

Fotoğraf 3.25. Çavuşköy Gölü.

2.3.5.3. Selöz Göleti

Bilecik kentine 10 km. uzaklıkta olan gölün çevresi ormanlık alanlarla kaplıdır. Dolayısıyla farklı kuş türlerine de rastlamak mümkündür. Doğa yürüyüşleri, kampçılık, dağcılık ve su sporları gibi etkinliklerin yanı sıra, temiz havası ve sakin atmosferiyle doğayla iç içe vakit geçirmek isteyenler için kentin sunduğu alternatif yerlerinden biridir.

2.3.5.4. Kurtköy Göleti

Kente yaklaşık 20-25 km mesafede yer alan bu gölet Bilecik kentine bağlı Kurtköy’de bulunan bu yer; hem tarım için önemli bir su kaynağı hem de doğa ile iç içe vakit geçirilebilecek huzurlu bir alan olarak bilinmektedir. (Fotoğraf 3.26)’da görseli verilen bu alanın civarında piknik yapmak, yürüyüş yapmak veya gölette kısa süreli balıkçılık gibi aktiviteler yapılabilmektedir.

Fotoğraf 3.26. Kurtköy Gölet.

2.3.5.5. Kent Ormanı

Bilecik kentinin eski yerleşim yerinin olduğu alana (Edebalı Vadisini) yukarıdan izleyebilme fırsatı sunan kent ormanının ağaçlandırılma çalışmaları 1965 yılında başlanmıştır. Belediye ve İl Orman Müdürlüğü'nün iş birliği ile düzenlemeler yapılarak 2005 yılında hizmete açılmıştır (URL 18). (Fotoğraf 3.27)' de görüldüğü gibi yürüyüş yolları, piknik alanları ve spor alanları ile çeşitli aktiviteler sunan bu alanda akşam yemeği ya da kahvaltı yapma olanağı sağlayan işletmelerde mevcuttur. Kentin gürültüsünden uzak olan bu alan aynı zamanda iş toplantıları için de tercih edilmektedir.

Fotoğraf 3.27. Kent Ormanı.

2.3.5.6. Tepebaşı Park

Kentin Tepebaşı mahallesinde yer alan yemyeşil alanda (Fotoğraf 3.28)'deki gibi oturma alanları bulunmaktadır. Çevresinde çeşitli oyun mekânları bulunmaktadır. Bowling, buz patenti ve teleferik gibi birçok etkinlik gerçekleştirilebilmektedir. Ayrıca parkın yanında hamamda bulunmaktadır. Hamam kültürünü deneyimlemek isteyenler tercih etmektedir.

Fotoğraf 3.28. Tepebaşı Park.

2.3.5.7. Vadi Park Sosyal Tesis

Bilecik Kentinin İstasyon mahallesindeki tesis hem çocuklar için hem de yetişkinler için rahat bir sosyalleşme ortamı sağlamaktadır. Piknik alanları, çocuk oyun alanları, kadın ve erkek spor salonlarının yanı sıra restoran ve otoparkı da bulunmaktadır.

3. Bilecik Kentindeki Etkinlikler ve Festivaller

Kentin turistik çekiciliğini arttıran etkinlikler ve festivaller değerlendirilmiştir.

3.1. Bisiklet Turu

“Bisiklet turistleri genellikle bağımsızlık, başarı hissi, macera arayışı, günlük yaşamdan uzaklaşma, kendini keşfetme, doğa ile iç içe olma, öğrenme ve fiziksel olarak zinde kalma gibi motivasyonlar ile hareket etmektedir” (Aşan, 2019). Günümüzün turist profili hem ruhsal hem de fiziksel sağlığa özen göstermektedir. Bunun yanı sıra doğayla iç içe vakit geçirilmesi ve seyahatlerde bulunan unsurların zarar görmemesi önemli bir motivasyon sebebidir. Bisiklet turizmi, bu ihtiyaçları karşılamakla birlikte ziyaret edilen bölgelerin kültürel çeşitliliğini daha yakından keşfetme ve yerel yaşam tarzlarını bireysel olarak deneyimlemeyi de sağlamaktadır. Özellikle doğa turizmi, spor turizmi ve sürdürülebilir turizm gibi kavramlarla bir araya gelen bisiklet turlarının önemi her geçen gün daha da anlaşılmaktadır. Birçok etkinliği bünyesinde barındırabilen bir turizm türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Bilecik Kentinde de “Atamızın Yolundayız Bisiklet Yolculuğu, Bilecik Çukurören Biberi Bisiklet Turu, Kıtalar Arası Bisiklet Turu, Dünya Bisiklet Günü, Hareket Et Diyabeti Önle Bisiklet Gezisi ve Trafik Haftası Etkinliği” (URL 19) gibi birçok etkinlik düzenlenmektedir. Günümüzde turizm faaliyetlerine katılan bisikletçilerin sayısı giderek artmaktadır. Geliştirilen bisiklet rotaları ve düzenlenen tur projeleri bu ilgiye paralel olarak artış göstermektedir. (Tablo 3.1)’de Bilecik kentinde düzenlenen bazı bisiklet rotalarına yer verilmiştir.

Tablo 3.1 Bilecik Kentinde Bisiklet Rotaları. Kaynak: (URL19).

Rotalar	Bilecik Kenti Bisiklet Rotaları	Mesafeler
Rota 1	Şehir Merkezi-Atatürk Ormanı	3-4 Km
Rota 2	Şehir Merkezi- Peliözü Gölpark	14 Km
Rota 3	Çakırpınar – Dereşemsettin – Ulupınar – Selöz	21 Km
Rota 4	Abbaslık- İstasyon – Soğuksu- Bekdemir	25 Km
Rota 5	Selöz- Çakırpınar – Dereşemsettin – Peliözü	24 Km
Rota 6	Kuyubaşı – Örenköy – Aşağıköy	27 Km
Rota 7	Küplü – Kızıldamlar – Yeniköy – Aşağıköy	35 Km
Rota 8	Selöz-Ulupınar-Kapaklı-Abbaslık	35 Km

3.2.Bilecik Gölpark Festivali

Gölpark festivali Bilecik Valiliği tarafından ilk defa 2024 yılında; 5-7 Temmuz tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Doğa yürüyüşleri, su sporları gösterileri, tekne turları, çocuk eğlenceleri, plaj voleybolu, uçurma etkinlikleri ve açık hava sineması gibi birçok etkinliğin yer aldığı festival alanda karavan alanları ve kamp-çadır alanları bulunmaktadır. Eskişehir, Bursa, Antalya ve İstanbul gibi birçok ilden ziyaretçi ağırlamaktadır (URL 20).

3.3.Motofast Festivali

2024 yılında resmi olarak ilk defa düzenlenen festival, kentin Pelitözü Göl Park’ında 23- 25 Ağustos tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Afyonkarahisar, Eskişehir, Kütahya, Bursa, Sakaya, Kocaeli, Yalova ve İstanbul illerinde katılımcılar gelmiştir. (Fotoğraf 3.29)’ da festivale dair görsellere yer verilmiştir. Festival için gelen katılımcılar çadırlarını kurarak konserler ve DJ performansları ile vakit geçirerek, etkinlik kapsamında çivi çakma, halat çekme gibi çeşitli yarışmalara katılım sağlanmıştır. Son olarak katılımcılar 1299 Ertuğrul Gazi Saygı Sürüşü için bayraklar ile süslenmiş motosikletleri ile Bilecik kentinden Söğüt ilçesine doğru kortej oluşturmuşlardır.

Fotoğraf 3.29. Motofast Festivali.

3.4. Biber Festivali

Kente bağlı Çukurören köyü kırmızı acı biber üretimiyle dikkat çekmektedir. Köy sakinleri kendi yöntemleriyle kuruttukları biberlerini balkonlarında, çatılarında ve bahçelerinde asarak kurutmaktadır. Kurutulan biberler ipe dizili bir şekilde veya pul biber olarak işlenip İstanbul başta olmak üzere yaklaşık olarak 70 şehre göndermektedir. (Fotoğraf 3.30)’daki gibi neredeyse her evin balkonunda ve çatısında kurutulmak üzere asılmış olan bu biberler köye de benzersiz bir atmosfer katmaktadır. Fotoğraf tutkunlarının dikkatini çeken bu yer uğrak noktalarından biri haline gelmiştir. “Çukurören köyünde 160 yıl önce ata tohumu ile üretimi

başlayan Çukurören biberine, Türk Patent ve Marka Kurumunca 4 yıl önce coğrafi işaret tescili yapıldı” (URL 21). Bilecik İl Tarım Müdürlüğü tarafından 2021 yılından beri yapılmakta olan festivalde, yöresel müzik dinletisi, en iyi biber yarışması, halk oyunları gösterisi, biber dizme yarışması, müzayede (bir sepet biber satışı) ve yöresel ürün stantlarını gezme şeklinde düzenlenmiştir.

Fotoğraf 3.30. Biber Festivali.

3.5.Lila Lavanta Bahçesi

Bilecik kentinin Ulupınar köyünde 2022 yılında hizmete açılmıştır. Kente 12 km. uzaklıkta olan bahçe Temmuz ve Ağustos aylarında ziyaretçilerini ağırlamaktadır. Kuş evleri, süslü salıncak, köprü ve banklar ile dekor edilmiştir. Fotoğraf çekmek, günbatımını seyretmek veya doğa ile iç içe bir gün geçirmek isteyenler tarafından ziyaret edilmektedir. Bilecik kentine yakın iller dışında İstanbul, Antalya, Konya, Diyarbakır, Ağrı ve Mersin gibi illerden ziyaretçiler ağırlamaktadır (URL 22). Kentin alternatif turizm çeşitliliğini artırmakta ve özellikle yaz aylarında kırsal turizme katkı sağlayan önemli bir cazibe merkezi hâline gelmektedir.

3.6.Kestane Kabağı Festivali

Bilecik kentinin 14 km. uzağındaki Kızıldamlar köyünde 2024 yılında 7.'si düzenlenen bu festival geleneksel bir etkinliktir. İl Tarım ve Orman Müdürlüğü ile Kızıldamlar Kültür Derneği'nin iş birliği ile düzenlenmektedir. Köy halkı etkinlikte yetiştirdiği kestane kabaklarını tanıtarak yerel tarımı ve kültürü yaşatmayı amaçlamaktadır. Etkinlik akışına bakıldığında kabak yetiştirme yarışması, halk oyunları ve gösteriler sunulmaktadır. Yerel ürün ve el sanatları satın alınabilmektedir. Festival sadece bir tarım etkinliği değil aynı zamanda birlik ve dayanışmanın simgesi olarak görülmektedir. Köyde üretilen kabakların Rusya'ya ihraç edilmeye başlanmış olmasından dolayı dikkat çekici bir ihracat hikâyesi bulunmaktadır. Geleneksel bir atmosferde vakit geçirmek isteyenlerin ve doğal ürünler tatmayı sevenlerin dikkatini çekmektedir (URL 23). Bu yönüyle festivali sadece yerel tarımın tanıtımına değil aynı zamanda kırsal turizmin canlanmasına ve kültürel değerlerin gelecek nesillere aktarılmasına katkı sağlamaktadır.

4. İl Genelinde Ziyaret Edilebilecek Diğer Çekicilikler

Bilecik kentinin yakın çevresinde yer alan ve kentin turistik çekiciliğini arttıran önemli turizm alanları ve bu alanlarda düzenlenen etkinlikler değerlendirilmiştir.

Bozüyük, İnönü savaşları şehitlikleri ve doğa turizmi ile dikkat çeker iken Söğüt ilçesi Ertuğrul Gazi Türbesiyle ve tarihi camileri ile turizmde öne çıkmaktadır. Osmaneli ilçesi de tarihi Osmaneli evleriyle, Çelebi Mehmet Camiisi, Köprülü Mehmet Paşa Kervansarayı, Rüstem Paşa Camiisi, Aya Yorgi Kilisesi ve doğa güzellikleriyle önemli bir turizm çeşitliliğine sahiptir. Gölpazarı, ekoturizm köyü olarak bilinen Kurşunlu köyü ve festivalleriyle bilinmesinin yanı sıra tarihi han ve camileri de ziyaretçi ağırlar iken Pazaryeri'nin doğası ve göletleri ile ön plana çıkarmaktadır. Pazaryeri'nin elverişli olmasının en önemli örneği Küçükelmali Tabiat Parkıdır. Yenipazar ve İnhisar Harmankaya Kanyonu ile doğa turizminde etkinliğini göstermektedir. Ayrıca İnhisarın Akköy ve Samrı köylerinde bulunan sit alanları kültürel ve arkeolojik çekiciliği bulunmaktadır. (Okuyucu, 2019).

4.1. Köprülü Mehmet Paşa Kervansarayı

Kente 16 km uzaklıktadır. Vezirhan ilçesinde yanındaki camiyle birlikte “Vezirhan Külliyesi” olarak tanınmaktadır. 17. yüzyılda inşa edilen yapı Osmanlı döneminde hem konaklama hem de ticaret amacıyla kullanılmıştır. Dikdörtgen planlı ve üç bölümden oluşan kervansaray, taş ve tuğla malzemeye inşa edilmiştir. 2007-2010 yılları arasında restore edilmiştir. Bugün kültürel etkinliklerde kullanılmakta ve butik otel olarak turizme kazandırılabilir potansiyelindedir (Kılıç, 2020).

4.2. Çelebi Sultan Mehmed Camii

Söğüt'te bir Osmanlı eseri olarak, tarihi kimliğiyle öne çıkmıştır. 15. yüzyılda Çelebi Sultan Mehmed tarafından inşa edildiği düşünülen cami zamanla onarımlar geçirerek günümüzdeki görünümünü kazanmıştır. Çok kubbeli planı ve kalem işi süslemeleriyle erken Osmanlı mimarisini yansıtan cami, iç mekândaki ferahlığı ve detaylı bezemeleriyle dikkat çekmektedir. 2016-2017 yıllarında restore edilen yapı halk arasında “Çarşı Camii” veya “Ulucami” olarak da bilinmektedir. (Kılıç, 2020). Hâlen ibadete açık ve ziyaret edilebilir durumdadır.

4.3. Ertuğrul Gazi Türbesi

Osmanlı İmparatorluğu'nun kurucusu Osman Bey'in babası Ertuğrul Gazi'ye ait olup Söğüt'te yer almaktadır. Ertuğrul Gazi Oğuzların Kayı boyuna mensup önemli bir lider olup 13. yüzyılda Anadolu'ya gelerek Söğüt ve çevresine yerleşmiş, Selçuklu Devleti'nin

zayıflaması sonrası kendi hanlığını kurmuştur. Türbenin inşa ediliş tarihi tam bilinmemektedir. Bu yüzden Orhan Gazi döneminde inşa edildiği ve I. Mehmed döneminden günümüzdeki görünümüne geldiği kabul edilmektedir. Tarih boyunca çeşitli onarımlar geçirmiştir. Türbe; altıgen planlı, kubbeli ve kesme taşlardan yapılmış olup içinde Ertuğrul Gazi'nin lahdi bulunmaktadır. Türbe bahçesinde Ertuğrul Gazi'nin yakınlarına ve kumandanlarına ait toplam 22 kabir yer alır. Her yıl türbe Ertuğrul Gazi'yi Anma ve Söğüt Şenlikleri ile hem dini hem de kültürel açıdan değerini korumaktadır. Son yıllarda televizyon dizileri ve artan turizm faaliyetleri sayesinde ziyaretçi sayısı artmış, yılda yaklaşık 100 bin kişi türbeyi ziyaret etmektedir. Ziyaretçiler burada dua etmek, namaz kılmak ve Osmanlı'nın kuruluş dönemi hakkında bilgi edinmek gibi manevi ve kültürel etkinliklerde bulunmaktadırlar (Okuyucu, 2019).

4.4. Dursun Fakih Türbesi

Dursun Fakih Osman Gazi'nin hem öğrencisi hem bacanağıdır. Ayrıca Osmanlı'nın ilk kadısı ve imamıdır. Karacahisar'ın fethi sırasında Osman Gazi adına hutbe okuyarak bağımsızlığı ilan etmiştir. Orhan Gazi döneminde Bilecik kadısı olmuş ve Şeyh Edebalı'nın makamını devralmıştır. Türbesi Söğüt'ün Küre Köyü'nde 500 rakımlı bir tepede yer alır ve hem manevi hem kültürel ziyaretçileri çekmektedir (Okuyucu, 2019).

4.5. Agroturizm (Zeytinliboğaz Permakültür Çiftliği)

Agro-turizm, insanların çiftlik ortamında vakit geçirerek doğayla iç içe dinlenmesini ve tarım-hayvancılık faaliyetlerini tanımasını sağlayan bir turizm türüdür. Ziyaretçiler; meyve-sebze yetiştirme, tohum ekme, hasat yapma, hayvan besleme, süt sağma gibi etkinlikleri doğrudan deneyimleyebilir. Özellikle aileler, çocuklarıyla birlikte doğada öğrenerek vakit geçirmek için bu tür faaliyetleri tercih etmektedir (Akdu, 2019). Bu deneyimler; konaklama, yeme-içme, müze ziyaretleri, rehberli doğa yürüyüşleri, at biniciliği, balık tutma, yerel ürün satışları gibi pek çok farklı aktiviteyle desteklenmektedir.

Permakültür ve Zeytinliboğaz Çiftliği: Permakültür doğadan ilham alınarak insan yerleşimlerini ve tarımsal üretim sistemlerini sürdürülebilir hale getirmeyi amaçlayan bir tasarım yöntemidir. Permakültür Tasarımcısı ve Eğitmeni Selçuk Şahin'in tanımıyla “permakültür doğa ilkelerine dayalı olarak insan yerleşimlerini ve tarımsal sistemleri sürdürülebilir bir şekilde tasarlamayı amaçlayan bir sistemdir” (URL 24). Bu yöntem insan ve çevre arasındaki dengeyi koruyarak kaynakları bilinçli biçimde kullanmayı öğreten bir yaklaşımdır.

“Bilecik’e yaklaşık 29,6 km uzaklıktaki Zeytinliboğaz Çiftliği, permakültür ilkelerine göre üretim yapan örnek bir çiftliktir. Aile işletmesi şeklinde faaliyet gösteren bu çiftlikte, yoğun dönemlerde çevre köylerden gündelik işçiler de çalışmaktadır. Çiftlik yıl boyunca faaliyet göstermekte olup özellikle yabancı turistler tarafından ziyaret edilmektedir” (Kılıç ve Başkaya, 2018: 239). Çiftliğin uluslararası alanda bile ilgi uyandıracak özgün bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. (Fotoğraf 3.31)’ de çiftlik ziyaretlerine dair görsellere yer verilmiştir.

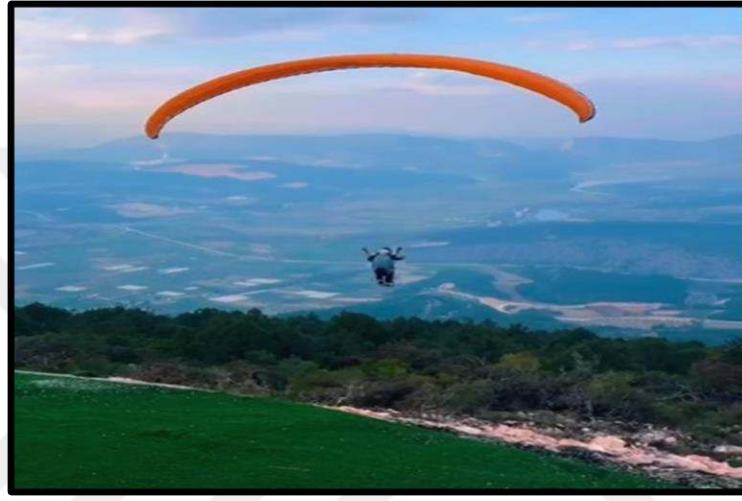
Zeytinliboğaz Permakültür Çiftliğinin Kırsal Kalkınmaya Katkısı: “Çiftliğin sahibi Selçuk Şahin, doğaya ve kültüre önem veren agro-turizme olumlu yaklaşmakta ve bu modelin kırsal kalkınma açısından taşıdığı potansiyele dikkat çekmektedir. Gölpazarı ilçesine bağlı köylerde her köyden bir evin turizme kazandırılarak köy pansiyonculuğu yapılması hedeflenmektedir. Bu sayede yerel ürünlerin tanıtımı ve pazarlanması sağlanarak kırsal ekonomik hareketlilik artırılabilir. Şahin’e göre agro-turizm yalnızca bir turizm türü değil; aynı zamanda kırsal bölgelerde çok yönlü kalkınmayı destekleyen bir araçtır. Kırsal ekonomiyi canlandırma, kırdan kente göçü azaltma ve çiftçi nüfusunu gençleştirme gibi önemli sosyal katkılar sağlayabilmektedir” (Kılıç ve Başkaya, 2018: 240). Bu görüş agro-turizmin sadece ekonomik değil aynı zamanda sosyal sürdürülebilirlik açısından da kritik bir araç olduğunu ortaya koymaktadır.

Fotoğraf 3.31. Agroturizm-Permakültür Alanı. Kaynak: (Prof. Dr. Taner Kılıç’ın Arşivinden)

4.6. Gölpaazarı Paraşüt Atlama

Gölpaazarı ilçesinin Gökçeler köyünün Hasan dağında düzenlenen etkinlikte, yamaç paraşütüyle kuş uçuşu 50 km'ye kadar varan mesafede 2000 metre yükseklikten 100 km'lik bir alana inilmektedir. Paraşütle atlama alanı kente 17 km uzaklıktadır. (Fotoğraf 3.32)' de görseli verilen alan İstanbul, Ankara, Eskişehir, Tekirdağ ve Bolu gibi birçok şehirden illerden paraşüt atlamak için gelen macera sever ağırlamaktadır (URL 25). Bu özellikleriyle Hasan Dağı adrenalini tutkunları için cazip bir destinasyon olmasının yanı sıra Gölpaazarı ilçesinin doğa ve macera turizminde öne çıkmasına da katkı sağlamaktadır.

Fotoğraf 3.32. Gölpaazarı Paraşüt Atlama Alanı.

4.7. Ertuğrul Gazi'yi Anma ve Yörük Şenlikleri

Bilecik iline bağlı Söğüt ilçesinde her yıl eylül ayının genellikle ikinci haftasında yapılmaktadır. Osmanlı devletinin temelleri atıldığı yerde eserlerinin anısını yaşatmak ve kültürünü nesillere aktarmak için aksatılmadan düzenlenen şenlik, Yörük Bayramı olarak da bilinmektedir. İzmir, Isparta ve Muğla gibi illerden gelen Yörükler yörelerine ait oyunlarını sergilemektedir (URL 26).

Kültürel değerlerin bir arada olduğu şenlikte; Ertuğrul Gazi Türbesi'ne ziyaret, Türk Büyükleri Anıtı'na çelenk bırakma, folklor gösterileri, yağlı güreşler, cirit, okçuluk, atlı okçuluk gösterileri, bando konseri, Mehteran birliği gösterisi, çelik kanatlar uçuş gösterisi, müzik dinletileri, âşık atışmaları ve şifalı pilav dağıtımı gibi birçok etkinlik yer almaktadır. (Fotoğraf 3.33)' de çiftlik ziyaretlerine dair görsellere yer verilmiştir.

Söğüt şenlikleri varsayılan günden itibaren incelendiğinde ortaya çıkan bazı ortak özellikleri mevcuttur. Şifalı pilav dağıtımı, Yörüklerin aktiviteleri ve Ertuğrul Gazi'yi anma konuları buna örnektir (Aydın, 2018: 28). Ertuğrul Gazi ve Söğüt'ü Anma Şenlikleri

yüzyıllardır devam eden bir şenliktir. Tarihsel ve kültürel önemi nedeniyle uzun yıllar devam edeceği anlaşılmaktadır. İnsanlar şenliklere çoğunlukla tarihsel, kültürel keşif ve öğrenme amaçlarıyla katılmaktadır (Okuyucu ve Kılıç, 2019: 146). Yalnızca bir kültürel etkinlik olmanın ötesinde toplumsal belleği canlı tutan ve kültürel mirasın kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağlayan önemli bir turizm unsuru olarak değerlendirilmektedir.

Fotoğraf 3.33. Ertuğrul Gazi’yi Anma ve Yörük Şenlikleri. Kaynak: (Prof. Dr. Taner Kılıç’ın Arşivinden)

5. Bilecik Kentinin Erişim Özellikleri

5.1. Karayolu Ulaşımı

Bilecik kentinin gelişmiş yolları ve bağlantıları sayesinde bireysel araçlar ve otobüsler ile seyahat eden turistler için ulaşımı pratik hale getirmektedir. Kent D650 (Sakarya, Bilecik, Bozüyük, Eskişehir, Kütahya) ve D595 (Bursa-Bilecik) gibi devlet yolları aracılığıyla çevre iller ile doğrudan bağlantı içindedir. Bu yollar sayesinde Bilecik kentine; İstanbul, Ankara, Eskişehir, Bursa, Kocaeli, Sakarya ve Kütahya gibi büyük şehirlerden kara yolu ile rahatlıkla ulaşım sağlanabilmektedir. Özellikle hafta sonu turizmi ve günübirlik geziler açısından bu durum önemli bir avantajdır. Ayrıca Bilecik kentine karayolu ile ulaşımın sağlanması hem kentin hem de etrafındaki ilçe ve köylerin doğal güzelliklerini ve tarihi yerleşim alanlarına rahat erişim sağlayarak turistik çeşitliliği arttırmaktadır. Bilecik Kentine kara yolu ile ulaşımda şehirlerarası otobüs seferleri önemli bir yer tutmaktadır. Türkiye'nin birçok ilinden düzenli otobüs seferleri ile ulaşım sağlanabilmektedir. Ayrıca özel araç kullanımı açısından da yol kalitesi ve güzergâh çeşitliliği sayesinde ulaşımın güvenli ve konforlu bir şekilde gerçekleşmesine olanak sağlamaktadır.

Bilecik kentine karayolu ile ulaşımın bazı dezavantajları da bulunmaktadır. Bunlardan birincisi ana karayollarının Bilecik kentinin dışından geçmesidir. Transit geçen ziyaretçilerin kente uğramadan devam etmesine neden olabilmektedir. Bu durum turizmin ziyaretçi verimliliğini azaltabilmektedir. İkincisi yol güzergâhlarında turistik bölgeleri gösteren yön levhalarının yetersiz oluşu turistlerin ilgisini çekmede yetersizliğe neden olmaktadır. Üçüncüsü bazı kırsal ve doğal turizm alanlarına ulaşım sağlayan yolların bakımı ve altyapısının yetersiz olması özellikle konfor arayan turistler için olumsuz bir deneyime neden olabilmektedir. Toplu taşıma alternatiflerinin kısıtlı olması hem kentin turistik bölgelerini turistlerin tam olarak keşfedememesine hem de turistik hareketliliği kısıtlamasına neden olmaktadır.

5.2. Havayolu Ulaşımı

Bilecik kentine doğrudan havayolu ile ulaşım imkânı bulunmamaktadır. Ancak çevre illerdeki havalimanları kullanılarak dolaylı yoldan ulaşım sağlanabilmektedir. Yenişehir havalimanı (Bursa) kente en yakın hava limanıdır. 51 km uzaklıkta olan hava limanından Bilecik kentine özel araçla veya toplu taşıma ile ulaşım imkânı bulunmaktadır. Havalimanından Bilecik kentine ulaşım 42 dakika sürmektedir. Sabiha Gökçen Havalimanı (İstanbul) ile Bilecik kentine ulaşımda en yakın rota 161,1 km uzaklıktadır. İstanbul üzerinden gelen yolcular için bir diğer alternatiftir. Havalimanından otobüs, tren veya özel araçla Bilecik kentine ulaşım mümkündür. Ankara Esenboğa Hava Limanı Ankara üzerinden gelmek isteyenler için tercih

edilen bir güzergâhtır. Bilecik kentine 352,9 km uzaklıktadır. Havalimanından otobüs, tren veya özel araç ile Bilecik kentine ulaşım sağlanabilmektedir. Eskişehir Hasan Polatkan Havalimanı yaklaşık 84,5 km uzaklıkta bulunan havalimanı Eskişehir üzerinden gelen yolcular için bir diğer alternatiftir.

5.3. Demiryolu Ulaşımı

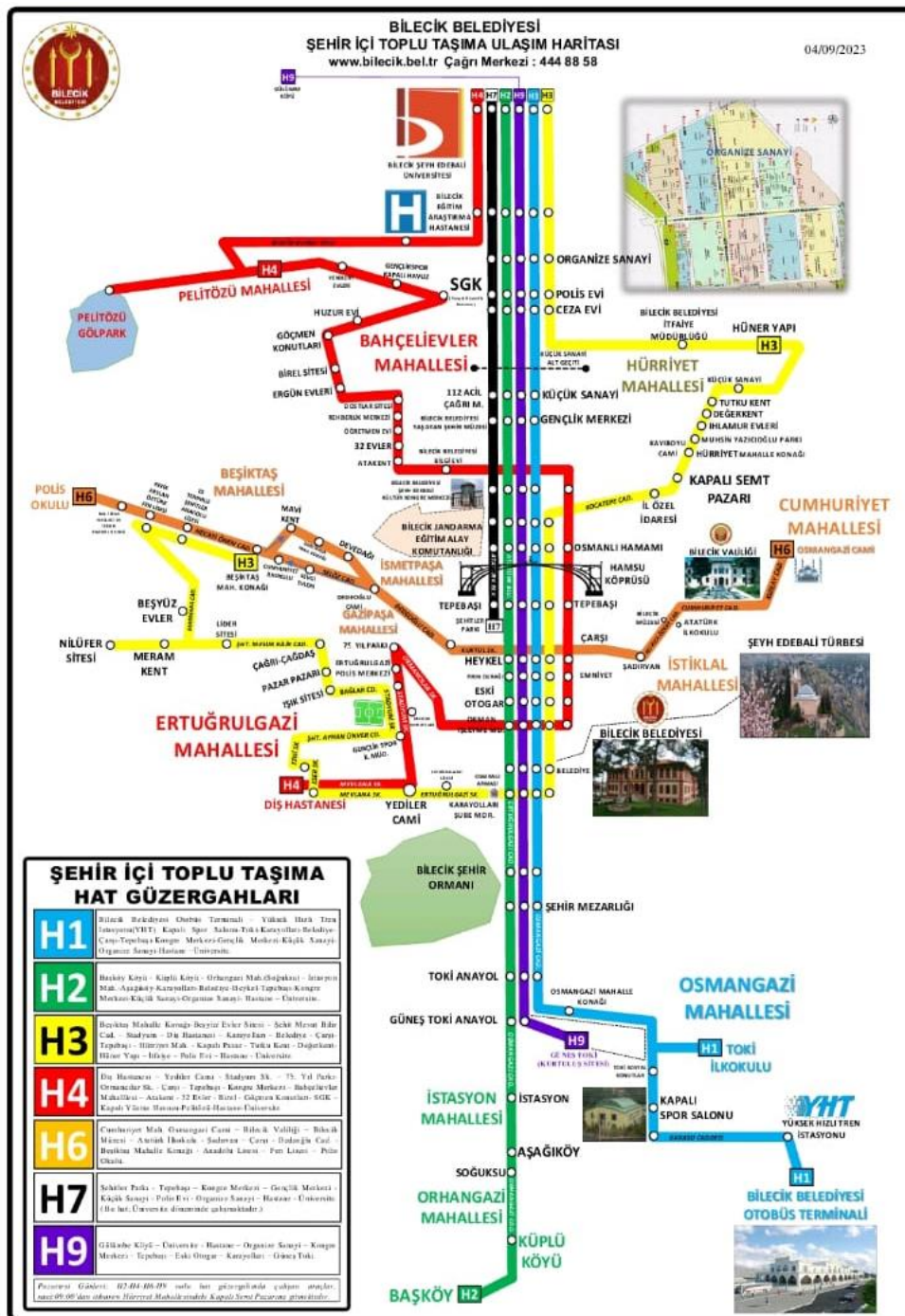
Bilecik kenti Ankara- İstanbul hızlı tren güzergâhı üzerinde yer alması nedeni ile demiryolu ulaşımı açısından stratejik bir konumdadır. Özellikle son yıllarda gelişen yüksek hızlı tren (YHT) ağı sayesinde kente ulaşım kolay ve konforlu hale gelmiştir. Kente 5 km uzaklıkta olan Bilecik YHT Garı'ndan şehir içi ulaşım olanakları kullanılarak kente ulaşım sağlanabilmektedir. (Tablo 3.2)' de verildiği gibi bu hat sayesinde Ankara, İstanbul, Eskişehir, Kocaeli, Sakarya gibi büyük kentlerle doğrudan bağlantı sağlanmaktadır. Ayrıca Konya YHT ile daha iç kesimlerin ve Akdeniz bölgesinden gelen ziyaretçilerin ulaşımı kolaylaştırılmış iken Eskişehir YHT ile de Akdeniz, Ege ve Marmara bölgelerinden kente gelecek olan ziyaretçilerin ulaşımı kolaylaştırılmıştır. Ek olarak Bozüyük ilçesi hem konvensiyonel tren seferleri hem de YHT seferleri açısından önemli bir durak konumundadır. Bozüyük üzerinden yapılan aktarmalar kentinin demiryolu bağlantılarını çeşitlendirmektedir.

Tablo 3.2. Bilecik Kentine Demiryolu ile Ulaşım

Bilecik Kentine Demiryolu ile Ulaşım			
Kalkış Noktası	Günlük Sefer Sayısı	Sefer Saatleri	Yaklaşık Ulaşım Süresi
Ankara Gar	7	06:50, 08:40, 10:55, 13:10, 15.10, 17:20, 18:30	2 saat 5 dakika
Eskişehir	11	06:40, 07:50, 08:16, 10:06, 12:21, 14:05, 14:36, 16:36, 18:40, 18:58, 19:56	39 dakika
İstanbul (Söğütluçeşme)	13	06:00, 06:30, 07:54, 08:24, 09:24, 11:10, 12:55, 15:10, 15:45, 17:30, 18:20, 19:00, 20:40	2 saat 27 dakika
Konya (Selçuklu)	3	06.28, 12.23, 17:17	2 saat 20 dakika

5.4. Şehir İçi Ulaşım Özellikleri

Kentin şehir içi ulaşım sistemi incelendiğinde (Harita 3.3); kentte bulunan turistik mekânlara ulaşım için tercih edilen mekâna göre ulaşım hatları mevcuttur. Bu hatlar genel olarak kent içindeki turistik çekiciliklere doğrudan ulaşım sağlamaktadır. Yalnızca kent ormanına ve Şeyh Edebali Türbesi'ne yakın güzergâhlardan geçmektedir. Kent merkezinin dışarısında kalan ama kente bağlı çoğu turistik çekiciliklere doğrudan ulaşım sağlanabilecek, aktif bir ulaşım hattı yoktur. kente bağlı bu çekiciliklere kentin içinde bulunan eski otogarın sağladığı imkân veya özel araç ile ulaşım sağlanabilmektedir.

Harita 3.3. Şehir İçi Ulaşım Haritası Kaynak: Bilecik Belediyesi, 2022:URL 27

6. Bilecik Kentinin Konaklama Özellikleri

Bilecik kentinde konaklama altyapısı kentin turizm potansiyelini doğrudan etkileyen önemli unsurlarından biridir. (Tablo 3.3)' de görüldüğü gibi şehirdeki otel, pansiyon ve misafirhane sayısı sınırlı olmakla birlikte; kamuya ve özel sektöre ait çeşitli tesisler özellikle kısa süreli konaklamalara hitap etmektedir. Konaklama tesislerinin büyük bölümü şehir merkezinde yoğunlaşmaktadır. Bu durum kültürel ve tarihi alanlara erişimi kolaylaştırmaktadır. Ancak turistler açısından bakıldığında nitelik açısından geliştirilmelidir.

Tablo 3.3. Bilecik Kentinde Konaklama Tesisleri

Bilecik Kentinde Konaklama Tesisleri		
Tesis Türü	Tesis Adı	Yıldız/Belge Durumu
TC. Kültür ve Turizm Bakanlığı Belgeli Konaklama Tesisleri	Suit Modern Bilecik	3 yıldız Güvenli& Sürdürülebilir Turizm Sertifikalı
	Hotel Eronur	3 yıldız Güvenli& Sürdürülebilir Turizm Sertifikalı
	Grand Hotel Belekoma	2 yıldız Güvenli& Sürdürülebilir Turizm Sertifikalı
	New Point Hotel	2 yıldız Güvenli& Sürdürülebilir Turizm Sertifikalı
Basit Belgeli (Belediye Belgeli) Konaklama Tesisleri	Beki Hotel	Belediye Belgeli
	Can Apart	
	Grand Hotel Başaran	
	Fidan Pansiyon & Apart	
	Grand Kent Otel	
	Zirvem Apart Otel	
	Uğurcan Pansiyon	
Kamusal Konaklama Tesisleri	Öğretmenevi	Kamusal
	Polisevi	
	Çevre ve Şehircilik Misafirhanesi	
	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Pelitözü Gölpark Misafirhanesi	

TC. Kültür ve Turizm bakanlığının 2024 yılı verilerine göre Bilecik kentinin ziyaretçi profili incelendiğinde; (Tablo 3.4) ve (Tablo 3.5)’ da verildiği gibi toplam 44.064 kişi kenti ziyaret etmiştir. Bu ziyaretçilerin 43.348’i yerli turistlerden, 716’sı ise yabancı turistlerden oluşmaktadır. Yerli turistler toplam ziyaretçilerin %98,37’sini oluşturarak kent turizminin büyük oranda i  turizme dayandığını ortaya koymaktadır. Yabancı turist oranı ise yalnızca %1,63 seviyesindedir. Bu durum uluslararası pazarda yeterince tanıtılamadığını ve destinasyon olarak tercih edilme düzeyinin düşük kaldığını göstermektedir. Dolayısıyla kentin ulusal destinasyon tanıtımları artırılarak uluslararası konaklama payının yükseltilmesi gerektiğini göstermektedir.

2024 yılı verilerine göre Bilecik’te toplam geceleme (konaklama sayısı) 203.964’d r. Kentte konaklama sayısı 88.946’dır. Bu gecelerlerin 1.438 gece yabancı turistler, 87.508’i ise yerli turistler tarafından gerçekleştirilmiştir. Genel konaklamanın %43,63’  kentte gerçekleşmiştir. Bu durum Bilecik kentinin i  turizmde belli bir bilinirliğe ve dolaşım yoğunluğuna sahip olduğunu buna karşın uluslararası alanda tanıtım eksikliği yaşadığını ve yabancı turistlerin kentte uzun süreli konaklamayı tercih etmediğini ortaya koymaktadır. Ayrıca ortalama kalış süresi 2,02 gün olup bu süre turizm açısından kısa süreli konaklamaya işaret etmektedir. Bu durum kentte turizmin genellikle günübirlik geziler ya da 1-2 gecelik kültür-iş seyahatleri düzeyinde olduğunu göstermektedir.

Kentin doluluk oranı %39,78 ve bu oran Bilecik genel doluluk ortalamasının %12,36 altındadır. Bu durum turist sayısı bakımından en çok ziyaret edilen yer olsa da konaklama tesisleri verimlilik açısından (yani doluluk bakımından) diğer ilçelerin gerisinde kaldığını göstermektedir.

Tablo 3.4. İşletme ve Basit Belgeli Konaklama Tesislerinde Tesislere Geliş, Geceleme, Ortalama Kalış Süresi ve Doluluk Oranlarının Bilecik İline Göre Dağılımı (2024). Kaynak: (URL 28)

İşletme ve Basit Belgeli Konaklama Tesislerinde Tesislere Geliş, Geceleme, Ortalama Kalış Süresi ve Doluluk Oranlarının Bilecik İline Göre Dağılımı (2024)				
İlçe	Toplam Geliş	Toplam Geceleme	Ortalama Kalış Süresi	Doluluk Oranı (%)
Merkez	44.064	88.946	2,02	39,78
Bozüyük	27.864	44.828	1,61	24,85
Osmaneli	6.26	33.763	5,39	49,49
Pazaryeri	7.378	20.21	2,74	77,08
Sögüt	5.773	16.217	2,81	35,75

Tablo 3.5 İşletme ve Basit Belgeli Konaklama Tesislerinde Tesislere Geliş, Geceleme, Ortalama Kalış Süresi ve Doluluk Oranlarının Bilecik Kentine Göre Dağılımı (2024). Kaynak: (URL 28)

İşletme ve Basit Belgeli Konaklama Tesislerinde Tesislere Geliş, Geceleme, Ortalama Kalış Süresi ve Doluluk Oranlarının Bilecik Kentine Göre Dağılımı (2024)			
Kategori	Yabancı	Yerli	Toplam
Tesise Geliş Sayısı	716	43.348	44.064
Geceleme	1.438	87.508	88.946
Ortalama Kalış Süresi	2,01	2,02	2,02
Doluluk Oranı	%0,64	%39,13	%39,78

İşletme ve basit belgeli konaklama tesislerinde tesislere geliş, geceleme, ortalama kalış süresi ve doluluk oranlarının Bilecik iline göre 2025 Mayıs verilerine göre (Tablo 3.6); Bilecik'te konaklama tesislerini ziyaret edenlerin büyük çoğunluğunun (%97,6) yerli turistlerden oluştuğunu göstermektedir. Yabancı ziyaretçilerin sayısı oldukça düşüktür ve yalnızca %2,4'lük bir paya sahiptir. Bu durum Bilecik'in 2025 Mayıs itibarıyla hâlâ ağırlıklı olarak iç turizme dayalı bir destinasyon olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda yabancı dilde içerik üretimi ve dijital pazarlama stratejileri önem taşımaktadır.

Geceleme sayıları da geliş sayılarına paralel şekilde ağırlıklı olarak yerli turistler tarafından gerçekleştirilmiştir. Yerli turistler toplam geceleminin %96,5'ini, yabancılar ise sadece %3,5'ini oluşturmuştur. Bu durum yabancı ziyaretçilerin sayısının az olmasının yanı sıra konaklama süresinin de sınırlı olduğunu göstermektedir. Yabancı ziyaretçilerin kentte daha kısa süreli kaldığını, günübirlik geçiş yaptığı ya da civar illeri merkez olarak kullandığı düşündürmektedir. Geceleme süresinin artırılması için destinasyonun cazibe unsurlarının çeşitlendirilmesi, özellikle tarihi ve kültürel mirasın öne çıkarılması etkili olabilir.

Ortalama kalış süresi (Gün) incelendiğinde her ne kadar yabancı turist sayısı düşük olsa da konaklayan yabancıların ortalama kalış süresi 3,41 gün ile yerli turistlere kıyasla oldukça yüksektir. Yerli turistlerde ortalama konaklama süresi ise 2,31 gün olarak belirlenmiştir. Bu durum az sayıdaki yabancı turistin kenti daha uzun süreyle tercih ettiğini, nitelikli ve planlı turistik amaçlarla geldiğini göstermektedir. Bu potansiyel değerlendirilmeli ve uzun süreli konaklamaya teşvik edecek özel programlar ve turizm ürünleri oluşturulmalıdır.

Doluluk oranı açısından bakıldığında, toplamda %47,66 gibi ülke genel ortalamasına yakın bir doluluk oranı yakalanmıştır. Ancak, yabancı turistlerin doluluk katkısı son derece düşüktür (%1,68). Yerli turistlerin sağladığı doluluk %45,98 ile yüksektir ve bu oranın toplam doluluk oranına temel katkıyı yaptığı görülmektedir. Yani yabancı turistlerin sayısı az olsa da konakladıkları süre uzun fakat bu süre uzunluğu genel dolulukta anlamlı bir fark yaratamamaktadır. Doluluk oranlarının sürdürülebilir şekilde yükseltilmesi için sezon dışı dönemlerde tanıtım kampanyaları, kültür-sanat etkinlikleri ve destinasyon markalaşma faaliyetleri artırılmalıdır.

Genel olarak 2025 Mayıs ayı itibarıyla Bilecik'teki konaklama faaliyetleri hâlâ büyük ölçüde yerli turistlere dayalıdır. Yabancı turist sayısı oldukça düşüktür ancak kalanların kalış süresi uzun olduğundan nitelikli turist profili potansiyeli vardır. Doluluk oranı kabul edilebilir seviyede olsa da yabancı turist katkısı yok denecek kadar azdır. Bu nedenle hem tanıtım faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi hem de konaklamayı teşvik edecek yerel deneyimlerin artırılması gerekmektedir.

Tablo 3.6. İşletme ve Basit Belgeli Konaklama Tesislerinde Tesislere Geliş, Geceleme, Ortalama Kalış Süresi ve Doluluk Oranlarının Bilecik İline Göre Dağılımı (2025 Mayıs). Kaynak: (URL 28)

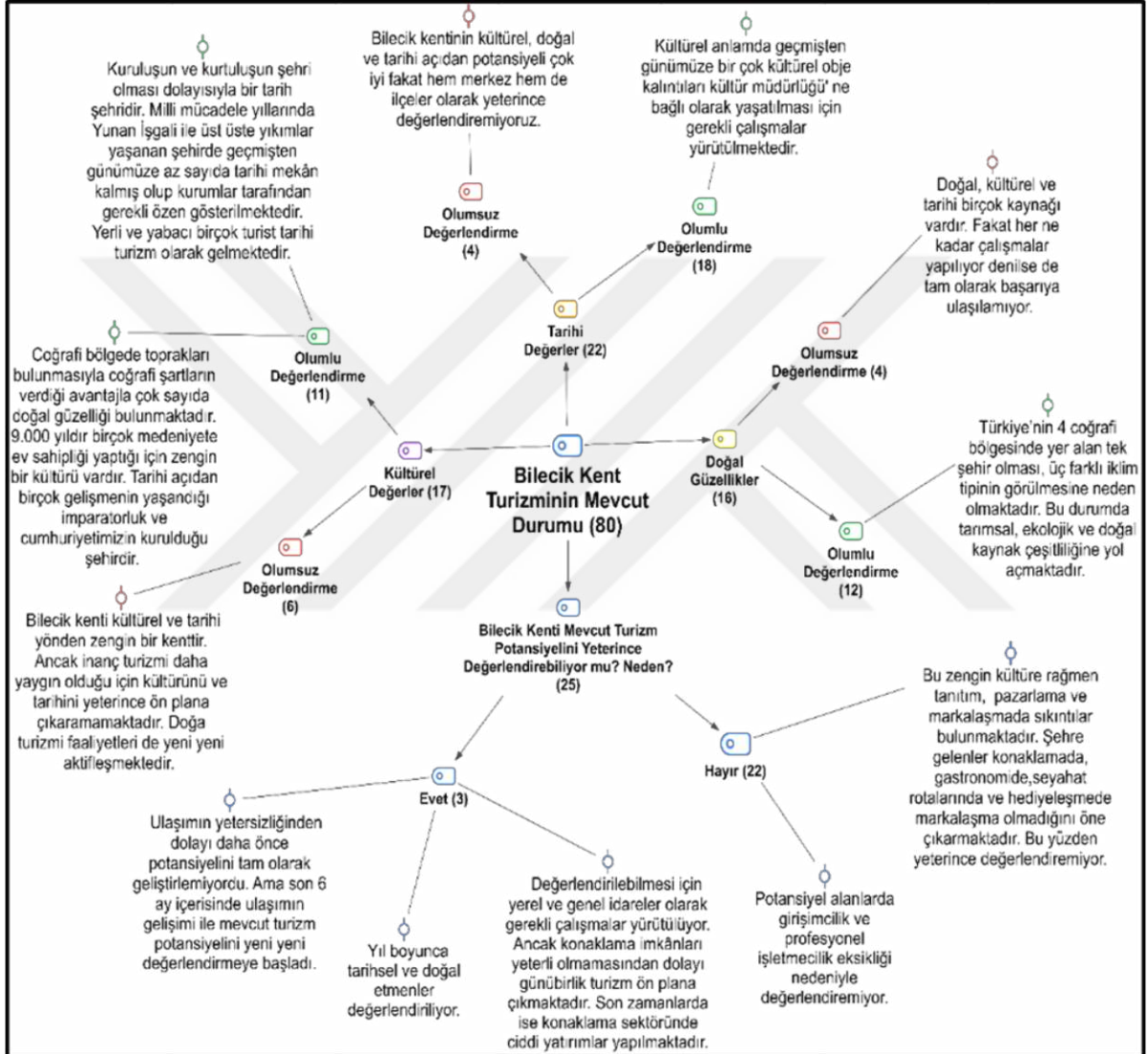
İşletme ve Basit Belgeli Konaklama Tesislerinde Tesislere Geliş, Geceleme, Ortalama Kalış Süresi ve Doluluk Oranlarının Bilecik İline Göre Dağılımı (2025 Mayıs)			
Kategori	Yabancı	Yerli	Toplam
Tesise Geliş Sayısı	321	12 960	13 281
Geceleme	1 094	29 905	30 999
Ortalama Kalış Süresi	3.41	2.31	2.33
Doluluk Oranı	1.68	45.98	47.66

DÖRÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

1. Mevcut Durum

Görüşmelerde Bilecik kentindeki mevcut turizmi doğal, kültürel ve tarihi özellikleri bakımından nasıl değerlendirdikleri sorulmuştur. Elde edilen bilgiler (Harita 4.1)' deki şekilde özetlenmiştir.

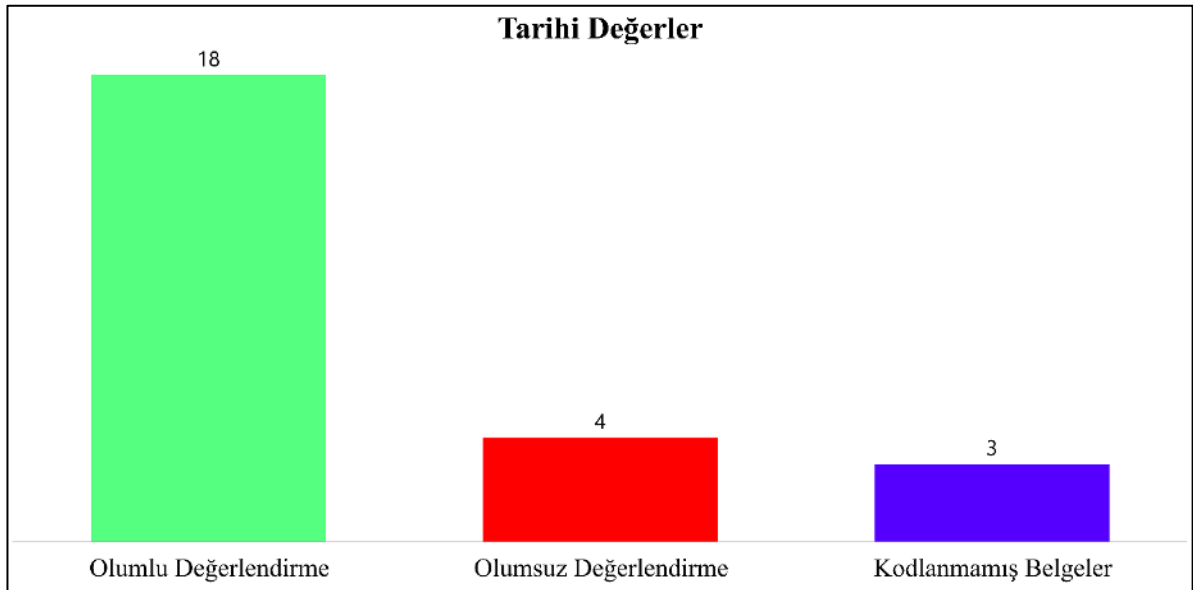
Harita 4.1. Bilecik Kent Turizminin Mevcut Durumunun Hiyerarşik Kod-Alt Kod Modeli

1.1. Tarihi Çekicilikler

Tarihi değerler kentlerin kimliğini oluşturan unsurlar arasında yer almaktadır. Birçok şehir tarihi değerleriyle bilinmekte ve bu değerler markalaşma sürecinde ön plana çıkmaktadır. Dolayısıyla Tarihi değerler kentlere kendilerine has özgünlük katmakta ve tükenmeyen bir değer sunmaktadır. Doğru bir şekilde korunup tanıtıldığında yıllar boyunca sürdürülebilir bir turizm geliri sağlama potansiyeli barındırmaktadır.

Tarihi yerlerin turizme kazandırılması Konaklama rehberlik ulaşım ve hediyelik eşya gibi birçok sektörü desteklemektedir. Ziyaretçilerin tarihi mekânlar aracılığıyla o bölgenin geçmişi hakkında bilgi edinmesine, kültürel alışverişi ve yerel halkın tarihine sahip çıkmasına teşvik edebilmektedir.

Katılımcıların, Bilecik kentindeki mevcut turizminin tarihi özellikleri hakkında görüşleri incelendiğinde: (Grafik 4.1)'de görüldüğü gibi; 18 kişi Bilecik kentinin tarihi mirasını olumlu değerlendirmiş ve kent turizmi için önemli bir avantaj olduğunu belirtmiştir. Bu durum kentin tarihi zenginliklerinin daha etkili tanıtılması ve turistik ürün olarak geliştirilmesi yönünde bir potansiyel olduğunu ortaya koymaktadır. 4 kişi tarihi değerlerin turizmde etkin kullanılmadığını veya tanıtılmadığını belirterek kent turizminde yeterince ön plana çıkarılmadığını düşünmektedir. Bilecik kentinin tarihsel değerlerinin, turizm alanındaki eksiklikleri giderilerek güçlü bir turizm ürünü ortaya çıkartılmalıdır. 3 kişi de bu konuda yorum yapmamayı tercih etmiştir. Bu durum tarihi mirasın önemine dair bilinçlendirme çalışmalarına da ihtiyaç duyulduğunu düşündürmektedir.

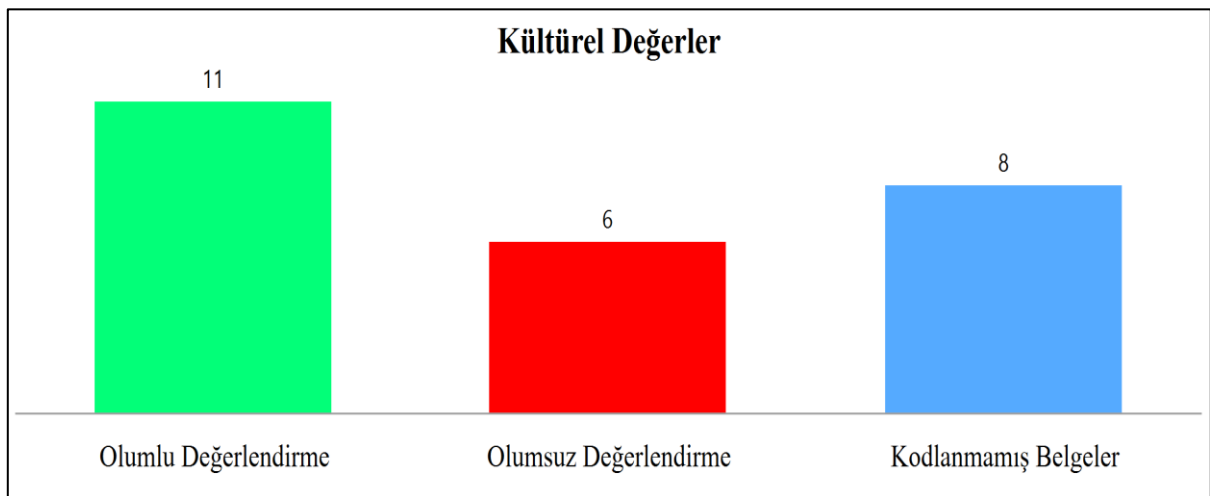
Grafik 4.1. Tarihi Değerler Grafiği

1.2. Kültürel Çekicilikler

Kültürel değerler bir toplumun tarihsel birikimini, yaşam biçimini, gelenek ve göreneklerini yansıtan önemli unsurlardır. Bu değerler turizmin yalnızca eğlence amaçlı değil aynı zamanda eğitici ve deneyim odaklı bir faaliyet olarak şekillenmesini de sağlamaktadır. Kültür temelli turizmde yerel halkın yaşam tarzını, el sanatlarını, mutfağını, toplumsal ritüellerini tanıtmaya imkânı sunmaktadır. Bu bağlamda kültürel değerler kentlerin turistik yerlerinin özgünlüğünü arttırarak ziyaretçiler için farklı ve otantik bir deneyim sunmaktadır. Aynı zamanda yerel halk için ekonomik katkı sağlar iken kültürel mirasın korunmasına ve gelecek nesillere aktarılmasına da katkı sağlamaktadır. Bu nedenler ile kültürel değerler turizmde sürdürülebilirlik ve sorumluluk içeren öğeleri ile yerini almıştır.

Katılımcıların, Bilecik kentindeki mevcut turizminin kültürel özellikleri hakkında görüşleri incelendiğinde (Grafik 4.2)' de görüldüğü gibi; 11 kişi kentin birçok medeniyete ev sahipliği yaptığı için zengin bir kültürü olduğuna değinmiş ve turizm bakımından önemli bir potansiyel kattığını belirterek olumlu değerlendirmelerde bulunmuştur. 6 kişi kültürel mirasın turizmde yeterince değerlendirilmediğini belirtmiştir. 8 kişi ise bu konuda yorum yapmayı tercih etmemiştir.

Bu değerlendirmede dikkat çeken unsurlara bakacak olursak 11 kişi tarafından zengin bir kültüre sahip olduğuna değinilmiştir. Fakat bu kültüre sahip çıkma, değerlendirebilme ve gelecek nesillere aktarma konusunda zayıf kalmış denilebilir. Hem yerel halkın hem de konuya ilişkin kurumların üstüne düşen sorumluluğa hassasiyetleri arttırılmalı ve gerekli özeni göstermesi gerekmektedir.

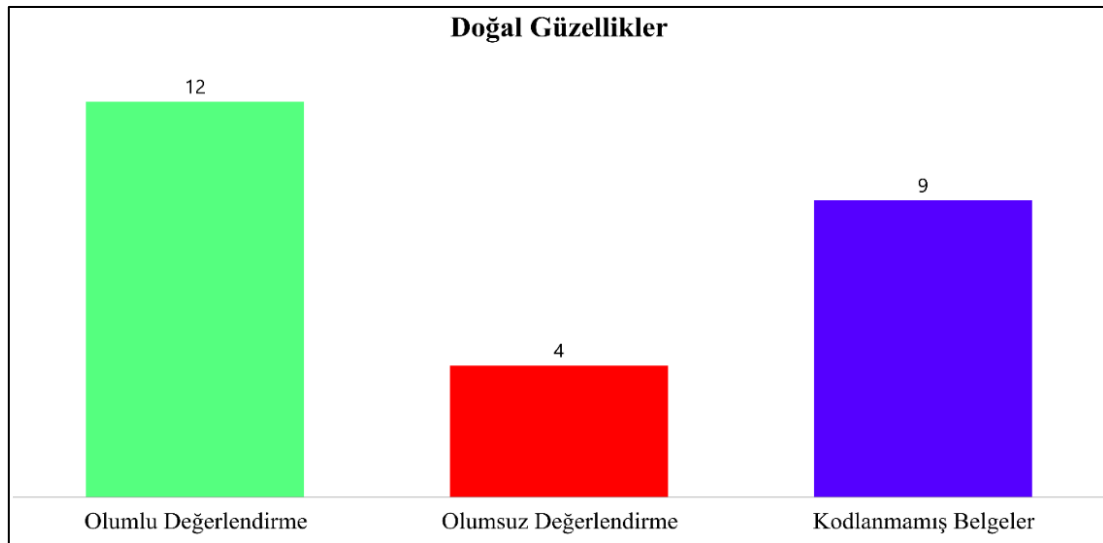
Grafik 4.2. Kültürel Değerler Grafiği

1.3. Doğal Çekicilikler

Doğal alanlar görsel çekiciliği arttıran ve turistik potansiyeli besleyen en güzel kaynaklardır. Kentlerde şehir yaşamından uzaklaşmak isteyen ziyaretçiler için dinlenme, keşfetme ve doğa ile bütünleşme fırsatı sunmaktadır. Ayrıca doğal çevrenin kültürel ve tarihi değerler ile birlikte ele alındığında turistik çeşitliliği artırarak daha geniş bir turist kitlesine hitap etme olanağı yaratmaktadır. Ancak bu alanların turizme açılması sürecinde çevresel sürdürülebilirlik büyük önem taşımaktadır. Doğal kaynakların aşırı kullanımı çevre tahribatı ve biyolojik çeşitlilik kaybı gibi olumsuz sonuçlara neden olmaktadır. Bu nedenle doğal güzelliklerin turizmde etkin bir şekilde değerlendirilmesi kadar korunmasına yönelik planlama ve denetimde gereklidir.

Katılımcıların, Bilecik kentindeki mevcut turizminin doğal özellikleri hakkında görüşleri incelendiğinde (Grafik 4.3)'de görüldüğü gibi; 12 kişi doğal güzelliklerin çokluğunu vurgulayarak, Bilecik kent turizmi için önemli bir turizm değeri olduğunu belirtmiştir. 4 kişi turizm bakımından potansiyelin çok iyi olmasına rağmen doğal kaynakların ve etkinliklerin turizmde yeterince yer almadığı görüşündedir. 9 kişi ise bu konuda yorum yapmayı tercih etmemiştir.

Bu düşünceler ve gözlemler göz önüne alındığında Bilecik kentinde turizmde değerlendirilebilecek kaynakları fazla ama değerlendirmede zayıf kaldığı gözlemlenmektedir. Etkinlik ve faaliyetlerin dağılımı konusunda alternatifleri değerlendirememeye, tek bir alana yoğunlaşma, tedbirsizlik ve sürdürülebilir olmayan gibi durumlara dikkat çekildiğinde yapılması mümkün olan birçok şeyin bilincinde olunmasına rağmen hayata geçirmedeki isteksizlikler nedeni ile bu doğal kaynakların değerlendirilemediği düşüncesi uyandırmaktadır.

Grafik 4.3. Doğal Güzellikler Grafiği

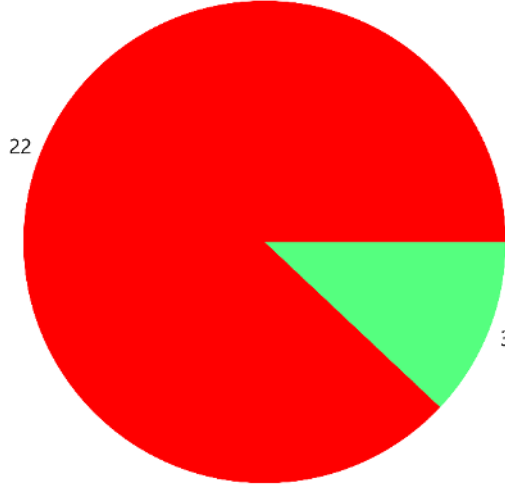
Bilecik kentindeki mevcut turizminin doğal, kültürel ve tarihi özellikleri hakkında katılımcı görüşleri:

- *“Bilecik kentindeki turizmi potansiyeli yüksek fakat birbirinden kopuk ve bağımsız adımlarla ağır aksak yürümeye sonra koşmaya çalışan, trendlere öncülük etmek yerine trendleri yakalamaya ve peşinde koşmaya çalışan bir sektör olarak görmekteyim. Plansızlık ve kurumların birbirinden kopukluğu, bir işi yapan değil de yapılan işin hatta henüz yapılmayan işin reklamını yapma peşinde koşan kervan yolda düzülür mantığının hâkim olduğu bir sektör olarak görüyorum” (K1).*
- *Bilecik mevcut turizmi doğal kültürel ve tarihi özellikleri bakımından zengin bir birikime sahip bir şehirdir. Sahip olduğu yaylaları şelaleleri göletleri kanyonu ile doğa turizme açısından Osmanlı Devleti’nin kurucusu olan Ertuğrul Gazi ve Osmanlı Devleti’nin manevi kurucusu Şeyh Edebali türbesinin İsa safi türbesi gibi birçok inanç turizmi açısından önemli bir potansiyele sahiptir.*
- *“Bilecik kenti kültürel ve tarihi yönden zengin bir kenttir ancak inanç turizmi daha yaygın olduğu için kültürünü ve tarihini yeterince ön plana çıkaramamaktadır. Doğa turizmi faaliyetleri de yeni yeni aktifleşmektedir” (K15).*
- *“Bilecik doğal, tarihi ve kültürel kaynakları ile önemli turizm potansiyeline sahip bir ilimizdir. Türkiye’nin 4 coğrafi bölgesinde yer alan tek şehir olması, üç farklı iklim tipinin görülmesine neden olmaktadır. Bu durumda tarımsal, ekolojik ve doğal kaynak çeşitliliğine yol açmaktadır. Ayrıca konumu itibari ile kuruluş ve Kurtuluşun şehri olmuştur” (K20).*
- *“4 Coğrafi bölgede toprakları bulunmasıyla coğrafi şartların verdiği avantajla çok sayıda doğal güzelliği bulunmaktadır. 9.000 yıldır birçok medeniyete ev sahipliği yaptığı için zengin bir kültürü vardır. Tarihi açıdan birçok gelişmenin yaşandığı imparatorluk ve cumhuriyetimizin kurulduğu şehirdir” (K23).*

1.4. Bilecik Kenti Turizm Potansiyelini Değerlendirebiliyor mu?

Görüşmelerde katılımcılara Sizce Bilecik kenti mevcut turizm potansiyelini yeterince değerlendirebiliyor mu? Neden? Sorusu yönlendirilmiş ve MAXQDA ile analiz edilmiştir. Elde edilen veriler (Grafik 4.4)’ de verildiği gibi, şu şekildedir; Katılımcılardan, 22 kişi tanıtım, pazarlama, konaklama, tesisleşme, gastronomi vb. alanlarda ki eksiklikler nedeniyle kentin mevcut potansiyelini yeterince değerlendiremediğini ifade etmektedir. 3 kişi ise yeni yeni değerlendirmeye başladığı kanaatindedir.

Bilecik kenti mevcut turizm potansiyelini yeterince değerlendirebiliyor mu? Neden?

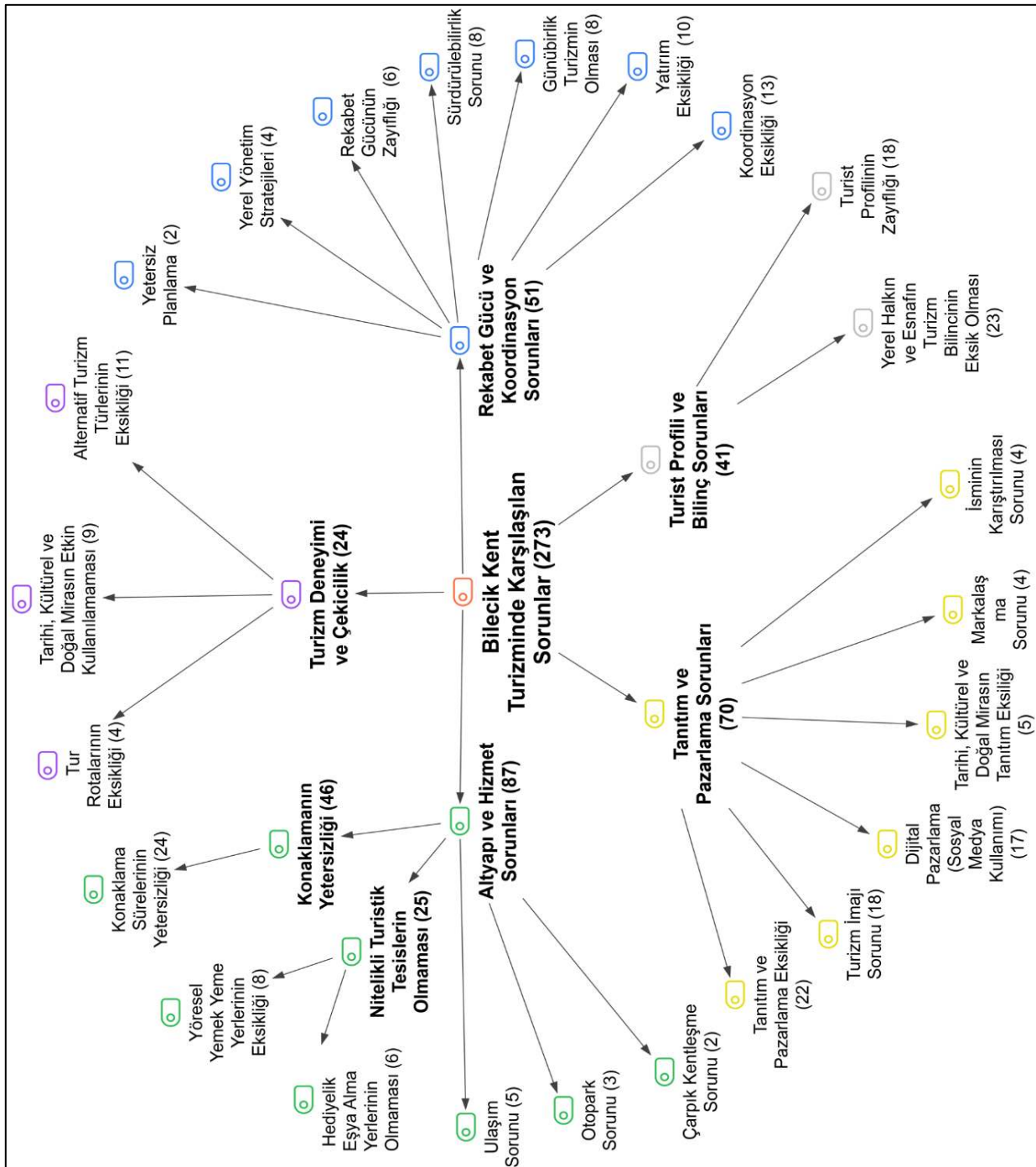

Grafik 4.4. Bilecik Kentinin Turizm Potansiyelini Değerlendirebilmesine Yönelik Cevapların Grafiği
Katılımcı Görüşleri ve Önerileri

- “Değerlendiremiyoruz. Gelen turistlerden maddi gelir bile elde edemiyoruz. Tanıtım yok. Kurumlar arası birlik yok. Politik ayrımdan dolayı dil ve ifade birliği sağlanamıyor” (G4).
- “Bilecik kenti turizm potansiyelinin yeterince değerlendiremiyor. Yani ben kendi bakış açımı söylüyorum ülkemizde birçok turizm noktasını gezdim. İnsanlar arasında turizm bacasız sanayi olarak geçer. Yani insanların amacı gezip gördüğü yerlerde o yerel halka ya da gittiği yere maddi anlamda bir kazanım sağlamaktır. Ama Bilecik’te bence yeterli altyapı oluşmuş değil. Tesisleşmede henüz oluşmuş değil. İnsanlar buraya geldikleri zaman Bilecik’in özellikle yöresel yemeklerini yemek istiyorlar bu tarz şeylerin bence daha da geliştirilmesi lazım. Bununla alakalı çalışmalar var ama yeterli mi dersiniz Bence değil” (K10).
- “Ulaşımın yetersizliğinden dolayı daha önce potansiyelini tam olarak geliştirememekteydi. Ama son 6 ay içerisinde ulaşımın gelişimi ile mevcut turizm potansiyelini yeni yeni değerlendirmeye başladı” (K11).
- “Potansiyel alanlarda girişimcilik ve profesyonel işletmecilik eksikliği nedeniyle değerlendiremiyor. Hemen her hizmetin devlet ve kamu kurum/kuruluşları eli ile gerçekleştirilmesi bekleniyor. Kamunun kısıtlı kaynakları ile bunu gerçekleştirmesi zor” (K12).

2. Bilecik Kent Turizminde Mevcut Sorunlar

Görüşmelerde Bilecik kentindeki mevcut turizmde karşılaşılan sorunlar sorulmuştur. Elde edilen veriler doğrultusunda kentin turizm potansiyelini etkileyen temel sorun alanları belirlenmiştir. Aşağıdaki (Harita 4.2)'deki şekilde özetlenmiştir.

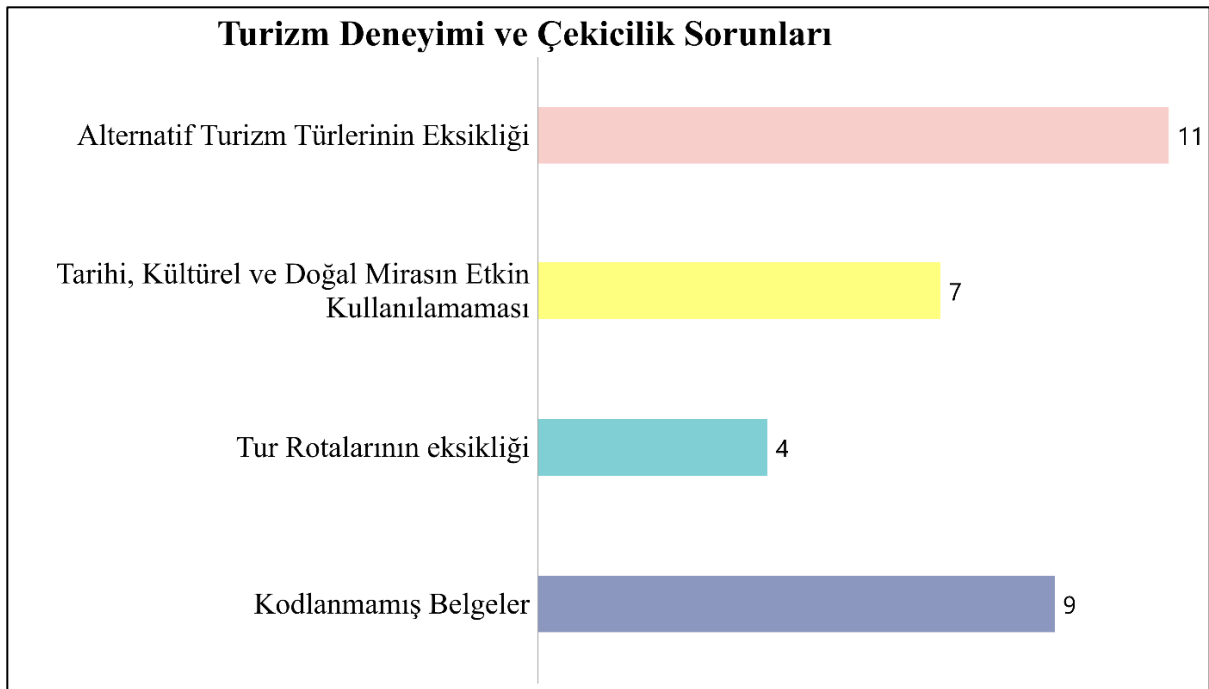

Harita 4.2. Bilecik Kent Turizminin Mevcut Turizmde Karşılaşılan Sorunlar Hiyerarşik Kod-Alt Kod Modeline Ait Bulgular

2.1. Turizm Deneyimi ve Çekicilik Sorunları

Kentlerde turizm deneyimi ve çekicilik, turistlerin memnuniyetini ve ekonomik katkılarını doğrudan etkileyen bir unsurdur. Olumsuz deneyimler turistlerin olumlu geri bildirimleri azaltarak kentin turizm cazibesini azaltmasına yol açabilmektedir. Bu nedenle Bilecik kentinin hem turizm kalitesini arttırması hem de uzun vadeli başarı elde etmesi için mevcut turizmdeki deneyim ve çekicilik sorunlarını düzeltmelidir. Çekici unsurlarını güçlendirerek deneyim kalitesini iyileştirmesi turizm açısından büyük bir önem taşımaktadır.

Bu bağlamda (Grafik 4.5)' de verildiği gibi 11 katılımcı, Bilecik kentinin turistik cazibesini arttırabilecek gastronomi turizmi, doğa turizmi, tarihi ve kültürel etkinlikler vb. seçeneklerinin geliştirilmediğini dile getirmiştir. Kentin sahip olduğu tarihi, kültürel ve doğal zenginliklerin, çeşitlendirilmiş turizm faaliyetleri ile desteklenmemesi ziyaretçi ilgisini sınırlayan bir etken olarak öne çıkmaktadır. Bir diğer sorun olarak tarihi, kültürel ve doğal mirasın etkin kullanılamaması dikkat çekmektedir. 7 katılımcı, Bilecik kentinin sahip olduğu tarihsel değerler, kültürel miras unsurları ve doğal güzelliklerin turizm faaliyetlerinde etkin bir şekilde değerlendirilemediğini belirtmiştir. 4 katılımcı, tur rotalarının eksikliğine dikkat çekerek kente ziyarete gelenler için planlanmış, belirgin güzergâhların olmaması turistik deneyimi olumsuz etkileyen faktörlerden biri olarak öne çıkarmıştır. Analiz kapsamında 25 katılımcıdan 16 kişi yukarıda bahsedilen sorunlara değinir iken 9 kişi Bilecik kent turizminde karşılaşılan sorunlarda turizm deneyimi ve çekicilik altındaki sorunlara değinmediği ortaya çıkmaktadır.

Grafik 4.5. Turizm Deneyimi ve Çekicilik Sorunları Grafiği

Katılımcı Görüşleri ve Önerileri;

- “ Alternatif turizm eksikliği var” (K16).
- “Verimli tarihi, kültürü ve doğal güzellikleri var fakat yeterince değerlendirilemiyor.” (K9).
- “Seyahat rotalarında eksiklikler var” (K21).
- “Bütün çeşitliliği bir arada sunmak gerekiyor ve tanıtım ilk olarak türbeden başlayıp Bahçelievler kazısına kadar çıkmalı”(K24).
- “Köylerdeki pansiyonculuğun geliştirilmesi sosyal tarihi ve kültürel dokuya uygun tematik alanların oluşturulması turizmin canlanması için turizm çeşitliliğinin artırılması rafting trekking botanik vesaire yapılması gerekmektedir” (K2).
- “Tarihi, kültürel ve doğal güzelliklerin yenilenmeli” (K5).
- “Bilecik’e gelen turistler genellikle Edebalı vadisine gelen yerel turistlerden oluşmaktadır yıllık 1 milyona yakın ziyaretçi profili olmasına rağmen bu grubun Bilecik ekonomisine çok az etkisi olmaktadır ortalama bir tur otobüsü Edebalı türbesinde yaklaşık 15 dakika kalabiliyor tur otobüslerini temel alır isek farklı rotaların da eklenmesi gerekir yaşayan şehir müzesi Pelitözü Gölet’i hediyelik eşya satılan sanat sokağı alanlarının oluşturulmalı” (K21).

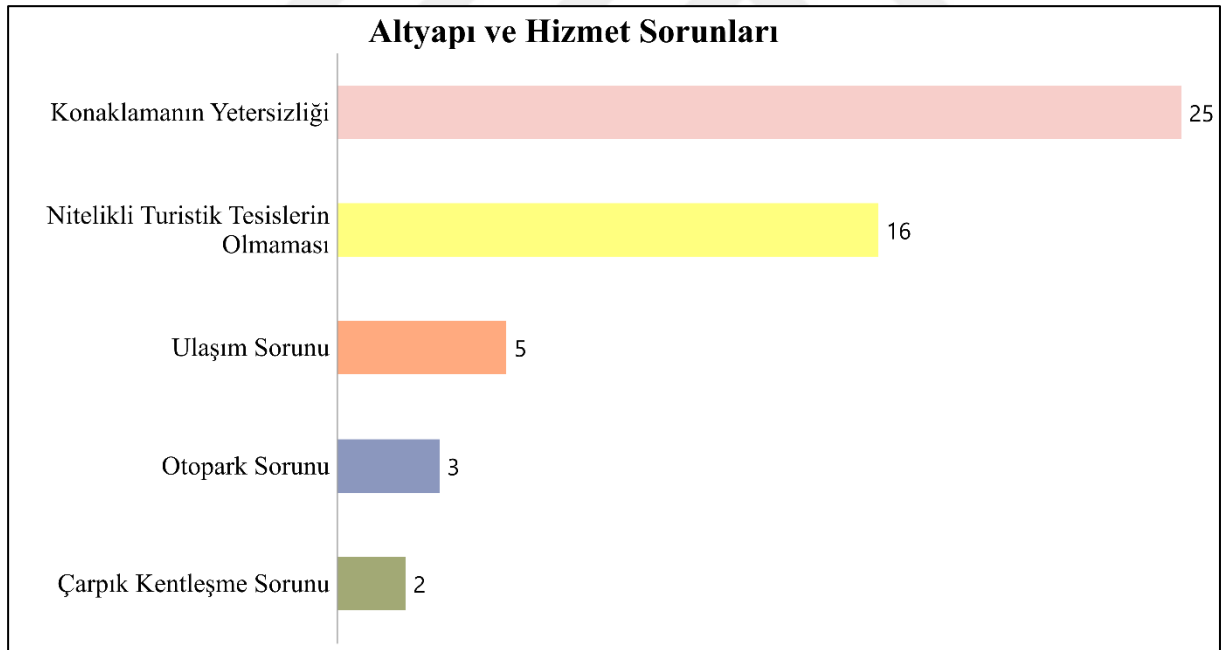
2.2. Altyapı ve Hizmet Sorunları

Kentlerin turizme yönelik bir alt yapısı olmaması ya da yetersiz olması turizmde verimliliği düşürerek ekonomiye katkıyı, kentin turistik cazibesini azaltarak da turizm imajına zarar verebilmektedir. Bu nedenle Bilecik kentinin güçlü bir alt yapıya sahip olması ve gelen turistlere kaliteli hizmetler verebilmesi turizminin sürdürülebilirliği ve uzun vadeli başarısı için büyük önem taşımaktadır. Katılımcıların sunduğu temel sorun alanlarından biride alt yapı ve hizmet eksiklikleridir.

(Grafik 4.6)’ de verildiği gibi yapılan görüşmelerde 25 katılımcıdan 6’sı doğrudan alt yapı ve hizmet sorunlarına değinmektedir. Ancak ayrıntılı analiz sonuçlarında, bu başlık altında farklı sorun dağılımının öne çıktığı görülmektedir. Özellikle konaklama ile ilgili sorunlar en fazla bahsedilen alt yapı sorunu olarak belirlenmiştir. Katılımcılardan 22 kişi kentte mevcut konaklama sektörünü tür, sayı, kalite ve hizmet bakımından yeterli bulmamıştır. Bu duruma ek olarak, 24 kişi Bilecik kente gelen turistlerin konaklama sürelerinin kısa olduğunu ifade etmiştir. Bu bulgular Bilecik kentinin mevcut konaklama kapasitesinin turistlerin ihtiyaçlarını karşılamada eksik olduğunu göstermektedir. Yetersiz konaklama seçenekleri ve

sürelerin kısıtlı olması kentin turizm gelirini olumsuz etkilemektedir. Diğer önemli husus ise nitelikli turistik tesislerin olmamasıdır. 11 katılımcı tarafından vurgulanan bu sorun gelenlerin kaliteli hizmet alabilecekleri konaklama, yeme-içme ve eğlence tesislerinin eksikliği ile doğrudan bağlantılıdır. 8 katılımcı tarafından yöresel yemek yeme yerlerinin eksikliği vurgulanmıştır. Ancak kentin gastronomi turizmi açısından yeterli çeşitliliğe sahip olduğu da belirtilmiştir. Hediyelik eşya alma yerlerinin olmaması sorunu ise 6 katılımcı tarafından vurgulanmaktadır. Turistlerin kentten ayrılırken hatıra ürünleri alarak, deneyimlerini kalıcı hale getirme imkânlarının sınırlı olduğunu göstermektedir. Ayrıca yerel ekonomiye katkı sağlayan unsurlar arasında yer alması açısı bakımından önemli bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yapılan görüşmelerde ulaşım ve otopark sorunlarına da dikkat çekilmiştir. 5 katılımcı ulaşım sorunlarına değinirken 3 katılımcı ise turistik alanlarda otopark sıkıntısı olduğunu dile getirmiştir. Turistik alanların erişiminin kolaylaştırılması, ziyaretçi kapsamını arttırabilecek önemli adımlar arasındadır. Son olarak 2 katılımcı tarafından çarpık kentleşme sorunu olduğu belirtilmiştir. Kentin estetik bir mimariye sahip olmadığı çarpık kentleşmenin düzeltilmesi gerektiğinin ve kentsel dönüşüm iyi değerlendirilemediğini ifade etmiştir.

Grafik 4.6. Altyapı ve Hizmet Sorunları Grafiği

Katılımcı Görüşleri ve Önerileri;

- “Yetersiz buluyorum konaklama alanı yetersiz hizmet yetersiz mevcut oteller kalitesiz” (K18).

- “Yerli ve yabancı turiste hitap etmiyor. İnsanların uzun süre kalmak isteyecekleri tesisler değiller. Günübirlik kalmaya göre tasarlanmışlar” (K5).
- “Yeterli değil hiçbir tesis etkinlik bakımından yeterli değil hatta yapmıyor” (K8).
- “Bazı topografik sorunlardan dolayı ulaşım sorunları yaşanabiliyor” (K23).
- “Çevre yolu ve benzeri ulaşım imkânlarının artırılması” (K16).
- “Otopark sorunu var çözülmeli” (K13).
- “Şehir merkezi estetik bir mimariye sahip değil. Büyük bir köy gibi duruyor. Kentsel dönüşüm iyi değerlendirilemedi. Çarpık bir kentleşme oldu. Trafikte büyük sorun. İlk başta bu konuda projeler yapılması gerektiğini düşünüyorum” (K20).
- “Tesislerinin kapasitelerinin arttırılması ve yeni girişimlerin yatırım ve teşvik edilmesi gerekmektedir” (K2).
- “Keklik üretim ve tüketimi yapılmalı Bilecik’e özgü bir yemek nohutlu mantı üretimi yapılmalı. Bilecik yemeklerine dair ayrı işletme açılabilir. Üniversitemizin öğrencileri okuduğu şehrin tarihi ve kültürünü yansıtan etkinliklerde aktif olmalı” (K24).
- “Nohutlu mantıya ve bayramlarda yapılan cevizli lokumun (tuzlu) coğrafi işaret alması sağlanmalı ve şehir içinde turistler için ürün hikâyesiyle satışının yapılacağı yerlerin çok olması sağlanmalı” (K22).
- “Kapasiteleri düşük olduğu için bazen İzmir’den İstanbul’dan Ankara’dan günübirlik değil de konaklamalı turlar geldiğinde ve kişi sayıları yüksek olduğunda, bir tur bile kabul edemeyen oteller var ve hizmet anlamında yetersiz kalınıyor. Şu an Bilecik kentinde, jandarmanın karşısında büyük bir otelin temeli atıldı. 5 yıldızlı bir otel yapılacak aslında bu bizim yıllardan beri istediğimiz bir şey” (K10).
- “Bilecik’e yeni devreye giren işletmelerle yatak sayısı açısından sorunlar kalmamıştır. Ancak gruplara hitap edecek aktivitelerin olduğu konaklama yok. Yeme içme konusunda geceler düzenlenmeli yöreye özgü örneğin ahilik kültürünü kuşak töreni gibi biricik yöresel etkinlikleri ve dansları yapılabilir” (K21).
- “Yeterli değil. Hizmet yeterli değil yöresel yemekler tespit edilmeli eskiden esnaflara halk haftada her gün ya da 2 çeşit yemek yapma şartı vardı iki yıl öncesine kadar şimdiki valiler bu konuda ilgisiz” (K13).
- “Konaklama süreleri yeterli değil. Alternatif turizm çeşitlilikleri ile birlikte sürenin uzatılması gerekir” (K21).
- “Şeyh Edebalı bölgesinde otopark sorunu giderilmeli” (K6).

- “Yani bir öneri olarak da biraz daha tesisleşme anlamında hani insanların böyle gelip rahatça kalabileceği tesislerin daha çok yapılmasını öneririm” (K10).

2.3. Rekabet Gücü ve Koordinasyon Sorunları

Yapılan görüşmelerde rekabet gücü ve koordinasyon eksikliği başlığı altında toplam 21 katılımcı belirli konulara değinirken, 4 katılımcı belirlenen bu soruna yönelik herhangi bir görüş belirtmemiştir. (Grafik 4.7)’ de görüldüğü gibi elde edilen bulgular şu şekildedir;

Koordinasyon eksikliği ve yatırım sorunları görüşmelerde en fazla dile getirilen sorunlardan biridir. 12 katılımcı turizm alanında çalışan herkesin tek taraflı olarak değil birlikte hareket etmesi gerektiği düşüncesindedir ama iş birliği olmadığını dile getirmişlerdir. Her kurumun bireysel olarak çalışmalarını sürdürdüğünü dolayısıyla ortak bir platform altında çalışmaların devam etmesi sürdürülebilirlik açısından daha sağlıklı olabileceğini bu yüzden kent turizmi için hem kurumların hem de turizm paydaşlarının iş birliği içerisinde çalışmaların yürütülmesi gerektiği kanaatindedir. Ancak Bilecik kentindeki bu koordinasyonun sağlanamaması turizm gelişimini sekteye uğratmaktadır.

Görüşmelerde 9 katılımcı tarafından turizme yönelik yatırımın yapılmamasına dikkat çekilmiştir. Turizmin mevcut durumundaki aksaklıkların ve gelişimindeki engellerden biri olarak gördüklerini ve kamunun kısıtlı kaynakları ile bunu gerçekleştirmenin zor olduğunu bu yüzden siyasi kavgayı bırakıp ortak bütçe ve çalışma yapılması gerektiğini dile getirmişlerdir.

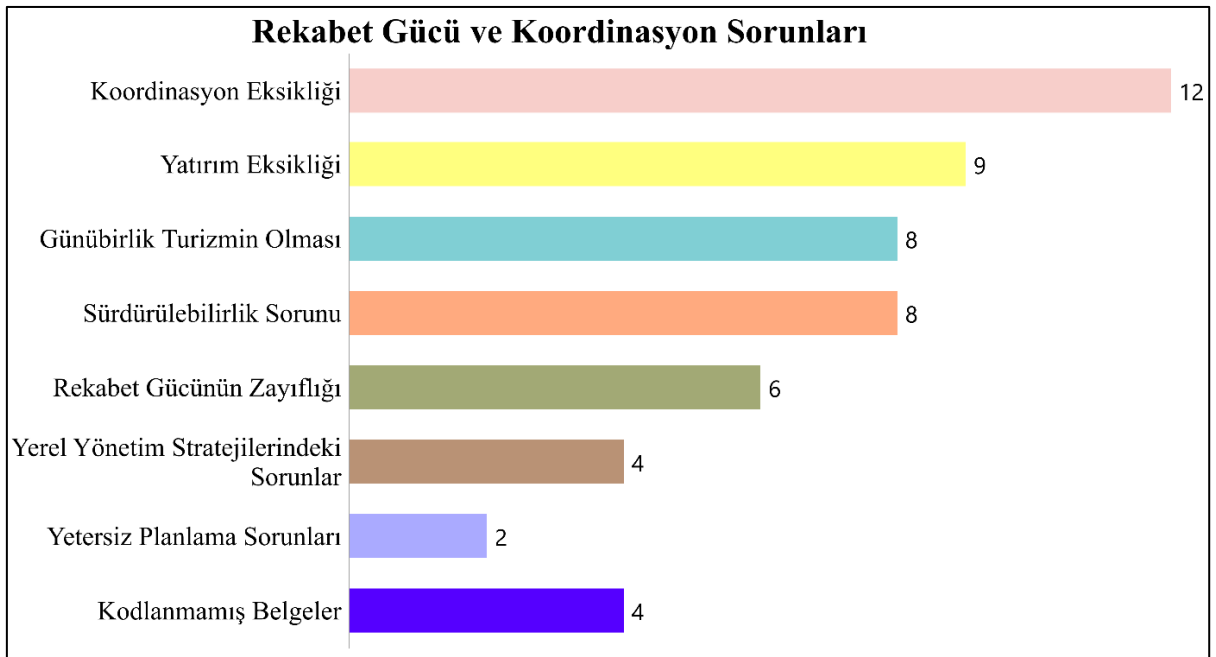
Görüşmelerde 8 katılımcı tarafından günübirlik turizmin baskın olduğu belirtilmiştir. Bilecik kentinde turizmin kent ekonomisine katkı Sağlaması için; günübirlik ziyaretler yerine, konaklamalı ziyaretçilerin gelmesi gerektiği kanaatindedirler.

Görüşmelerde Bilecik kentinde; mevcut turizmde sürdürülebilirlik sorununa 8 katılımcı tarafından dikkat çekilmiştir. Mevcut turizm politikalarının uzun vadeli bir sürdürülebilirlik perspektifine sahip olmadığını ve plansız büyümenin turizme zarar verebileceğini ifade etmişlerdir.

Görüşmelerde 6 katılımcı tarafından Bilecik kent turizminin rekabet gücünün eksik olduğu vurgulanmıştır. Çevre illerin yakınlığı dezavantajını yaşadığını etrafında büyük şehirler bulunan küçük bir şehir olarak büyükşehirlere benzemeye çalışmak yerine kendine özgü özellikleri öne çıkarması gerektiği kanaatindedirler.

Görüşmelerde 4 katılımcı yönetim stratejilerinde eksiklikler olmasına vurgu yapmışlardır. Yetkililerin ilgisiz, sektördeki bilgisi, bunları besleyecek olan insan kaynağının çaresiz olduğuna ayrıca şu anda parça parça ve birbirinden bağımsız faaliyetler gerçekleştirildiğine, bu faaliyetlerin sürekli ve bütüncül şekilde uygulanması gerektiğini dile getirmişlerdir.

Ek olarak yapılan görüşmelerden 2 katılımcı kent turizminde yetersiz planlama olduğunu dile getirmişlerdir. Yatırım odaklı nokta atış lobbicilik faaliyetleri ile doğru yatırımların desteklenmesi ve gerçekleştirilmesi gerektiğini ve ilk önce Bilecik kentini baz alan sonrasında diğer ilçelerini de içeren bir tur planı yapılması gerektiği kanaatindedir.

Grafik 4.7 Rekabet Gücü ve Koordinasyon Sorunları Grafiği

Katılımcı Görüşleri ve Önerileri;

- “Herhangi bir alanda başarı elde etmek istiyorsak o alanda ilgisi ve bilgisi olan kişileri yetkili yapmalıyız birinci adım olarak. Etrafında büyük şehirler bulunan küçük bir şehir olarak büyükşehirlere benzemeye çalışırsak turizm nasıl etkilenir diye düşünmeliyiz, orijinali varken taklidi ancak ucuzsa tercih edilebilir” (K1).
- “Her kurum biraz daha bireysel olarak çalışmalarını sürdürüyor. Programlar ortak yapılıyor ama ortak proje anlamında şu an çok fazla çalışmanın olduğunu söyleyemem. Ortak bir platform altında çalışmaların devam etmesi sürdürülebilirlik açısından daha sağlıklı olabilir” (K10).

- “Potansiyel alanlarda girişimcilik ve profesyonel işletmecilik eksikliği nedeniyle kent potansiyelini değerlendiremiyor. Hemen her hizmetin devlet ve kamu kurum/kuruluşları eli ile gerçekleştirilmesi bekleniyor. Kamunun kısıtlı kaynakları ile bunu gerçekleştirmesi zor” (K12).
- “Siyasi kavgayı bırakıp ortak bütçe ve çalışma yapılmalı” (K4).
- “Bilecik kentinde turizmin kent ekonomisine katkı sağlaması için; günübirlik ziyaretler yerine, konaklamalı ziyaretçilerin gelmesi için kamu ve özel sektörün birlikte hareket etmesi gerekir. Ayrıca halkın turizm ekonomisi konusunda eğitilmeli ve bilgilendirilmelidir” (K15).
- “İlk önce Bilecik kentini baz alan sonrasında diğer ilçelerini de içeren bir tur planı yapılmalı daha önce yapıldı ama devam ediyor mu konusunda emin değilim sürdürülebilir bir plan olmalı” (K10).
- “İlk tecrübedeki aksaklıkların ve ihtiyaçların sağlıklı tespit edilmesi ve katılanların geri dönütlerinin dikkate alınması Bilecik turizmine güzel bir alan açacaktır” (K8).

2.4. Tanıtım ve Pazarlama Sorunları

Tanıtım ve pazarlama eksiklikleri Bilecik kent turizminin gelişimini engelleyen önemli faktörlerden biri olarak öne çıkmaktadır. Yapılan görüşmelerde 25 katılımcının tamamı bu başlık altındaki belirli sorunlara değinerek görüş bildirmiştir. (Grafik 4.8)’ de görüldüğü gibi elde edilen bulgular şu şekildedir; Elde edilen bulgular şu şekildedir;

Yapılan görüşmelerde 21 katılımcı, Bilecik kentinin turistik değerlerini geniş kitlelere ulaştıramadığını ve pazarlama yöntemlerinin yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Kent turizminin tanıtım ve pazarlanmasında kamu sektörü, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının birlikte hareket etmeleri gerektiğini vurgulamışlardır.

17 katılımcı, kentin turizmini, dijital pazarlama konusunda yetersiz kaldığını ve sosyal medya platformlarının etkin bir şekilde kullanılmadığını belirtmiştir.

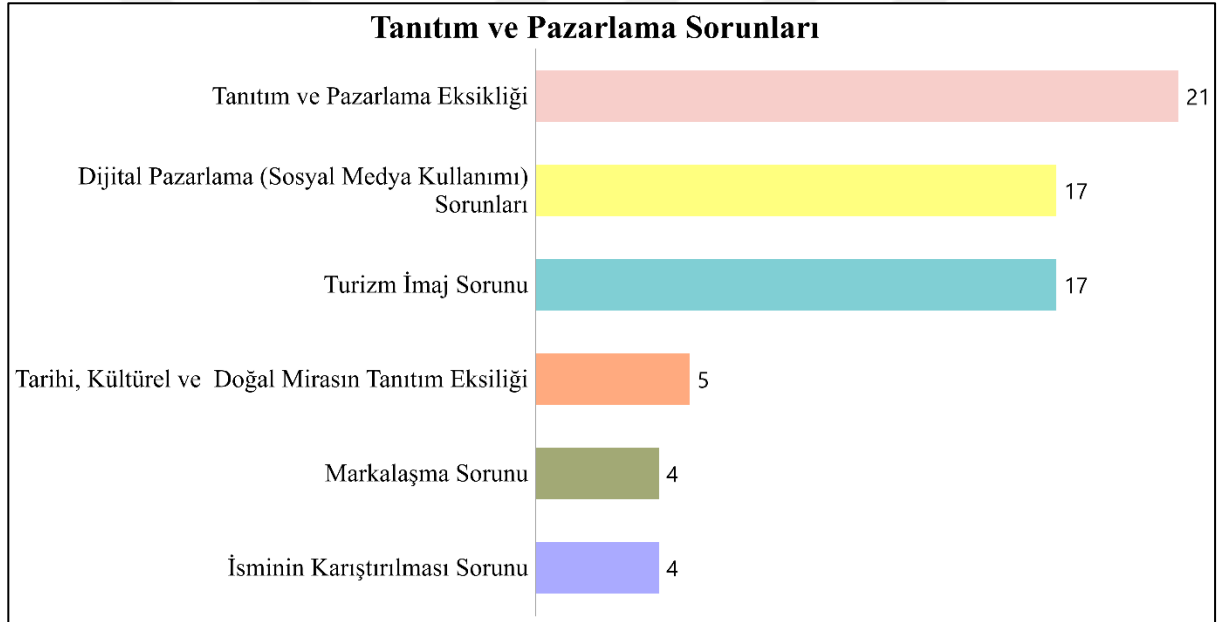
Görüşmelerde Bilecik kentinin turizm imajı hakkında görüşleri sorulduğunda, 17 katılımcı kentin turizm imajı üzerindeki olumsuz bir algı olduğunu belirterek kentin turizm imajını zayıf ve yetersiz olarak görmektedirler. Marka değeri tam olarak oluşmadığını ve var olan turistik değerlerimizi ve potansiyelimizi yeterince değerlendiremediklerini ifade etmişlerdir.

Görüşmelerde 5 katılımcı, Bilecik kent turizminde tarihi, kültürel ve doğal değerlerini tanıtımında eksiklikler olduğunu belirtmiştir. Doğal, kültürel ve tarihi yerlerimizi çok iyi bir

şekilde turiste geçirmek gerektiğini ve güzel ağırlamanın önemini, coğrafi işaretli ürünlerimizin tanıtımının daha etkin yapılmanın gerekliliğini ifade etmiştir.

Görüşmelerde 4 katılımcı, kentin turistik bir markası olmadığını, özgün olmak yerine benzer olmaya çalışıldığını bu yüzden markalaşmada sıkıntılar olduğunu dile getirmektedir. Şehre gelenler konaklama seyahat rotalarında yeme içmek gastronomide ve hediyeleşmede markalaşma olmadığını öne çıkardığını ifade etmektedirler.

Görüşmelerde 4 katılımcı, Bilecik kentinin, isminin karıştırılması sorunu yaşadığını, Urfa (Birecik) ile karıştırıldığını ifade etmişlerdir. Bu karmaşıklığın giderilmesi için bir turizm destinasyonu olarak pazar belirleme, tanıtım, imaj ve markalaşma çalışmalarının yapılması gerekli olduğu bu yüzden de devlet, özel sektör, belediye, STK'lar herkes üzerine düşen görevi yerine getirmesi gerektiği kanaatindedir.

Grafik 4.8. Tanıtım ve Pazarlama Sorunları Grafiği

Katılımcı Görüşleri ve Önerileri;

- “Malı iyi olan kalitesine güvenen bağırmaya ihtiyaç duymaz. Şu anda reklama fazla önem verildiğini düşünüyorum, reklam yapılanla gerçekler uyuşmayınca hayal kırıklığına yol açar. Gerçekten özgün ve kaliteli ürünler ortaya koyarsanız, kaliteli hizmet eder insanları beklediklerinin ötesinde şeylerle bu şehre geldiklerinde karşılaştırırsanız en etkili reklam olur” (K1).
- “İnsanların bu topraklara ne için geldiği önemli Bilecik kentine insanlar tarihi ve kültürel dokuyu hissetmek için gelmektedir. Dolayısıyla çeşitliliği arttırmak için elimizde bir

potansiyel var aslında kuruluşun şehri ögesinin yani tarihi bir şehir ögesinin üzerine bir şeyler eklenebilirse mesela bir Kayı Obası tarzında bir şeyler yapılabilirse belki daha çok insana ulaşılabilir diye düşünüyorum” (K10).

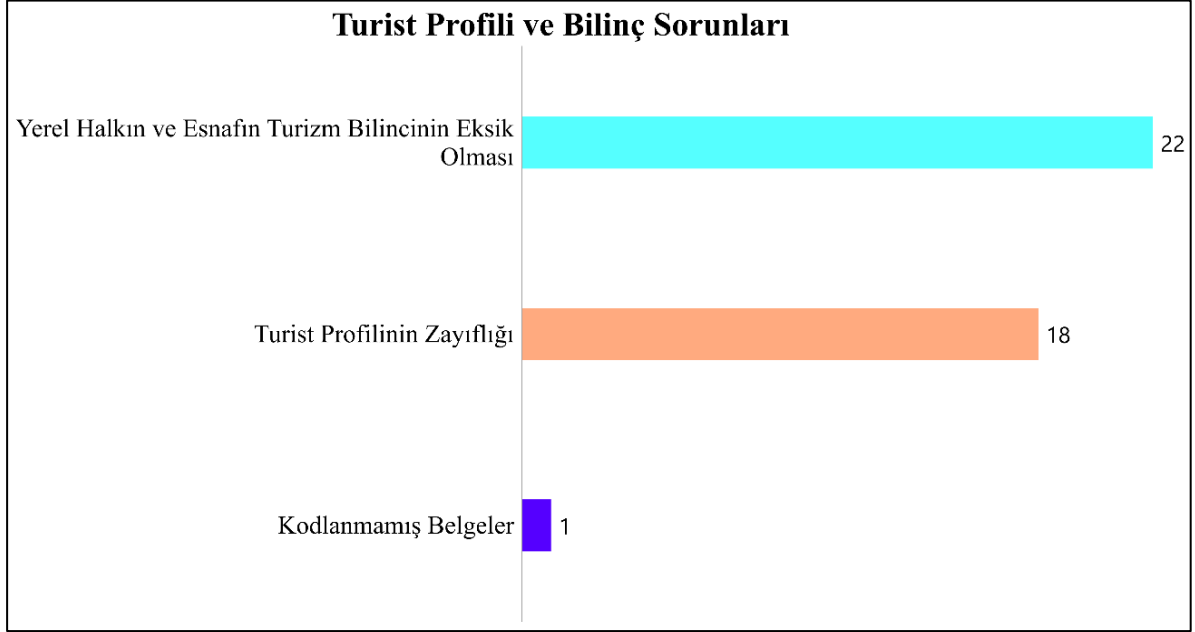
- *“Özellikle sosyal medya bakımından tanıtım noktasının daha çok önem verilmesi gerekiyor” (K6).*
- *“Bilecik denilince turizm imajı yüksek bir il gelmiyor akla ne yazık ki. Bu konuda malzemesi çok fakat açığa çıkartmada eksiği çok” (K22).*
- *“Bence bir strateji yok tanıtım ve pazarlama yetersiz” (K24).*
- *“Dijital ortamlar da yeterince yer almıyor. Zayıf ve yetersiz. İl’in marka değeri tam olarak oluşmuş değil” (K12).*
- *“Bu şehirde kentsel dönüşüm gerçekleştirilmeli tarihi objenin azlığı mazeret değil replikler yapılabilir” (K3).*
- *“Markalaşmada sıkıntılar var şehre gelenler konaklama seyahat rotalarında yeme içmek gastronomide ve hediyeleşmede markalaşma olmadığını öne çıkarıyor” (K21).*
- *“İlimizin ismi bile bilinmiyor. Bursa Bilecik mi yoksa Urfa Birecik mi? diye soruluyor. Bu konuda devlet, özel sektör, belediye, STK’lar herkes üzerine düşen görevi yerine getirmelidir” (K20).*

2.5. Turist Profili ve Bilinç Sorunları

Görüşmelerde Bilecik kent halkının turizme bakış açısını ve turizm bilincini nasıl değerlendirdikleri sorulduğunda (Grafik 4.9)’da görüldüğü gibi elde edilen bulgular şu şekildedir; 22 katılımcı kent halkının turizm bilincinin yeterli olmadığını belirtmiştir. Halkın mevcut turizm potansiyelinin farkında olmadığını, turizme bakış açıları sadece gelir olduğu için yatırım yapmadıklarını bu yüzden de turizmi ekonomik bir katma değer olarak görmediklerini vurgulamıştır. Yaşadıkları kentin doğal, kültürel ve tarihi değerlerini bilmediklerini ve eğitim verilmesi gerektiği kanaatindedir.

Görüşmelerde Bilecik kentini ziyaret eden turist profili hakkında ne düşünüyorsunuz? Turistler genellikle nereden geliyor? Bu profilden memnun musunuz? Turist profilini çeşitlendirmek için neler yapılabilir? Soruları yöneltildiğinde 18 katılımcı genellikle kültür/inanç turizmi odağında tur ve grupların geldiğini, daha çok yakın çevreden; orta ve ileri yaş turistlerin tercih ettiğini belirtmiştir Turizmde büyük bir ivmelenme sağlayamayacak bir

grup olduğunu düşünmektedirler. Çeşitli deneyimler sağlayacak alanların oluşması ile turist kitlesinin genç, genç aile vb. şekilde çeşitlenmesinde etkili olabileceği kanaatindedirler.

Grafik 4.9. Turist Profili ve Bilinç Sorunları Grafiği

Katılımcı Görüşleri ve Önerileri;

- “Kent halkının bilinçli olmadığı için turizme bakış açısı çok olumlu değildir. Ancak halkın bilinç seviyesini arttırmak suretiyle, bu işten ekonomik olarak gelir elde edebileceği anlatıldığı zaman bakış açısı olumlu olabilir. Kent turizminin gelişebilmesi için halkın bakış açısı çok önem arz etmektedir” (K15).
- “Bilinçsiz hareket ediyorlar turizme bakış açısı sadece gelir olduğu için yatırım yapmıyorlar ve turistleri müşteri gözüyle bakıyorlar” (K24).
- “Kent halkının turizm bilincinin yeterli olduğunu düşünmüyorum. Zaten genç nüfus az. Kent merkezinde ve kente bağlı köylerde yaşayan insanlar turizm faaliyetlerinde bulunmuyorlar” (K20).
- “Turizm bilinci zayıf, fırsatları girişimcilikle destekleme potansiyeli yetersiz ancak turizme adapte olabilecek esneklikte. Gelişim potansiyeli var” (K12).
- “Kent halkı turizme karşı çok sıcak fakat bilgisizler böyle bir kültür maalesef Bilecik halkında henüz oluşmadı. Dışarıdan gelen misafirler yalnızca tarihi mekânlara gidip şehirden ayrılması bu kültürün oluşmamasında etkili” (K5).
- “Bilinçsizce hareket etmektedirler çeşitliliği sergilemektense kar peşindedirler ilk önce esnafın yaşadığı yeri tanıması ve sermesi gerekir” (K8).

- “Bilecik’ e konaklamalı olarak gelen turist turlarında gerçekten Çarşı esnafını destekliyoruz. Yöresel yemek, yemek istediklerinde buradaki tesislerin kazanç sağlamasını istiyoruz. Fakat bu kültür Bilecik’te eksik diyebiliriz. Halkın çoğunda ilk defa geldim böyle bir şey mi varmış burada şeklinde bir bakış açısı var. Bilecik’e gelen insanların %70’i sadece Şeyh Edebali Türbesini ziyaret ediyorlar. Bunu eğer biz şehrin farklı noktalarına yayabilir isek hem yerel esnaf burada kazanmış olur hem de halk turizm adına biraz daha bilinçlenmiş olur” (K10).
- “Genellikle kültür turizmini kültürel değerleri sevenler gelmektedir” (K11).
- “İstanbul, Bursa gibi çevre illerden daha çok turist geldiğini düşünüyorum. Bu konuda çok net bir bilgim yok fakat Türbe ziyaretlerinden dolayı orta ve ileri yaş turistlerin daha çok geldiğini düşünüyorum. Genç nüfusun dikkatini çekecek eğlence yerleri aktivite yerleri ve etkinlikler turist profiline çeşitlenmesinde etkili olabilir” (K20).
- “Genellikle kültür/inanç turizmi odağında tur ve gruplar geliyor. Kısıtlı ve turizmde büyük bir ivmelenme sağlayamayacak bir grup olduğunu düşünüyorum. Doğa turizmi odağında çeşitli deneyimler sağlayacak alanların oluşması ile turist kitlesinin genç, genç aile vb. şekilde çeşitlenebileceğini; tarih/kültür turizmini de teknoloji ve deneyim ile destekleyerek gelen kişinin bir daha gelmesini sağlayacak alanların oluşturulması gerektiğini düşünüyorum” (K12).

3. Mülakat Yapılan Kurumların Bilecik Kent Turizminin Gelişimi ve Sürdürülebilirliği İçin Sundukları Çözümler

Katılımcı kurumların Bilecik kent turizminin gelişmesine yönelik önerileri incelendiğinde kentin sahip olduğu doğal, kültürel ve tarihi değerlerin daha etkin bir şekilde turizme kazandırılması gerekliliği üzerinde birleşmektedir. Önerilerde öne çıkan temel temalar; yerel kültürün korunması ve tanıtımı, tematik turizm rotalarının oluşturulması, konaklama altyapısının geliştirilmesi, kadın girişimcilerin desteklenmesi ve sürdürülebilir bir turizm anlayışının benimsenmesidir.

Kent belleği projelerinden tarihi alanların yeniden işlevlendirilmesine kadar uzanan projeler ve öneriler hem sürdürülebilirlik hem de yerel kalkınma perspektifine sahiptir. Ancak bu önerilerin büyük bir kısmı planlama ve uygulama aşamasında yeterli düzeye ulaşamadığı ve bazı projelerin hala hayata geçirilemediği görülmektedir. Bu durum önerilerin yalnızca fikir aşamasında kalmaması için güçlü bir koordinasyon ve kaynak planlamasına ihtiyaç

duyulduğunu göstermektedir. Katılımcıların Bilecik kent turizminin mevcut durumunun gelişimi için önerileri aşağıda verilmiştir.

3.1. Bilecik Kent Turizminin Gelişimi için Önerilen Çözüm Öneriler

Katılımcılara, Bilecik kent turizmini geliştirmeye yönelik mevcut planlarınız var mı? Yoksa sizce neler yapılabilir? Sorusu yöneltildiğinde gelen cevaplar;

- “Kültür ve Turizm alanlarını içeren BEBKA Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Planı(2024-2028), Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünün Bilecik İli Tabiat Turizmi Master Planı var bildiğim kadarıyla” (K1).
- “Doğal tarihi ve kültürel dokuya uygun tematik turizm mekânlarının ve rotalarının oluşturulmasını sağlanarak UNESCO somut olmayan kültürel miras listesinde tescillenmek için çalışmalar yapmak. Coğrafi işaretli ürünlerin sayısını artırmak seyahat acentalarının tur rotalarına Bilecik ili ve ilçelerinin dâhil edilmesini sağlayarak konaklamalı geceleme kalışlar gerçekleştirilmeli” (K2).
- “Var elbette gerek tarihi kültürel gerekse doğal ekstrem sporları gastronomi ve birçok alanda çalışmalar yürütülüyor” (K3).
- “Kent belleği projesi yürütülüyor” (K4).
- “Otel konaklama tesislerin sayıları arttırılmalı, yöresel yemeklerin satışa sunulduğu işletmeler arttırılmalı, yerel ve ulusal düzeyde tanıtımın güçlendirilmesi, mevcut olan tarihi kültürel ve doğal güzelliklerin yenilenmeli” (K5).
- “Turizm çeşitliliğini arttırarak bir palet olarak bütün halinde turistlere sunmak. Kentin eksiklikleri giderilmesi gerekiyor” (K7).
- “Kadınların çalıştığı işletmeler kooperatifler kurulmalı” (K9).
- “Bilecik’te yapılmasını istediğim en değerli projelerden birisi olan Saat kulesinin altından Şeyh Edebalı türbesinin bulunduğu alana kadar uzanan ‘Eski Bilecik Yerleşim Vadisi’ olarak adlandırılan alanın bitki örüsünün kaldırılıp o bölgenin tekrardan böyle turizme kazandırılmasını isterim. Arnavut kaldırımlarının ortaya çıkartılması, insanların o doğal parkurun üzerinde Saat Kulesi’ne kadar o tarihi havayı teneffüs etmesi ve orada bulunan birkaç tane önemli binaların sivil mimari örneklerini tekrardan yapılarak turizme açılması bence değerli olur. Olmasını istediğim diğer şey ise türbenin aşağısındaki vadide kayaların ucuna doğru bir tane cam teras yapılabilir. Sadece onun için bile buraya insanların geleceğini düşünüyorum. Son olarak türbenin hemen karşında Belekoma Kalesi var. Tarihi bir kale yani oraya bir kale görünümünü

kazandırıp oranın tekrardan faaliyete geçirilmesi olabilecek projelerden birisi yani benim düşündüğüm bunlar” (K10).

- *“Edebali vadisi yüzey temizliği yapılarak yeniden hizmete açılması gerekmektedir. Eski halini gösteren fotoğraflar ve korunan kazılar yerinde seyrederek bir yer yapılmalı. Özellikle projesine kadar hatırladığım planda yer aldım bir projeydi hayata geçmedi. Arkeopark yapılabilir Bahçelievler yolunda. Polis okulunun arkasında Batı romanın eski yerleşkesinin neolitik çağ kazısı ortaya çıkarılabilir” (K11).*
- *“BEBKA olarak bu alanda bugüne kadar pek çok çalışma gerçekleştirdik ve gerçekleştirmeye de devam ediyoruz. Kurumsal sitemizdeki çalışmalardan takip edebilirsiniz. (K12).*
- *“Kent konseyi var şu anda plan yok esnaflar ve küçük sanayi siteleri geliştirilmeli” (K13).*
- *“Turistler için konaklama ve mola yerleri yapılmalıdır öncelikle tarihi ve kültürel kalıntılar restore edilmelidir” (K14).*
- *“Bilecik kent merkezi Türkiye’nin en küçük şehirlerinden birisidir. Bilecik Osmanlı Devleti’nin kurulduğu topraklar olması, Milli Mücadele Savaşlarının yapıldığı bölge olması, Kuruluş ve Kurtuluşun şehri olması, Şeyh Edebali Türbesinin kent merkezinde olması kent turizmi için büyük önem arz etmektedir. İlin yetkili ve ilgili kurumları bu avantajları ön plana çıkarmalı ve ilk etapta tanıtıma önem verilmeli ve daha sonra turizm acentaları ile görüşerek kente turlar düzenlenmelidir” (K15).*
- *“Gençlere yönelik aktiviteler yönetilebilir” (K17).*
- *“Sosyal medya kullanımı arttırılmalı festival ve etkinlikler arttırılmalı” (K19).*
- *“Kent ormanı geliştirilmeli” (K25).*

3.2. Bilecik Kent Turizminin Sürdürülebilirliğine Yönelik Öneriler

“Bilecik Turizm ve Geliştirme Yol Haritası’nın sürdürülebilir turizm çerçevesinin daha etkin bir şekilde uygulanabilmesi için TC. Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Türkiye Turizmi Geliştirme Ajansı (TGA) tarafından “Sürdürülebilir Turizm Programı”ndan yararlanılması, Türkiye Sürdürülebilir Turizm Endüstri Kriterleri (TR-I) çerçevesinde Küresel Sürdürülebilir Turizm Konseyi (GSTC) kriterlerine uygun politikaların benimsenmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda, Bilecik turizm endüstrisinin tüm şirketlerinin (konaklama işletmeleri, seyahat acenteleri, tur operatörleri vb.) ortak hareket etmesini sağlamak ve Bilecik için bir destinasyon yönetimini tamamlamayı teşvik etmek, sürdürülebilir turizme ulaşmada yardımcı olacaktır”(Gülcan, Sakal, Karaçar, Karacaoğlu, 2023: 9).

Kurumlara göre Bilecik kent turizminin sürdürülebilir olması için ileri sürülen öneriler;

- *“Bilecik Valisi öncülüğünde güzel bir organizasyon yapıldı ve Endroobil 365 Ekstrem Park Bilecik etkinliği yapıldı. Bence önemliydi çünkü bir günden fazla süren ve konaklamayı gerektiren bir etkinlik, ve rakamların gösterdiği yöne giden motorsikletlileri dışlamadan onlara uygun bir alan açmak güzel bir vizyon başlangıcıydı. Bundan sonraki senelerde geleneksel hale getirilmesi ve ilk tecrübedeki aksaklıkların ve ihtiyaçların sağlıklı tespit edilmesi ve katılanların geri dönütlerinin dikkate alınması Bilecik turizmine güzel bir alan açacaktır” (K1).*
- *“Kent turizminin sürdürülebilir olması için ildeki kurum ve kuruluşların işbirliği içinde çalışması gerekmektedir” (K2).*
- *“Turizm alanında planlanan tüm unsurlar bir an önce hayata geçirilmesi şart” (K3).*
- *“Siyasi kavgayı bırakıp ortak bütçe ve çalışma yapılmalı” (K4).*
- *“Otel konaklama tesislerin sayıları arttırılmalı, yöresel yemeklerin satışa sunulduğu işletmeler arttırılmalı, yerel ve ulusal düzeyde tanıtımın güçlendirilmesi, mevcut olan tarihi kültürel ve doğal güzelliklerin yenilenmesi” (K5).*
- *“Bilecik şehrimizde sürdürülebilirlik açısından sürekli kendini yenileyen müzeler farklı sergiler ve yeni turizm noktalarının oluşturulması gerekiyor” (K6).*
- *“Öncelikli olarak kent alan başkanlığı olarak ilan edilmeli ve yeni projeler ile desteklenmeli” (K7).*
- *“Destinasyonu çeşitlendirme turistik tanıtım konaklama vesaire sürekli olarak yenilenmeli Osmanlı’nın ilk yerleşim yeri olarak ön plana çıkarma üzerine durulmalı” (K9).*
- *“Kamu-Özel sektör Birlik olmalı kişiye bağlı değil komisyon ekip vesaire olmalı ve sürekli çalışması gerekiyor aktifliği olması gerekiyor” (K11).*
- *“Plan, program ve stratejilere uyularak, tüm kurumların iş birliği içinde yapacağı hamleler sürdürülebilirliği ve değerlerin korunarak gelişmesini sağlayacaktır” (K12).*
- *“Turizm müdürlüklerinin medya işbirliği olmalı medya kanalı olmalı belediye kurmalı vali kurmalı sivil toplum güçleri olmalı” (K13).*
- *“Kent turizmi sürdürülebilir olması için sosyal, kültürel ve ekonomik olarak geniş etkinlikler ve tanıtım yapılarak sağlanabilir. Sürdürülebilir olması için Konaklama, yeme-içme, eğlence ve diğer ihtiyaçların kesintisiz olarak devam etmesi gerekir” (K15).*

- “Her yıl düzenlenebilecek festival yarışma. Seyir terası- milli parklar. Şehrin özel okul hastane vesaire alanlarda gelişmesi. Şehir merkezinde alışveriş merkezi olması. Bilecik gastronomisi geliştirilmesi ve açılması alınabilecek tedbirler arasında olabilir” (K16).
- “Var olan kültürel varlıkların iyileştirilmesi, çeşitliliğin arttırılması, alt yapının geliştirilmesi, tanıtım ve pazarlamanın geliştirilmesi, yatırımlar arttırılmalı, halk bilinçlendirilmeli, esnaf ve istekli bilinçli olmalı” (K17).
- “Sosyal hayatı hareketlendirecek çalışmaların yapılması gerekiyor” (K20).
- “Çok iyi bir planlama ve tüm paydaşların işbirliği içinde çalışması gerekmektedir” (K21).
- “Şehrin doğal yapısını bozmadan koruma altına alarak City Slow tarzında gelişme yolu” (K22).
- “Faaliyet sayısının artırılması en büyük tedbirdir” (K23).
- “Bütün çeşitliliği bir arada sunmak gerekiyor ve tanıtım ilk olarak türbeden başlayıp Bahçelievler kazısına kadar çıkmalı” (K24).
- “Destinasyonların düzenlenip ortaya çıkarılması gerekiyor” (K25).

Bilecik kentinin turizminin sürdürülebilirliği için çeşitli kurum ve kuruluşlardan elde edilen öneriler doğrultusunda çok yönlü bir yaklaşım benimsenmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Öncelikle yerel kurumlar ve sivil toplum kuruluşları arasında koordineli bir şekilde iş birliği yapılması büyük bir önem arz etmektedir. Kurumsal yapıların birlikte hareket etmesi planlama ve uygulama aşamalarında etkinliği arttıracaktır. Siyasi, sosyal ve ekonomik faktörlerin ortak bir vizyon ile ele alınması kentsel turizmin sürdürülebilirliğine katkı sağlayacaktır.

Bilecik kentinin tarihi kültürel ve doğal mirasının korunması ve tanıtılması büyük önem taşımaktadır. Özellikle kent kimliğini yansıtan dokuların geleneksel yapılar ile birlikte korunarak yenilenmesi ve kültürel değerlerin hem müzeler aracılığı ile hem de düzenli etkinlikler vasıtasıyla gelecek nesillere aktarılması önerilmektedir. Gastronomi turizmini yerel lezzetleri tanıtarak ve satışını yaparak desteklenmek, Festival, yarışma gibi kültürel etkinliklerin geliştirilmesi, şehir hayatının hareketlendirilmesi ve çeşitliliğin arttırılması hem yerel halkın turizme katkısını arttıracak hem de ziyaretçi çeşitliliğini geliştirecektir. Altyapı gelişimi, sosyal alanların çoğaltılması, ulaşım ve konaklama alanlarının iyileştirilmesi gibi yapısal düzenlemeler ile birlikte turistik ürün çeşitliliğinin arttırılması ve doğal yapının korunarak planlı gelişim sağlanması da sürdürülebilir turizm hedefleri arasında yer almaktadır.

4. SWOT Analizi

Tablo 4.1. Bilecik Kentinin Kurumsal Görüşler Üzerinden SWOT Analizi

Bilecik Kentinin Kurumsal Görüşler Üzerinden SWOT Analizi	
Güçlü Yanları	Zayıf Yanları
• Coğrafi konumu • Tarihi, Kültürel ve Doğal kaynakların zenginliği • Zengin bir turizm potansiyeli olması • Kuruluşun ve kurtuluşun şehri olması • Osmanlı devletinin bu topraklarda kurulması • Şeyh Edebalı Türbesinin olması	• Konaklama imkânların tür sayı ve kalite bakımından yetersizliği. • Yemek Kültürünün yansıtılamaması • Çevresel Tahribat veya plansız yapılaşma. • Hediyelik Eşya satım alanlarının olmaması • Kente özgün aktivitelerin ve işletmelerin eksikliği • Alternatif turizm eksikliği • Alt yapı eksikliği • Tanıtım ve pazarlama eksikliği • Otopark sorunu • Halkın ve esnafın bilinçsizliği • Gününbirlik turizmin olması
Fırsatlar	Tehditler
• Tarihi dönem dizilerinin etkisiyle Bilecik kentine karşı merak duygusu gelişmesi • Coğrafi işaretli ürünlerin olması • Doğal, Tarihi ve kültürel miraslarını kullanabilme imkanının olması • Kente özgü ve tarihten gelen yemek reçetelerini kullanabilme • Kente özgü tur rotası oluşturabilme imkânı • BEBKA' nın düzenlediği projeler	• Çevre sorunları (altyapı eksikliği, çarpık kentleşme) • Sürdürülebilir turizmin olmaması • Yatırım eksikliği • Paydaş Birliği ve Koordinasyon eksikliği • Turizm etkinliklerinin ve işletmelerin sadece bir alana odaklı faaliyet göstermesi • Çevresindeki Eskişehir ve Bursa gibi özellikleri büyük şehirlerle turizm rekabeti. • Kentin turizm imajını yeterince ortaya koyamaması • Özgün olmak yerine benzer olmaya çalışması

4.1. Bilecik Kent Turizminin Güçlü ve Zayıf Yönleri Üzerine Kurumsal Görüşler

Katılımcılar genel olarak Bilecik kentinin coğrafi konumu, tarihi geçmişi, doğal ve kültürel kaynakların zenginliğine değinerek şehrin zengin bir turizm potansiyeli olduğunu vurgulamışlardır. Özellikle Bilecik kentinin “Kuruluşun ve kurtuluşun Şehri” olarak anılması Osmanlı Devleti’nin bu topraklarda kurulması ve Şeyh Edebalı Türbesi gibi önemli tarihi

yerlere sahip olması, kentin güçlü turizm unsurları olarak gösterilmiştir (Tablo 4.1). Bu bağlamda bazı kurumların konuya ilişkin görüşleri şu şekildedir:

- *“Bilecik bugün gerçekten Türkiye Coğrafyası içerisinde önemli şehir. Belki birçok kişi Bilecik’ in tarihi değerini bilmiyor ama biz bahsederken Kuruluş ve Kurtuluşun şehri olarak bahsediyoruz. Hem tarihte Türklerin kurmuş olduğu 16. Türk İslam devletinin kurulduğu yerdir. Hem de 1921 ve 1922 yıllarında; o milli mücadele döneminde Yunan askerlerine karşı çok önemli mücadeleler verilmiştir. Bilecik’te özellikle 1. İnönü 2. İnönü muharebeleri, Metris Tepe ve Sakarya Büyük Taarruz Meydan savaşlarının büyük bir bölümü Bilecik’te geçmektedir. O yüzden tarihi anlamda Bilecik gerçekten çok önemli değerlere sahiptir. Osmanlı devletinin manevi kurucusu Şeyh Edebali Hazretlerinin türbesinin burada bulunması inanç Turizm açısından önemli bir yere sahiptir. 1921-1922 yıllarında şehrimiz yapıp yıkıldığı için tarihi eser bakımından eserlerimiz zarar görmüştür. Doğal Turizm olarak da insanların Trekking yapabileceği yürüyüş yapabileceği yerler var. En yakın örneği Pelitözü Göl Parkı’dır”(K10).*
- *“Küçük bir il olmakla beraber iyi bir turizm potansiyeli var. Tarihi ve kültürel değerlerine ek, el değmemiş denebilecek zengin bir doğaya sahip oluşu ve bu değerini böyle gelişmiş bir bölgede koruyabilmiş olması önemli bir değerdir” (K12).*
- *“Bilecik doğal, tarihi ve kültürel kaynakları ile önemli turizm potansiyeline sahip bir ilimizdir. Türkiye’nin 4 coğrafi bölgesinde yer alan tek şehir olması, üç farklı iklim tipinin görülmesine neden olmaktadır. Bu durumda tarımsal, ekolojik ve doğal kaynak çeşitliliğine yol açmaktadır. Ayrıca konumu itibari ile kuruluş ve Kurtuluşun şehri olmuştur” (K20).*

Kurumlar genel olarak Bilecik kentinin turizm açısından çeşitli zayıf yönleri sahip olduğunu belirterek bazı önemli eksikliklere dikkat çekmişlerdir. Katılımcılar özellikle konaklama imkânlarının yetersizliğini, yerel mutfak kültürünün yeterince yansıtılamamasını ve kente özgü turistik aktivitelerin eksikliğini turizmin zayıf yönleri arasında göstermektedir. Bu bağlamda bazı kurumların konuya ilişkin görüşleri şu şekildedir:

- *“Herhangi bir alanda başarı elde etmek istiyorsak o alanda ilgisi ve bilgisi olan kişileri yetkili yapmalıyız birinci adım olarak. Etrafında büyük şehirler bulunan küçük bir şehir olarak büyükşehirlerle benzemeye çalışırsak turizm nasıl etkilenir diye düşünmeliyiz, orijinali varken taklidi ancak ucuzsa tercih edilebilir” (K1).*

- “Turistler geldikleri zaman Bilecik’in özellikle yöresel yemeklerini yemek istiyorlar Yani bu tarz şeylerin bence daha da geliştirilmesi lazım. Bununla alakalı çalışmalar var ama yeterli mi dersiniz Bence değil” (K10).
- “konaklama alanları ve hizmet yetersiz. Mevcut oteller ise kalitesiz barınma alanı yok” (K18).
- “Gruplara hitap edecek aktivitelerin olduğu konaklama yok. Yeme içme konusunda yöreye özgü geceler düzenlenmeli. Örneğin ahilik kültürü gibi veya Bilecik yöresel etkinlikleri ve dansları yapılabilir” (K21).
- “Yemek içmek örf ve adetlere göre ağırlama eksik. Halı dokuma atölyesi olmalı. Özellikle o İpek fabrikasında. Konaklama sektöründe sıkıntı var. Oteller dışında tarihi ve kültürümüzü yansıtan kalınacak ahşap evler ve bu evlerde sıra geceleri olmalı. Bilecik’e özgü etkinlikler olmalı. Hamam kültürü yeniden canlandırmalı ” (K24).

Katılımcılar tarafından çevresel tahribat ve plansız yapılaşma, altyapı eksiklikleri, alternatif turizm çeşitlerinin geliştirilememesi ve hediyelik eşya satış noktalarının bulunmamasını Bilecik kent turizminin gelişimini engelleyen diğer faktörler arasında gösterilmektedir.

- “Yiyecek içecek tuvalet hediyelik eşya noktalarında büyük eksiklikler var” (K7).
- “Şehir merkezi estetik bir mimariye sahip değil. Büyük bir köy gibi duruyor. Kentsel dönüşüm iyi değerlendirilemedi. Çarpık bir kentleşme oldu. Trafikte büyük sorun. İlk başta bu konuda projeler yapılması gerektiğini düşünüyorum” (K13).
- “Alternatif turizm eksikliği bulunmaktadır.” (K16).

Katılımcılar tanıtım ve pazarlama stratejilerinin eksikliğine, otopark sorununa aynı zamanda halkın ve esnafın turizm bilincinin düşük olmasına değinerek turizmin gelişimini olumsuz etkileyen unsurlar olarak öne çıkarmaktadırlar. Turizmin büyük ölçüde günübirlik ziyaretlerle sınırlı kalması sürdürülebilir bir turizm yapısının oluşmasını zorlaştıran önemli bir zayıf yön olarak göstermektedir. Bu konuya dikkat çeken bazı kurumların görüşleri şöyledir:

- “Tanıtım ve pazarlamasında yapılan çalışmalar var yeterli değil özellikle ilin isminin pek bilinmemesi sebebiyle bir turizm destinasyonu olarak pazar belirleme tanıtım imaj ve markalaşma çalışmalarına ağırlık verilmesi gerekmektedir. Çarpıcı yerel logo ve slogan geliştirmek, yerel marka el sanatları ürünleri vb. ürünler oluşturmak gereklidir” (K2).

- “Otopark sorunu var çözülmeli” (K10).
- “Bilecik kentinde turizmin kent ekonomisine katkı Sağlaması için; günübirlik ziyaretler yerine, konaklamalı ziyaretçilerin gelmesi için kamu ve özel sektörün birlikte hareket etmesi gerekir. Ayrıca halkın turizm ekonomisi Konusunda eğitilmeli ve bilgilendirilmelidir” (K15).
- “Esnaf gelseler de olur gelmeseler de kafasında” (K19).

4.2. Bilecik Kent Turizminin Fırsat ve Tehditleri Üzerine Kurumsal Görüşler

Bilecik kent turizmi açısından önemli fırsatları bulunmaktadır. Katılımcılar genel olarak son yıllardaki tarihi dönem dizilerine olan ilgiyi vurgulayarak, kentin tarihi ve kültürel mirasını tanıtmaya açısından önemli bir fırsat sunduğunu ifade etmektedir (Tablo 4.1). Bu bağlamda bazı kurumların konuya ilişkin görüşleri şu şekildedir:

- “Bilecik’te 2016 ve 2017 yıllarından sonra çekilen tarihi dizilerden dolayı insanların bu bölgeye olan merakı artmıştır. İnsanlar Diriliş Ertuğrul, Kuruluş Osman gibi dizileri izledikten sonra bu topraklara gelip Aslında onları görebileceğini hayal ettiler. Dolayısıyla at binme, ok atma ya da yöresel kıyafet giyme gibi etkinliklerin yapılabileceği bir platformun kurulmalı ” (K2).

Katılımcılar Bilecik kentinin coğrafi işaretli ürünleri, kente özgü yemek reçeteleri ve el sanatları gibi kültürel değerlerinin olması kentte turizmin gelişmesine yardımcı olabileceği kanaatindedir. Bu bağlamda bazı kurumların konuya ilişkin görüşleri şu şekildedir:

- “Coğrafi işaretli ürünlerimizin tanıtımının daha etkin yapılması sağlanmalı. S.S. Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifinin yaptığı coğrafi işaretli Çukurören biberli reçelin tanıtımının yapılması desteklenmeli” (K22).
- “Keklik üretim ve tüketimi yapılmalı. Bilecik’e özgü bir yemek nohutlu mantı üretimi yapılmalı. Bilecik yemeklerine dair ayrı işletme açılabilir. Üniversitemizin öğrencileri okuduğu şehrin tarihi ve kültürünü yansıtan etkinliklerde aktif olmalı” (K24).

Katılımcılar doğal, tarihi ve kültürel miraslarını kullanma imkânını alternatif turizm türlerinin sürdürülebilir bir şekilde verimli olabilmesine olanak sağlarken kente özgü tur rotası oluşturabilme imkânının ise özgün bir deneyim fırsatı sunabileceği kanaatindedir.

- Doğal tarihi ve kültürel dokuya uygun tematik turizm mekânlarının ve rotalarının oluşturulmasını sağlanarak UNESCO somut olmayan kültürel miras listesinde

tescillenmek için çalışmalar yapmak. Coğrafi işaretli ürünlerin sayısını artırmak seyahat acentalarının tur rotalarına Bilecik ili ve ilçelerinin dâhil edilmesini sağlayarak konaklamalı geceleme kalışlar gerçekleştirilmelidir” (K2).

Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı’nın (BEBKA) projeleri ve Bilecik İli Tabiat Turizmi Master Planı gibi projeler, turizm altyapısını güçlendirmeye yönelik hizmetler sunarak sürdürülebilir hizmete ve bölgesel yatırıma teşvik etmektedir. Katılımcılar bu projelerin turistik değerlerin daha etkin bir şekilde kullanılması için önemli bir fırsat olarak görmektedir.

- *“Kültür ve Turizm alanlarını içeren BEBKA Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Planı(2024-2028). Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünün Bilecik İli Tabiat Turizmi Master Planı Var bildiğim kadarıyla”(K1).*

Katılımcılar Bilecik kent turizminin sürdürülebilir turizmin olmamasını, yatırım eksikliğini ve koordinasyon eksikliğini önemli tehditler arasında görmektedir. Ayrıca Turizm etkinliklerinin ve işletmelerin sadece bir alana odaklı faaliyet göstermesini ve çevresindeki Eskişehir ve Bursa gibi özellikleri büyük şehirlerle turizm rekabet etmek zorunda kalmasını kentin turizmde gelişmesini sınırlayan özellikler olarak görülmektedir. Kentin turizm imajını yeterince ortaya koyamaması ve özgünlükten ziyade benzer olma çabası önemli tehditler arasında değerlendirilmektedir.

- *“Son olarak şunu belirtmek isterim özellikle kültür ve turizmde negatif dışsalıkları hesaba katmak önemlidir. Bilecik’te her şeyi bir kaba koymak iyi bir şeymiş gibi yaklaşan eğilimler var ve zaman zaman da etkili oluyorlar, o da olsun bu da olsun gibi bir yaklaşım ama aslında sağlıklı olan o varsa bu olmazdır. Somut bir örnek olarak Pelitözü Gölet’ini verebilirim, Pelitözü Göletti hem konaklama mekânları, hem düğün yapılan evlenme mekânları, hem yeme içme mekânları, hem aileler için piknik alanları, hem balıkçılık, hem kampçılık, hem yürüyüş, hem spor, hem gençler için tiyatro, hem karavan alanları vb. içeriyor bu kadar hem bir arada olmaz. Bu aktiviteleri birbirleriyle olan ilişkileri dikkate alarak başka göletlerle paylaştırmanın daha sağlıklı olacağı kanaatindeyim” (K1).*
- *“Bürokratlar arasında birlik beraberlik sağlanmalı” (K9).*
- *“Çevre illerin yakınlığı dezavantajını yaşamaktadır” (K11).*
- *“Bizim (BEBKA) tarafımızdan da olmak üzere hazırlanan pek çok strateji ve marka kent çalışması var Bilecik için ancak bunlar organize bir şekilde uygulanamıyor. Özellikle böyle küçük bir ilde tüm kurumların iş birliği halinde olması çok önemli” (K12).*

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma kapsamında Bilecik kent turizminin mevcut durumu, karşılaştığı temel sorunlar ve çözüm yolları detaylı biçimde ele alınmıştır. Yapılan görüşmeler ve analizler kentin sahip olduğu zengin kaynaklarına rağmen bu potansiyelin yeterince değerlendirilemediğini ortaya koymaktadır. Elde edilen bulgular doğrultusunda turizmin gelişimine engel olan unsurlar belirlenmiş ve Bilecik'in sürdürülebilir bir turizm destinasyonu haline gelmesi için stratejik öneriler geliştirilmiştir.

Bilecik Kent turizminin mevcut durumu sorunları ve çözüm önerileri nelerdir araştırması sonucunda MAXQDA analizine göre; Bilecik kentinin zengin tarihi ve kültürel geçmişi turizmin temel taşı olarak öne çıkmaktadır. Yapılan mülakat görüşmelerinde kentin mevcut durumunda; tarihi, kültürel ve doğal kaynaklarının çokluğuna değinilerek turizm açısından çok güçlü bir potansiyeli olduğu vurgulanmaktadır. Osmanlı devletinin kuruluş yeri olması, milli ve dini figürlerin varlığı ve doğal kaynakların zenginliği kentin özgün bir turistik kimlik oluşturmaya olanak tanımaktadır. Fakat kurumlara; Bilecik kentinin mevcut durumunda turizm potansiyelini yeterince değerlendirebiliyor mu sorusu? Yöneltildiğinde, 25 katılımcıdan sadece 3 kişi kentin bu potansiyelini daha yeni yeni iyi değerlendirebildiğini düşünmektedir. Dolayısıyla Bilecik kentinin turizm potansiyeli yüksek olsa da mevcut durumda bu potansiyelin yeterince değerlendirilemediği görülmektedir.

Görüşmelerde Bilecik kentindeki mevcut turizmde karşılaşılan sorunlar sorulmuştur. Elde edilen veriler doğrultusunda kentin mevcut turizmini etkileyen 24 tane temel sorun alanı ortaya çıkmıştır. Bu sorunlar belirlenmiş 5 ana başlık altında toplanmıştır. Elde edilen verilere göre;

Altyapı ve hizmet sorunları incelendiğinde; nitelikli tesislerin, hediyelik eşya satın alma yerlerinin, kente özgü yöresel yemek yeme yerlerinin olmaması ve konaklama yerlerinin tür sayı ve kalite bakımından yetersiz olması sürdürülebilir bir çekim gücü oluşturmayı zorlaştırmakla birlikte turistlerin memnuniyetini ve kentte kalış sürelerini de olumsuz etkilemektedir. Turistik destinasyonlar etrafındaki çarpık kentleşme, otopark ve ulaşım gibi altyapı sorunları turistlerin rahat ve keyifli vakit geçirmesini zorlaştırarak kenti deneyimleme düzeyini düşürmektedir.

Turizm deneyimi ve çekicilik ile ilgili sorunlar incelendiğinde; turizm deneyimi ve çekiciliğini artıracak unsurların yeterince geliştirilememesi Bilecik kentinin turizm potansiyelinin tam olarak değerlendirilememesine neden olmaktadır. Dolayısıyla kentin turistik

cazibesinin zayıf kalmasına yol açmaktadır. Ziyaretçilere sunulan organize tur rotalarının yetersiz olması turizm deneyimini sınırlamaktadır. Alternatif turizm türlerinin eksikliği ise özellikle her yaş grubuna hitap eden faaliyetlerin oluşmasını engelleyerek kenti belirli bir yaş grubuna hitap eden sınırlı bir destinasyon haline getirmektedir. Doğal, tarihi ve kültürel kaynaklar Bilecik kent turizmin temel taşları olmasına rağmen bu kaynakları etkin bir şekilde kullanılamaması sürdürülebilir turizm anlayışının gelişmesini engellemektedir. Bu durum hem yerel halkın turizmden elde edebileceği ekonomik faydaları kısıtlamakta hem de kentin turizm kimliğinin güçlenmesini zorlaştırmaktadır.

Tanıtım ve pazarlama sorunları incelendiğinde; Tanıtım ve pazarlama eksikliği, kentin turizm imajının zayıf kalmasına yol açarken dijital pazarlama stratejilerinin yetersizliği de turizmin geniş kitlelere ulaşmasını engel olmaktadır. Markalaşma sorunu kentin turistik kimliğinin oluşmasını zorlaştırarak rekabet gücünün azalmasına neden olmaktadır. Ayrıca tarihi, doğal ve kültürel mirasının etkin bir şekilde tanıtılamaması ve kentin isminin başka şehirlerle karıştırılması; turizmde hak ettiği bilinirliğe ulaşmasını zorlaştırmaktadır. Bu nedenle güçlü bir tanıtım ve pazarlama stratejisi geliştirilerek dijital mecralar da etkileyici tanıtımlar yapılmalıdır. Güçlü bir marka kimliği oluşturularak Bilecik kentinin turistik değerleri daha geniş kitlelere ulaştırılmalıdır.

Rekabet gücü ve koordinasyon sorunları incelendiğinde; yetersiz planlama ve yerel yönetim stratejilerindeki eksiklikler kentin turizm gelişimini yönlendirecek uzun vadeli bir vizyonun oluşturulmasında engel oluşturmaktadır. Rekabet gücünün zayıflığı etrafındaki gelişmiş destinasyonlardan daha geri planda kalmasına ve turist çekmede zorluk yaşamasına neden olmaktadır. Ayrıca günübirlik turizmin ağırlıkta olması hem turistlerin kentte kalma sürelerini ve konaklama sürelerini etkilemekte hem de turizm gelirini ve yerel ekonomiye katkıyı sınırlamaktadır. Uzun vadeli ve sürdürülebilir planların olmaması doğal, tarihi ve kültürel değişimin korunmasını zorlaştırırken turizm potansiyelinin de zamanla kaybolmasına neden olabilmektedir. Yatırım eksikliği, turistik altyapı ve hizmet kalitesinde düşüşe neden olmaktadır. Son olarak koordinasyon eksikliği ise turizm sektöründeki kişilerin iş birliği içerisinde olmasını engelleyerek turizmin bütüncül bir şekilde gelişmesine engel olmaktadır.

Kentin turist profili ve bilinç sorunları incelendiğinde; turistik çekiciliğinin zayıflığı ve turizm çeşitliliğinin gelişmemesinden kaynaklı belirli bir turist kitlesine hitap etmesine yol açarak ziyaretçi profilinin dar olmasına neden olmaktadır. Halkın ve esnafın bilinçsizliği kaliteli hizmet sunumunu olumsuz etkiler turizm imajının zayıflamasına ve sürdürülebilir

gelişimini sekteye uğratmaktadır. Dolayısıyla turizmden yeterince fayda sağlanamamasına neden olmaktadır.

Yapılan görüşmeler sonucunda Bilecik kent turizminin gelişimi için öne çıkan temel tedbirler şu şekilde özetlenebilir;

Tarihi ve kültürel mirasın Korunması ve Tanıtılması

- Osmanlı ve Klasik Dönem ile ilgili arkeolojik kazılar yapılmalıdır.
- Bahçelievler yerleşmesi bir arkeoparka dönüştürülmelidir.
- Bilecik kentinin eski yerleşim yerinin olduğu vadide yüzey temizliği yapılarak Arnavut kaldırımları ve sivil mimari örnekleri ortaya çıkarılarak canlandırılmalı ve turizme açılmalıdır.
- Kent Belleği Projesi ile tarih bilinci güçlendirilmelidir.
- UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi için kentte çalışmalar yapılmalıdır.
- Coğrafi işaretli ürünlerin sayısı artırılmalıdır.

Turizm Altyapısının Güçlendirilmesi

- Nitelikli konaklama tesisleri yapılmalıdır.
- Kent Ormanı geliştirilerek doğa turizmi desteklenmelidir.
- Turistik cazibe noktaları değerlendirilmelidir. Örneğin cam terası yapılmalıdır.

Turizmin Çeşitlendirilmesi ve Pazarlaması

- Alternatif turizm türleri ve etkinlikleri çoğaltılmalıdır.
- Turizm rotaları oluşturularak seyahat acentalarıyla iş birliği yapılmalıdır.
- Gastronomi turizmi güçlendirilmelidir.
- Kentteki doğal, tarihi ve kültürel değerler turizm alanında iyi değerlendirilmeli medya tanıtımı ile turizmde bilinirliği artırılmalıdır.
- Gençlere yönelik turizm faaliyetleri düzenlenmelidir.

Yerel Ekonomiye Katkısının Arttırmak

- Kentte turizm için Kadın kooperatifleri ve yerel işletmeler desteklenmeli
- Esnaflar ve küçük sanayi siteleri turizmde geliştirilerek entegre edilmelidir.

Mevcut Kurumsal ve Stratejik Çalışmalar

- Kent Belleği Projesi yürütülmektedir.
- BEBKA 2024-2028 Kalkınma Planı bulunmaktadır.
- Bilecik İli Tabiat Turizmi Master Planı bulunmaktadır.

Sonuç olarak; Bilecik kentinin turizminin gelişmesi için birçok fikir ve öneri bulunmaktadır. Bilecik kent turizminin mevcut durumu, sorunları ve çözüm önerilerine dair bulgular incelendiğinde kurumların kentin gelişimine dair engel oluşturan tüm unsurların bilincinde olduğu gözlemlenmektedir. Fakat çözüm önerileri ve planları incelendiğinde kurumların birbirilerinden bağımsız hareket ettiklerinden kaynaklı turizm alanında bütüncül bir yaklaşım gösterilemediği ortaya çıkmaktadır. Bu durum turizmin gelişimini de yavaşlatmaktadır. Kurumsal düzeyde çeşitli çalışmaların birlikte yapıldığını fakat uygulamaya geçirilmeyen projelerin olduğu görülmektedir. Var olan planların hayata geçirilmesi, turizm çeşitliliğinin geliştirilmesi, gençlere yönelik projeler ve kadın girişimciler arttırılmalıdır. Ayrıca Bilecik kentinin mevcut turizminin gelişimi için kurumlar arası koordinasyonun sağlanması ve ortak bir platform altında önemli adımlar atılması gerekmektedir.

Yapılan görüşmeler sonucunda Bilecik kent turizminin sürdürülebilirliği ile ilgili ileri sürülen temel tedbirler şu şekilde özetlenebilir;

1. Kurumsal ve Sektörel İş Birliği

- Kamu ve özel sektör birlikte hareket etmeli, kararlar bireysel değil kurumsal bazda alınmalı ve sürekli faaliyet gösteren bir komisyon kurulmalıdır.
- Belediyeler, Valilik, STK'lar ve turizm profesyonelleri arasındaki koordinasyon güçlendirilmelidir.
- Turizm alanında planlanan projelerin bir an önce hayata geçirilmesi sağlanmalıdır.

2. Tanıtım ve Pazarlama Stratejileri

- Bilecik'in turistik çeşitliliği bir arada sunulmalı ve tanıtım Osmanlı'nın ilk yerleşim yeri olması vurgusuyla yapılmalıdır.
- Medya iş birliği güçlendirilerek belediye ve valilik tarafından bir medya kanalı oluşturulmalıdır.
- Yerel ve ulusal düzeyde tanıtım çalışmaları arttırılmalı, festivaller ve etkinlikler geleneksel hale getirilmelidir.

3. Turizm Altyapısının Geliştirilmesi

- Konaklama tesislerinin sayısı arttırılmalı, özellikle butik oteller ve alternatif konaklama alanları geliştirilmelidir.
- Tarihi binalar restore edilmeli, var olan turistik alanlar yenilenmelidir.
- Bilecik kentinde gastronomi turizmi geliştirilmeli ve yöresel yemeklerin sunulduğu mekânlar arttırılmalıdır.
- Sosyal ve kültürel hayatı canlandıracak etkinlikler organize edilmelidir.

4. Sürekliliği Sağlayacak Stratejiler

- Kentin doğal yapısı bozulmadan koruma altına alınarak “Cittaslow” benzeri bir kalkınma modeli benimsenmelidir.
- Turizm alanında planlanan projelerin hayata geçirilmesi için uzun vadeli stratejik planlamalar yapılmalıdır.
- Turizm bilinci oluşturmak için halk ve esnaf bilgilendirilmelidir.
- Siyasi ve kurumsal ayrılıklardan uzak, ortak bir vizyon belirlenerek turizmin gelişimi için ortak hareket edilmelidir.

Bilecik kent turizminin sürdürülebilir olması için bütün paydaşların iş birliği yapması daha sonrasında tespit edilen tüm sorunların giderilmesi yolunda bir strateji izlenmesi gerekmektedir. Daha sonrasında turizm alanında planlanan projelerin bir an önce hayata geçirilmesi sağlanmalıdır. Bu doğrultuda şehrin turizmde verimliliğini artırılması ve uzun vadeli bir kalkınma modelinin oluşturulması Bilecik kentinin turizmde önemli bir destinasyon haline gelmesine katkı sağlayacaktır.

Bilecik kentinin mevcut turizmi üzerine kurumsal değerlendirmelerin SWOT analiz sonuçlarına göre;

Bilecik kenti coğrafi konumu ve sahip olduğu tarihi, kültürel ve doğal zenginlikleri ile önemli bir turizm potansiyeline sahiptir. Ancak bu potansiyelin yeterince değerlendirilemediği ortaya çıkmaktadır. Osmanlı Devleti’nin kuruluş yeri olması, Şeyh Edebali Türbesi gibi manevi ve tarihsel değerlerin bulunması ile şehrin “Kuruluşun ve Kurtuluşun Şehri” olarak anılması, Bilecik kentini çekim merkezi yapabilecek önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Kentin bu güçlü yönleri ulusal ve uluslararası düzeyde farkındalık kazanması için önemli bir başlangıç noktasıdır. Vurgulanan bu güçlü yanlarına kente askerliğin ve üniversitenin sağladığı insan sirkülasyonu ile her mevsime uygun turizm yapabilecek bir iklime sahip olması da eklenebilir. Çünkü bu iki unsur kentin turizmde sürekliliğini sağlayabilecek unsurlar arasındadır.

Yapılan kurumsal değerlendirmelere göre Bilecik kenti turizminin gelişiminin önünde bazı önemli engellerin olduğu görülmektedir. Konaklama imkânlarının olmaması, gastronomi alanındaki yetersizlikler, tanıtım ve pazarlama eksiklikleri, altyapı sorunları, planlama durumundaki yetersizlikler ve turizm bilincinin düşük olması gibi vurgulanan tüm zayıf yönler turizm faaliyetlerinin gelişmesini ve sürdürülebilir bir yapının oluşmasını engelleyen temel faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bununla birlikte, Bilecik kentinin coğrafi konumu ve sahip olduğu zengin kültürel miras sayesinde önemli fırsatlara da sahiptir. Tarihi dönem dizilerinin etkisiyle Bilecik kentine karşı merak duygusunun gelişmesi, coğrafi işaretili ürünlerin olması, tarihi ve kültürel miraslarını kullanabilme imkânının olması, kente özgü ve tarihten gelen yemek reçetelerini kullanabilme fırsatı olması, kente özgü tur rotası oluşturabilme imkânları ve BEBKA' nın düzenlediği projeler, kentin turizm potansiyelini harekete geçirebilecek olanaklar sunmaktadır. Tüm bu fırsatlar kentin özgün bir turizm markası yaratmasına olanak tanımaktadır. Bu fırsatlar içerisine kent de üretilen salep orkidesi, kekik, rek otu karabuğday ve lavanta gibi endemik bitkilerin kullanma fırsatları, Köy turizmine ve agro turizme yatkın meknların olması da eklenebilir. Agro turizm, perma kültür etkinlikleri ve köy turizmi gibi alternatif turizm türlerin varlığı çok yönlü bir turizm stratejisi oluşturmasını sağlayabilir. Böylelikle kent turizmde rekabet gücünü artırabilecektir.

Ancak Bilecik turizmi çeşitli tehditlerle de karşı karşıya bulunmaktadır. Sürdürülebilir turizmin olmaması, yatırım eksikliği, paydaş birliği ve koordinasyon eksikliği, turizm faaliyetlerinin belli alanlara yoğunlaşması gibi faktörler, kentin turizm potansiyelinin tam anlamıyla değerlendirilmesini engellemektedir. Ayrıca Bilecik kentinin Eskişehir ve Bursa gibi büyük şehirlerle turizm rekabeti içerisinde bulunması, turizm imajını yeterince ortaya koyamaması ve benzer olmaya çalışması kentin kendine özgü bir turizm kimliği oluşturmasını zorunlu kılmaktadır. Gnbirlik turizmin olması uzun vadeli programlara engel oluşturur. Uzun vadeli ve sürdürülebilir planların yokluğu turizm potansiyelinin zamanla kaybolmasına neden olabilir. Bahsedilen tüm tehditler turizmden yeterince fayda sağlanamamasına neden olmaktadır.

Sonuç olarak yapılan SWOT analizine göre Bilecik kentinin turizm alanında başarılı bir atılım yapabilmesi için altyapı yatırımlarının arttırılması, tanıtım ve pazarlama stratejilerinin geliştirilmesi, konaklama ve gastronomi alanlarında çeşitliliğin arttırılması gerekmektedir. Ayrıca kente özgü turizm rotaları oluşturularak, turizm faaliyetlerinin srekliiliği sağlanmalı ve yerel halkın turizm bilinci geliştirilmelidir. Bütüncül bir yaklaşımla, Bilecik kentinin tarihi ve

kültürel mirasını ekonomik bir değer haline getirmesi mümkün olabilecektir. Kısaca Bilecik kentinin hem güçlü yanlarını parlatmaya hem de zayıf ve tehdit unsurlarını azaltmaya yönelik kapsamlı bir strateji geliştirilmesi gerekmektedir. Söz konusu olan tüm eksiklikler giderilmediği sürece kentin turizmdeki potansiyeli tam anlamı ile değerlendirilemez. Mevcut durumdaki turizm destinasyonları turistlerin kısa vadede gelmesini sağlasa da tüm eksiklikler uzun vadeli bir turizm planlamasına engel oluşturmaktadır. Var olan kaynakların daha stratejik kullanılması gereklidir.

Elde edilen bulgular Bilecik kentinin turizm anlamında ekonomik bir kazanç sağlayamadığını ortaya çıkartmaktadır. Bunun nedenini bulgular kısmında ortaya konulan sorunlardır. Kente hem hak ettiği değeri verilmesi açısından hem de istihdama katkı sağlayabilmesi için; marka şehir oluşturmak, eko-turizm ve kültür turizmi odaklı gelişme göstermek, ulaşım ve dijital altyapının güçlendirmek ve kentte turistik alan yönetimi planlarının hazırlanmak gibi stratejik hedefler hayata geçirilmelidir.

Pelitözü göleti çevresinde yoğunlaştırılan balıkçılık, kampçılık, spor, karavan alanları, bungalov alanı, lunapark gibi etkinlikler festivaller vb. faaliyetler fazla yoğunlaşmıştır. Bu alandaki yoğunluğun azaltılması için diğer göletler incelendiğinde; Kurtköy gölünün bungalov ve karavan alanı için uygun yerlerden biri olduğu, Abadiye şelalesinin kamp için ideal yerlerden biri olması ve Selöz gölünün balıkçılık için uygun bir yer olabilir. O yüzden diğer göletlere de bu tür etkinlikler paylaştırılarak gelen ilgiyi diğer göletlere de yönlendirilmelidir.

Kente bağlı Bilecik kent ormanı oldukça büyük bir alandır. İnsanların güvenle doğa yürüyüşü yapabileceği bir ortam hazırlanabilir. Ayrıca oraya daha otantik kültürel değerleri yansıtan bir tesis de kurulabilir. Osmanlı giyimi ya da yöresel kıyafetler giyinerek doğa ile iç içe fotoğraflar çekilme, yöresel yemekler yeme, kente özgü dinletilerin olduğu, ata binme okçuluk ve kılıç kullanma gibi ata sporların ve eğitimlerinin olduğu bir ortam hazırlanabilir. Otağ tarzında gelen turistlere konaklama ortamı da hazırlanabilir.

Bilecik kentinin mermer fabrikalarında hediyelik eşyalar hazırlanarak hediyelik eşya satış alanlarında satılabilir ya da içerisinde mermerden yapılmış eşyaların veya heykellerin olduğu gezi evi tarzında bir yer oluşturulabilir.

Esnaflar ve zanaatkarlar çarşısı kurulabilir. İçerisinde gelen turistlere ahlak kültürünü yansıtan alanlar, çanak çömlek yapılan küçük atölyeler, hediyelik eşyaların satıldığı alanlar, halı dokuma tezgâhı olmalı mesela isteyenlere küçük bir şey dokuyup götürme şansı yaratan ya da Bilecik'e özgü lokum, bal, bitki çayları, kokular satın alınabilecek yerler sağlanılabilir.

Permakültür çalışmaları ve köy turizmi gibi alternatif turizm türlerin varlığı çok yönlü bir turizm stratejisi oluşturmasını sağlayabilir. Agro-turizmin bir örneği olan Zeytinliboğaz Permakültür çiftliği zaten kentin yakınında bulunmaktadır. Oldukça başarılı olan bu alan örnek alınarak kentin gelişmemiş fakat verimli kırsal bölgelerinde uyarlanılabilir. Kentteki Biber festivali, kabak festivali gibi etkinliklerle ismini duyurmayı başarmış köylerin turizminin gelişimi için çeşitli araştırmalarda bulunulmalı ve uygulanmalıdır.

Ahilik ve Sofilik kültürünü daha görünür kılmalı ve somut turizm ürünleriyle desteklemelidir. Bilecik kentinin sahip olduğu tarihi ve kültürel değerleri somut turizm ürünlerine dönüştürerek bu yönünü de turizmde markalaşmak için kullanabilir.

Bilecik kentinin yöresel yemeklerini sunan herhangi bir işletme bulunmamaktadır. Elde edilen bilgilere göre daha önceki dönemlerde bu eksikliğin giderilmesi için her işletmenin günlük olarak Bilecik'e özgü bir yemek çıkartması kararı alınmış ve söz konusu olan bu karar bir süre uygulanmıştır. İlgili kurum tarafından denetlenmesine rağmen bu uygulama uzun sürmemiştir. Uzun sürmemesinin nedenleri arasında işletmenin yemeği menüsüne eklemek istememesi veya kente gelen ziyaretçiler ilk izlenimde farklı işletme panoların altında Bilecik'e özgü yemeklerin olduğunu bilememesi yada daha sonrasında menüde görse bile bir Antep Sofrası veya Diyarbakır Sofrası gibi bir işletmede tercih etmek istemeyebilir gibi nedenler uygulamanın sürdürülebilir olmasını engellemiş olabilir. Bu durum da sadece Bilecik'e özgü yemek sunan işletmelerin de olması kentin yararına olacaktır.

Bilecik kentinin mevcut turizm destinasyonları incelendiğinde var olan bazı turistik yerlerin bakımı yapılmadığından zamanla kullanılamayacak hale gelmiş ya da kullanıma kapanmıştır. Örneğin Edebalı Vadisi doğa yürüyüş alanı gerekli önlemler alınmadığı için yol yapımında kullanılan malzeme zarar görmüştür. Yürüyüş alanı boyunca vadiden taş düşmemesi için güvenlik önlemi alınmalıydı. Tekrar önlemler alınıp yürüyüşe açılmamasının nedeni askeriyenin giderini aktaracak yer olmadığı için vadi yoluyla aktarıldığını bu yüzden turizme açılmayacağına dair ilgili kurum tarafından bilgi verilmiştir. Fakat vadinin suyu ve askeriyenin gideri aynı yerden akış gösterebilir yani askerinin giderinin suya karışmaması için vadi boyunca dayanıklı boru hattı döşetilebilir. Daha öncesinde burada bir vadi yürüyüş alanı vardı. Bu durum da bir koku ya da gider sorunu varsa ya baştan önlem alınmadığını ya da yanlış önlemler sonucu oluştuğunu gösterir. Hala daha gerekli çalışmalar yapılabilir ve hizmete açılabilir.

Şu anda bazı kurumlar tarafından kullanılan bu yüzden içerisi turizme açık olmayan fakat tarihi izler ve geçmiş taşıyan binaların gelen turistlere tanıtılma gereği duyulmaması

zamanla bu yapıların tarihi öneminin unutulmaya başlamasına neden olmaktadır. Bu yüzden gelen turistlere; Belediye hizmet binasının, Bilecik Valiliği hizmet binasının ve İl Turizm Müdürlüğü hizmet binasının tarihi izleri gösterilmeli ve anlatılmalıdır.

Kente turizme yeterince önem verilmediğinden kaynaklı tarihi birçok malzemenin yok olmaya yüz tutması veya örtülü toprak altında bırakılmasının yanı sıra günümüzde bazı kurumlar tarafından kullanılan tarihi izler ve geçmiş taşıyan binalar göz önünde bulundurulduğunda; istenirse çok iyi restorasyonlar, yüzey çalışmaları ve replikalar yapılarak kentin değerleri ortaya çıkartılabileceği ve turizme uygun hale getirilebileceği görülmektedir. Bunlar içerisinde şüphesiz en önemlilerinden bir tanesi Bahçelievler yerleşmesidir. Şehir merkezinde çok kolay ulaşılabilir bir alanda olan ve Batı Anadolu'nun en eski yerleşmesi hatta ilk köyü olarak tanımlanabilecek bu alan, ne yazık ki kazılar sonrasında bakımsız şekilde bırakılarak kaderine terk edilmiştir. Burada alanın üstünün kapatılarak zarar görmesinin engellenmesi yanında, bu alanın çevresine inşa edilecek küçük bir arkeopark ve bir karşılama merkezi, şehrin tanıtımına ve turizmine çok olumlu yönde etki edecektir.

Günümüzde atıl durumda bulunan kentteki ipek böceği (koza) binası; tarihi, kültürel ve endüstriyel geçmişi ile dikkat çekmektedir. Turizm potansiyeli açısından değerlendirilmeye uygun önemli bir kültürel miras yapısıdır. Bu yapı ipekçilik geçmişine atıfla “İpekçilik ve Koza Müzesi” olarak yeniden işlevlendirilerek endüstriyel mirasın korunmasına katkı sunabilir. Aynı zamanda geleneksel el sanatlarının tanıtıldığı bir kültür ve sanat atölyesi olarak yerel üreticilere alan sağlanabilir. Yapının içinde ziyaretçilere yönelik interaktif sergiler, ipek dokuma gösterileri ve eğitim atölyeleri düzenlenerek eko-turizm ve deneyim temelli turizm faaliyetleri desteklenebilir. Ayrıca binanın uygun bölümleri nostaljik bir kafe veya yerel ürünlerin satışa sunulduğu bir dükkâna dönüştürülebilirken kapsamlı bir restorasyonla butik otel ya da tematik misafirhane olarak da değerlendirilmesi mümkündür. Bu tür bir dönüşüm, hem kentin turizm çeşitliliğini artıracak hem de yerel kalkınmaya katkı sağlayarak kültürel mirasın sürdürülebilirliğini destekleyecektir.

Tarihi Tren Garı, demir yolu tarihi ve teknolojisini yansıtan bir demiryolu müzesine dönüştürülerek hem nostaljik bir anlatım sunabilir hem de kent belleğini canlı tutabilir. Ayrıca Yapının belirli bölümleri sanat galerisi, kültürel sergi alanı, kitap-kafe yada Seyahat temalı bir konsept ile kafe olarak kullanılabilir. İstasyon çevresinde düzenlenecek açık alan etkinlikleri, tren temalı festival veya çocuklara yönelik eğitici programlar ile mekânın yaşayan bir kültür alanına dönüşmesi sağlanabilir. Eğer ulaşım işlevi halen kısmen de olsa devam ediyorsa bu yönü korunarak nostaljik tren turları veya ray üstü bisiklet deneyimleri ile deneyim turizmi

geliştirilebilir. Böyle bir işlevsel dönüşüm hem yapının korunmasına hem de kent turizmin çeşitlendirilmesine katkı sağlayacaktır.

Bilecik kenti iş ve alışveriş turizmi açısından stratejik bir konuma sahip olmasına karşın, bu potansiyelini yeterince değerlendirememektedir. Kentte kongre ve fuar altyapısının geliştirilmesi, yerel ürünlerin turizme entegre edilmesi ve ticari etkinliklerin artırılması yoluyla kent turizminin yıl boyu sürdürülebilirliğine katkı sağlanabilir.

Bilecik kentinin kurumları tarafından turizm alanında yapılan planlamalarda akademik araştırmalar dikkate alınmalıdır. BEBKA'nın düzenlediği Bilecik Turizm Marka Kent Stratejik Kalkınma Planı, Kültür ve Turizm alanlarını içeren Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Planı(2024-2028) gibi planlardaki Bilecik kent turizminin gelişimine yönelik çalışmalar dikkate alınmalıdır. Var olan çalışmalar hayata geçirilmesinde aynı zamanda bu tür planlamaların hem uygulamada hem de planlanmasında kent turizmine yüzeysel veya teğet geçilmeden gerekli özenin gösterilmesi kentin Bursa ve Eskişehir gibi hak ettiği öneme kavuşmasına katkı sağlayacaktır.

Bilecik kentinin mevcut turizm destinasyonlarını incelendiğinde gelen turistlerin beklentisi karşısında zayıf kaldığı gözlenmektedir. Bu durum hem kentin turizm gelirini etkilemekte hem de turistik cazibesini giderek kaybetmesine neden olmaktadır. Bilecik kenti sadece Bilecik'te yaşayanlar için değil Türkiye'nin tarihi ve kültürel mirasını sahiplenen herkes için önemli bir şehirdir. Dolayısıyla buradaki değerlerimiz daha ihtiyatlı bir şekilde korunmalı ve gelen ziyaretçilere kentin önemi iyi izler bırakacak şekilde sergilenmelidir. Böylelikle sadece tarihi kitaplardan veya dizilerden değil aynı zamanda gelip görerek ve o tarihi hissederek, deneyimleyerek de hem gelecek nesillere aktarılabilir hem de ulusal ve uluslararası düzeyde daha geniş kitlelere sürdürülebilirlik çerçevesinde ulaştırılabilir.

Bütün bu bilgiler ışığında Bilecik kent turizminin mevcut durumu ortaya konmuştur. Var olan sorunlar gerek kurumlar ile konuşulmuş gerek ise araştırmada belirtilmiştir. Sorunlar giderilmeyecek sorunlar değildir. Kurumların önerileri ve araştırmada yapılan öneriler bunun kanıtıdır. Yalnızca zamanı iyi değerlendirerek, bazı tedbirleri iyi alarak ve markalaşmasında etkili stratejiler yapılarak kısa sürede kentin imajı belirginleştirilebilir. Ayrıca kültürel mirasın etkili şekilde sunulması, alternatif turizm türlerinin desteklenmesi, tur rotalarının geliştirilmesi ve tüm uygulamalarda da sürdürülebilirliğin sağlanması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Agiş, D. (2019). İnanç Turizmi, İçinde, Kozak, N. (Editör), *Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi*, <https://turkiyeturizmansiklopedisi.com/inanc-turizmi> (Erişim tarihi: 09.03.2025).
- Akdu, U. (2019). Çiftlik Turizmi, İçinde, Kozak, N. (Editör), *Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi*, <https://turkiyeturizmansiklopedisi.com/ciftlik-turizmi> (Erişim tarihi: 09.03.2025).
- Aşan, K. (2019). Bisiklet Turizmi, İçinde, Kozak, N. (Editör), *Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi*, <https://turkiyeturizmansiklopedisi.com/bisiklet-turizmi> (Erişim tarihi: 09.03.2025).
- Atalay, İ. (2002). *Türkiye jeomorfolojisi*. Ege Üniversitesi Yayınları, İzmir.
- Aydın, S. (2018). Ertuğrul Gazi'yi anma ve Söğüt şenlikleri. *Anadolu Üniversitesi, Eskişehir*, s. 11-29.
- Bilecik Valiliği İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü. (2022). *Bilecik İl Afet Risk Azaltma Planı (İRAP)*. Bilecik Valiliği İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü Yayını, Türkiye.
- Bilecik Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (tarihsiz). *Bilecik Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Tanıtım Kitabı*. Teknik Matbaacılık, Türkiye.
- Bilgin, T. (2021). *Anadolu Yükselirken: 100'üncü yılında Bilecik mülakatı* (2. Baskı). Babıali Kültür Yayıncılığı, Türkiye, s. 9-160.
- Coşkun, R., Okuyucu, A. (2024). Şehir turizmi üzerine sistematik bir literatür incelemesi. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 22(2), 386–409.
- Çavdarlı, M. (2019). Alternatif turizm. İçinde N. Kozak (Ed.), *Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi*, [Erişim: 09.03.2025, <https://turkiyeturizmansiklopedisi.com/alternatif-turizm>]
- Doğanay, H. (2001). *Turizm Coğrafyası*. Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Efe Güney, M. (2018). *Bilecik İli Mekânsal Analiz Strateji Planı* (s. 294-332). Bursa, Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı. ISBN: 978-605-68709-3-4.
- Fidan, E. (2020). Fikirtepe kültürü ve öncesi: Bilecik Bahçelievler kurtarma kazısı'nın ilk sonuçları. *Arkeoloji ve Sanat*, (163), 29-38.
- Fidan, E., Mean, E., Mean, F. D. (2022). Bilecik Hamsu Vadisi kültür miras yönetimi için yeni bir proje önerisi. *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 32-45
- Gemici, H., Atakuman, Ç., Kolankaya-Bostancı, N., Fidan, E. (2024). Kuzeybatı Anadolu'daki Bahçelievler yerleşiminde obsidyen kaynaklarının çeşitliliği ve Neolithisation dinamikleri. *Kuaterner Bilim İncelemeleri*, s. 329, 108543.
- Govers, R., Go, F. M. (2009). *Place Branding: Glocal, Virtual and Physical Identities, Constructed, Imagined and Experienced*. Palgrave Macmillan, Basingstoke.
- Gülcan, B., Sakal, H., Karaçar, E., Karacaoğlu, S. (2023). *Bilecik Turizm Yol Haritası Çalışması*. Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Bilecik.
- Gürsoy, D., Bal, H. (2016). *Turizm Türleri ve Alternatif Turizm Uygulamaları*. Nobel Yayınları, Ankara.
- Hall, C. M. (2006). *Urban Tourism: An Integrated Approach*. Routledge, London.
- Kahveci, H., Hergül, Ö. C., Göker, P., Altınok Çalışkan, S. E. (2021). Bilecik Pelitözü Göleti yakın çevresinin rekreasyonel kullanımına yönelik peyzaj tasarım önerisi. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 22(2), 192-201.

- Karacaoğlu, S. (2023). *Bilecik İlinin Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi: Yerel Paydaşlar Üzerine Bir Araştırma*. *Turar Turizm ve Araştırma Dergisi*, 12(1), 52-93.
- Kılıç, A. N. (2023). *Kentsel Turizm ve Kentlerin Tüketim Odaklı Hale Gelmesi*. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 1-13.
- Kılıç, T. (2020). Çelebi Sultan Mehmed Camii. İçinde N. Kozak (Ed.), *Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi* [Erişim: 17.06.2025, <http://turkiyeturizmansiklopedisi.com/celebi-sultan-mehmed-camii>]
- Kılıç, T. (2020). Şeyh Edebalı Türbesi. İçinde N. Kozak (Ed.), *Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi* [Erişim: 17.06.2025, <http://turkiyeturizmansiklopedisi.com/seyh-edebali-turbesi>]
- Kılıç, T. (2020). Köprülü Mehmet Paşa Kervansarayı. İçinde N. Kozak (Ed.), *Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi* [Erişim: 17.06.2025, <http://turkiyeturizmansiklopedisi.com/koprulu-mehmet-pasa-kervansarayi>]
- Kılıç, T., Başkaya, Z. (2018). *Agro-Tourism Potential in Bilecik Province*. *International Journal of Geography and Geography Education*, 38, 234-246.
- Kozak, M., Kozak, N. (2022). *Genel Turizm*. Detay Yayıncılık, Ankara.
- Ocak, A., Öztürk, D., Kara, İ. (2017). *Bilecik Florası: Orijinal Fotoğraflarla 1078 Tür* (1. Baskı). Bilecik Şeyh Edebalı Üniversitesi Yayınları, Bilecik.
- OECD. (2020). *Tourism Trends and Policies 2020*. OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/6b47b985-en>
- Okuyucu, A. (2019). Bilecik. İçinde N. Kozak (Ed.), *Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi* [Erişim: 17.06.2025, <http://turkiyeturizmansiklopedisi.com/bilecik>]
- Okuyucu, A. (2019). Dursun Fakih Türbesi. İçinde N. Kozak (Ed.), *Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi* [Erişim: 17.06.2025, <http://turkiyeturizmansiklopedisi.com/dursun-fakih-turbesi>]
- Okuyucu, A. (2019). Ertuğrul Gazi Türbesi. İçinde N. Kozak (Ed.), *Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi* [Erişim: 17.06.2025, <http://turkiyeturizmansiklopedisi.com/ertugrul-gazi-turbesi>]
- Okuyucu, A. (2019). Orhan Gazi Camii. İçinde N. Kozak (Ed.), *Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi* [Erişim: 17.06.2025, <http://turkiyeturizmansiklopedisi.com/orhan-gazi-camii>]
- Okuyucu, A. (2020). Bilecik Şehrinde Kültürel Turizmin Gelişmesinde Etkili Olacak Fırsatlar ve Güçlükler Hakkında Yerel Halkın Görüşleri. *Ege Coğrafya Dergisi*, 29(1), 73-86.
- Okuyucu, A., Kılıç, T. (2019). Motives of Visitors Attending Festival Events: The Case of Commemorating Ertugrul Gazi and Söğüt Festival, Bilecik-Turkey. *Turkish Studies Social Sciences*, 14(1), 133–150.
- Okuyucu, A., Menteşe, S. (2019). Pelitözü Göleti ve çevresinin rekreasyonel kullanımı ve doğal çevre üzerine etkileri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(87), 399-409.
- Özgüç, N. (2003). *Turizm Coğrafyası: Özellikler ve Bölgeler*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Richards, G., Palmer, R. (2010). *Eventful Cities: Cultural Management and Urban Revitalisation*. Oxford: Routledge.
- Sarıaltun, S., Fidan, E., Ağaç, S. (2023). Bahçelievler yerleşmesi Neolitik çanak çömleğinde uygulanan bezeme ve kazı tekniklerinin değerlendirilmesi. *Seramik Araştırmaları Dergisi*, (5), 1-30.

FİDAN, M. E.,Seçer Fidan, S., (2023). Bilecik Bahçelievler'den Neolitik Dönem'e ait Bir Müzik Aleti (Bilecik Flütü). *Halime Hüryılmaz'a Armağan* (pp.1-20), Ankara: Bilgin Yayınevi.

Şarkaya İçellioğlu, C. (2014). Kent turizmi ve marka kentler: Turizm potansiyeli açısından İstanbul'un SWOT analizi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, (1), 37-55.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2023). *Turizm stratejisi ve uygulamaları*. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Tümertekin, E., Özgüç, N. (2002). *Beşerî coğrafya: İnsan, kültür, mekân*. İstanbul: Çantay Kitabevi.

TÜRSAB. (2020). *Alternatif turizm raporu*. Türkiye Seyahat Acentaları Birliği Yayını.

TÜSİAD. (2012). *Sürdürülebilir turizm: Küresel eğilimler ve Türkiye için politika önerileri*. ISBN: 978-9944-405-85-0.

Uncu, L., Karakoca, E. (2021). Antropo-jeomorfolojik bir yaklaşımla Bilecik (Merkez ilçe) taş ocaklarının mekânsal ve zamansal değişimi. *Türk Coğrafya Dergisi*, (77), 119-130.

UNWTO. (2022). *Urban tourism trends report*. Madrid: World Tourism Organization.

Vatan, A. (2017). Bilecik ilinin turizm envanteri. *The Journal of Academic Social Science*, 5(53), 183–205.

Vatan, A., Zengin, B. (2019). Destinasyon pazarlaması kapsamında Bilecik ili turizminin değerlendirilmesine yönelik paydaş analizi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO Dergisi*, 22(1), 272–288.

World Tourism Organization. (2019). *UNWTO tourism definitions*. UNWTO, Madrid. <https://doi.org/10.18111/9789284420858>

URL. 1: Nitel Araştırmalarda Verilerin Çözümlemesi İle ilgili Bazı Kritik Hususlar (2021). YouTube.[Erişim:07.10.2024,https://www.youtube.com/watch?v=gBY5d_YmWN0&t=13s&pp=ygUVbWF4Z3VkYSB6ZXluZXAg3VybmlF6]

URL. 2: Turizm Tanım (2025). Türk Dil Kurumu.[Erişim: 04.03.2025, <https://sozluk.gov.tr/>]

URL. 3 Bilecik'in Bitki Örtüsü (2024). Bilecik Tarım ve Orman Müdürlüğü.[Erişim: 02.04.2025, <https://bilecik.tarimorman.gov.tr/Sayfalar/Detay.aspx?SayfaId=34>]

URL. 4: Bilecik'in Nüfusu(2025). Türkiye İstatistik Kurumu.[Erişim: 05.04.2025, <https://www.tuik.gov.tr/>]

URL. 5: Hükümet Konağı (2025). Bilecik Valiliği. [Erişim: 05.04.2025, <http://www.bilecik.gov.tr/tarihi-valilik-hizmet-binası>]

URL. 6: Belediye Hizmet Binası (2025). Kültür Portalı. [Erişim: 06.04.2025, <https://kulturportali.gov.tr/turkiye/bilecik/gezilecekyer/rustye-mek-teb-beledye-hzmet-bnası>]

URL. 7: Bilecik İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Hizmet Binası (2025). Kültür Portalı. [Erişim: 06.04.2025, <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/bilecik/gezilecekyer/asev-kultur-ve-turizm-mudurlugu-hizmet-bnası>]

URL. 8: Saat Kulesi. Kùltür Portalı (2025). [Erişim: 07.04.2025, <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/bilecik/gezilecekyer/saat-kules702160>]

URL. 9: şeyh Edebalı Tùrbesi (2025). Vikipedi. [Erişim: 10.04.2025, https://tr.wikipedia.org/wiki/%C5%9Eeyh_Edebalı_T%C3%BCrbesi]

URL. 10: Orhangazi Cami (2025). Bilecik Kùltür ve Turizm Mùdùrlùęù. [Erişim: 14.04.2025, <https://bilecik.ktb.gov.tr/TR-69129/inanc-turizmi.html>]

URL. 11: Orhangazi Cami (2025). Kùltür Envanteri. [Erişim: 14.04.2025, Orhan Gazi Camii. <https://kulturenvanteri.com/yer/orhan-gazi-camiibilecik/#17.1/40.143211/29.987652>]

URL. 12: Yaşayan şehir Mùzesi (2025). Vikipedi. [Erişim: 15.04.2025, https://tr.wikipedia.org/wiki/Bilecik_Belediyesi_Ya%C5%9Fayan_%C5%9Eehir_M%C3%BCzesi]

URL. 13: Bilecik Mùze Mùdùrlùęù (2025). Kùltür ve Turizm Bakanlığı. [Erişim: 18.04.2025, <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-281300/bilecik-muze-mudurlugu.html>]

URL. 14: Abadiye şelalesi (2025). Anadolu Ajansı. [Erişim: 18.04.2025, <https://www.aa.com.tr/tr/yasam/bilecikte-serinlemek-isteyenler-abadiye-selalesine-kostular/2962890>]

URL. 15: Kımık şelalesi (2025). Bilecikli. [Erişim: 19.04.2025, <https://bilecikli.com/bilecik-kinik-selalesi/>]

URL. 16: Hamsu Vadisi (2025). Bilecik Ùniversitesi. [Erişim: 19.04.2025, <http://web.bilecik.edu.tr/murat-ozalp/2013/02/23/hamsu-vadisi-rehabilitasyon-projesi/>]

URL. 17: Edebalı Vadisi (2017). Wikiloc. [Erişim: 20.04.2025, <https://tr.wikiloc.com/gezi-yuruyus-rotalari/edebali-vadisi-21763980>]

URL. 18: Kent Ormanı. Bilecik Valiliği (2025). [Erişim: 20.04.2025, <http://www.bilecik.gov.tr/bilecik-kent-ormani#>]

URL. 19: Bisiklet Rotaları (2023). Bisikletliler. [Erişim: 20.04.2025, <https://www.bisikletliler.org/>]

URL. 20: Gùlpark-Festivali (2024). Bilecik Kùltür ve Turizm Mùdùrlùęù. [Erişim: 25.04.2025, <https://bilecik.ktb.gov.tr/TR-374276/bilecik-golpark-fest.html>]

URL. 21: Cukurùren Biber Festivali (2024). Bilecik Tarım ve Orman Mùdùrlùęù. [Erişim: 25.04.2025, <https://bilecik.tarimorman.gov.tr/Haber/1329/Cukuroren-Biberi-Hasat-Festivali-Yapildi>]

URL. 22: Lila Lavanta Bahcesi (2022). Turizm Sesi. [Erişim: 25.04.2025, <https://www.turizminsesi.com/haber/bilecik-lila-lavanta-bahcesi-sizleri-bekliyor-29253.htm>]

URL. 23: Kızıldamlar Kestane Kabağı Festivali (2024). Haber228. [Erişim: 25.04.2025, <https://haber228.com/bilecikte-7-kizildamlar-kestane-kabagi-festivali/>]

URL. 24: Bilecik Agroturizm ve Permakültür İncelemeleri (2024). Bilecikolay. [Erişim: 28.04.2025, <https://www.bilecikolay.com/bilecik-sehir-ve-kultur-akademisinden-agroturizm-ve-permakultur-incelemeleri.>]

URL. 25: Bilecik Yamaç Paraşütü (2024). Anadolu Ajansı. [Erişim: 30.04.2025, <https://www.aa.com.tr/tr/yasam/ugruna-istanbulu-terk-ettigi-yamac-parasutuyle-bilecik-semalarinda-suzuluyor/2962177>]

URL. 26: Ertuğrul Gazi'yi Anma ve Yörük Şenlikleri (2025). Festivall. [Erişim: 06.05.2025, <https://festivall.com.tr/festival/13408/ertugrul-gaziyi-anma-ve-yoruk-senlikleri/>]

URL. 27: Şehir İçi Dolaşım Haritası (2023). Bilecik Belediyesi. [Erişim: 12.05.2025, <https://www.bilecik.bel.tr/MinibusHatlari>]

URL. 28: Bakanlık Belgeli Tesis Konaklama İstatistikleri (2025). Kültür ve Turizm Bakanlığı. [Erişim: 20.05.2025, <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-201121/bakanlik-belgeli-tesis-konaklama-istatistikleri.html>]